

3. VISUOMENĖS STRUKTŪROS IR JŲ SAVYBĖS

3.1. ŠEIMININKAS

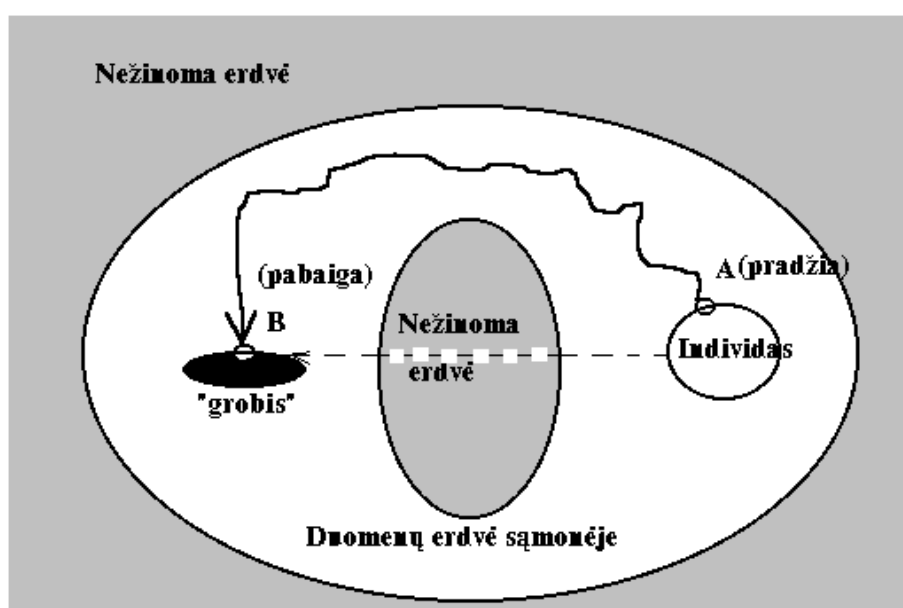
*Bet koks daiktas turi pradžią ir galą.
Taip ir žmogaus darbas: nėra nė vieno
darbo, kuris neturėtų pradžios ir
pabaigos. Kas teisingai supranta, kur
pradžia ir kur galas, yra arti tiesos.*

Konfucijus

Svarbiausia yra pradžia.

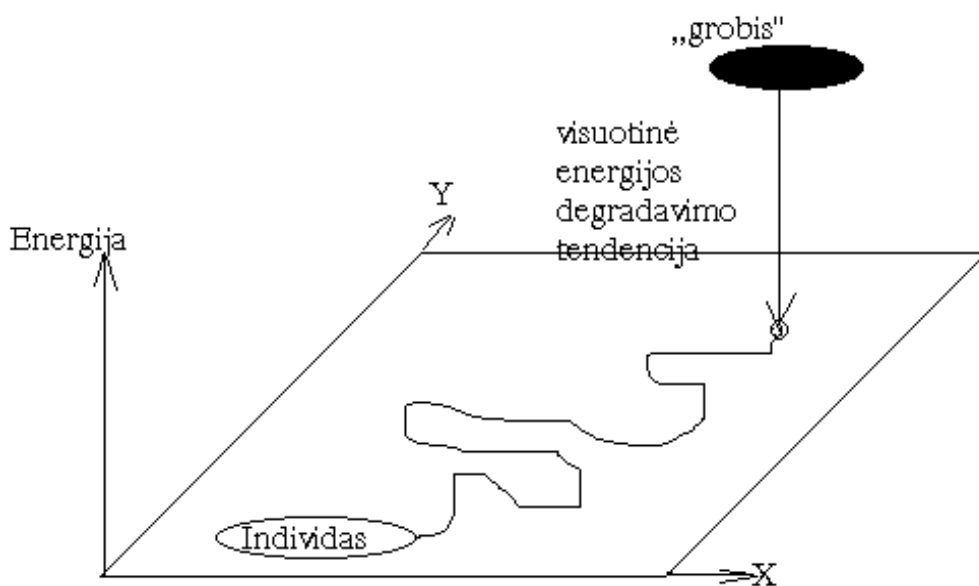
Kolumbas

Individas – daiktas savyje, turi iš pasaulio gauti energijos savo kūnui išlaikyti, kad atstatyti DEDG jame. Jos yra tik jo aplinkoje, nes pačiam kūne negali būti šaltinių. Taigi individas be aplinkos apsieiti negali, o aplinka be jo – visada. Gamta reikalinga Tau, nes esi joje termodinamiškai „panardintas“, bet ne Tu – gamtai. Todėl nagrinėti individo elgesį atsietai nuo aplinkos negalima. Tai parodyta 3.1 pav. Panagrinėkime individo, siekiančio pagrindinio egoistinio tikslo – numalšinti alkį – elgesį aplinkoje. Kadangi šis tikslas kilo iš DEDG sumažėjimo kūne, tai atsiradęs tikslas valdymo sistemoje yra egoistinis, nes siekia DEDG atstatymo. Gamtoje reikia pamatyti grobį, kad susidarytų valdymo sistema jį pagauti. Visuomenėje, kurioje taip pat daug „medžiotojų“, kiekvienas turi įsigyti nuosavybę, kurios ribos kuria valdymo sistemą ir nereginti „grobio“. Paveiksle pilkai nuspaltvinta erdvės dalis yra už nuosavybės ribų ir alkio malšinimui neturi įtakos. Žinoma, prieš alkio malšinimą reikia pažinti aplinką. Pažinti – mokėti tikslo labai įvertinti aplinkos skleidžiamus signalus.

3.1 pav. Individo „grobio“ medžioklės sąlygos

Kas skatina individą judėti jį supančioje aplinkoje ir siekti tikslo? Sąmonei „drumsčia ramybę“ kūno ląstelėse sumažėjęs entropijos didėjimo greitis, kurio signalai kelia diskomfortą, žmonių vadinamą alkį. Valdymo sistemoje gimsta tikslas, kad atstatyti entropijos didėjimo greitį kūne – reikia „grobio“. Energijos poreikis padaro individą begalinio, nenutrūkstamo darbo rato gyvybėje dalyviu (1.1 pav.). Didysis gyvybės darbo ratas, palyginus jį su energijos darbu kūne, turi esminių skirtumų. Darbas kūne vyksta pagal griežtai apibrėžtas objektyvias trajektorijas, kurias nustato pastovus nepralaidžių „sienelių“ (kraujagyslių) antientropinis tinklas. Jei yra energijos ir nėra kliūčių, medžiagos visada bus pristatytos. Tai griežtai apibrėžtas objektyvus darbinio kūno darbas. Tačiau individui ieškant „grobio“, nebūtinai jis gali atsirasti. „Grobis“ atsiranda, jeigu individo judėjimo trajektorija susikirs su „grobio“ judėjimo trajektorija. Šis ryšys (trajektorijų susikirtimas) gali būti atsitiktinis, arba, jeigu individas yra apmokytas – neatsitiktinis (elgesio trajektorijų susikirtimas numatomas iš anksto). Aplinkoje tarp individo ir „grobio“ atsiranda tiesinės sąveikos poreikis – suvalgyti. Kaip judėti – nusprendžia aukščiausia kūno hierarchinė pakopa – individo sąmonėje esanti valdymo sistema. Taigi kūnas yra priemonė valdymo sistemai apsirūpinti energijos atsargomis, tuo pačiu aprūpinant ir kūną, o iš pirmo žvilgsnio atrodo, kad energijos reikia tik kūnui.

3.2 pav. „Grobio“ ieškojimo prasmė gyvybės esmės – entropijos didinimo atžvilgiu

Ieškojimas neįmanomas be judėjimo (darbo). Judėjimo trajektorijai erdvėje PASIRINKTI reikia žinių ir žinojimo mąstymui, kaip vertinti aplinkos signalus tikslui pasiekti. Mąstymas įmanomas tik smegenyse, kur saugomi žinios ir žinojimas apie individą supančią erdvę. Smegenys yra tįsumą turinti medžiaga, kuri sudaro sąlygas tįsumu pasižyminčiai elektros energijai tekėti ir sudaryti valdymo sistemą. Teisus buvo D.Dreifusas, sakydamas, kad mąstymas gali atsirasti tik turinčioje tįsumą medžiaginėje erdvėje. Viena vertus, smegenų medžiaga yra erdvė reikalinga aplinkos objektams, saugomiems joje kaip atskiri elementai – ženklai, laikyti. Antra vertus, tik pakankamai didelėje medžiaginėje erdvėje įmanomas nevienodas energijos pasiskirstymas ir neišvengiamas jo entropijos didėjimas laikui bėgant. Nustačius nuosavybės ribas erdvėje, jos sudaro sąlygas antro

termodinamikos principo veikimo absoliutumui reikštis ir sujungti atskirus ženklus smegenyse į uždara kelią – valdymo sistemą, kurioje entropijos didėjimas sukelia mąstymą apie kelią aplinkoje „grobiiui“ pasiekti. Apmąstęs savo veiksmus, individas pradeda judėti. Kokį kelią jis pasirinko? Tokį, kuris, jo manymu, tikslui pasiekti reikalauja mažiausiai energijos – Onzagerio – Prigožino minimaliosios disipacijos principas energijai. Iš kitos pusės taip atsitinka, kad būtų DEDG smegenyse. Tai protingumo požymis, pagal kurį evoliucija daro atranką. Ta savybė pasižymi ir gyvūnai.

3.1.1. Kas yra mąstymas?

Tai sudėtinga problema. Viena vertus, yra žinoma, kad, nepriklausomai nuo kūno būsenos, smegenys gauna vienodą kraujo kiekį. Antra vertus, smegenyse nenutrūksta degraduoja elektros energija maždaug 25 vatų galingumu. Žinant, kad, pirma, elektrinis smegenų aktyvumas yra darbas tarp šaltinio ir imtuvo – elektros lauko energijos degradacija, antra, gyvybė veltui nieko „nedaro“, trečia, mąstymas vyksta smegenyse, todėl verta mąstymą sieti su šaltinio degradacijos (entropijos didėjimo) sukeltu darbu smegenyse. Kol nėra tikslo kryptingai judėti, tol nereikia mąstymo. Tikslas yra kūno darbas pasaulyje, kūno darbą gali nukreipti tik kitas darbas valdymo sistemoje (1.9 pav.,a), todėl mąstymas neatsiejamas nuo jo darbo tikslui. Paprasčiausio mąstymo tikslas – pasirinkti, kokia kryptimi ir kaip judėti mažiausiai tarp dviejų regimų aplinkos taškų. Sudėtingesniu atveju erdvės taškai gali būti išivaizduojami. Tada kalbame apie mąstymą abstrakčių objektų erdvėje, pavyzdžiui, matematika. Būnant viename erdės taške ir NENORINT patekti į kitą erdvės tašką, NEREIKIA mąstymo, nes nėra krypties pasirinkimo tikslui siekti. Tada, jei yra energijos ir nėra krypties, atsiranda šiluminis judėjimas, kurį sukelia tik išoriniai, refleksus keliantys signalai (termodinaminė pusiausvyra su aplinka).

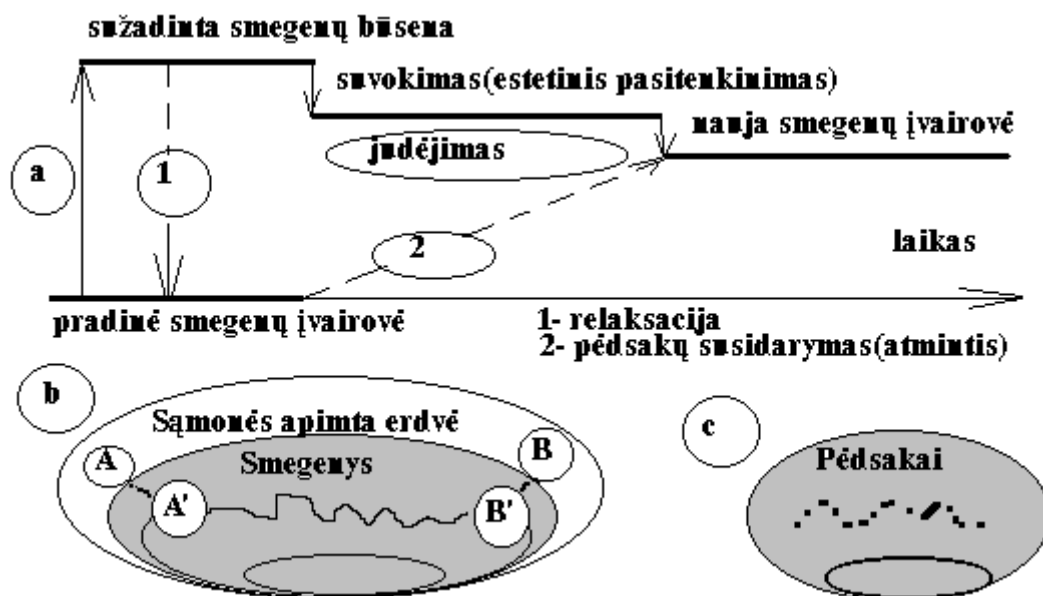
Smegenų elementų – ženklų erdvėje supaprastintai galime manyti, kad vienas „taškas“ atitinka atskirą individą – jo „aš“, kitas „taškas“ – „grobį“. Ženklas – elementas smegenyse yra atskiroje smegenų vietoje pakeista medžiagos savybė. Dar atmintis turi darbu saugoti ir žinias ir žinojimą, kaip naudoti signalus tikslo atžvilgiu – priimti ar atmesti. Atmesti signalą savo žinojimu – netiesine sąveika su signalu – reiškia įveikti signalo darbą. Signalas „siekia“ tiesinės sąveikos ir „stengiasi“ sunaikinti jo „atrėmimo“ darbą ir žinojimą. Individui užsibrėžus nuosavybės ribas erdvėje, individas tampa tos erdvės ŠEIMININKU. Toje erdvėje „panardintas“ jis pats ir „grobis“, atsiranda galimybė darbiniam kūnui – elektros srovei smegenyse iš atskirų objektų – ženklų entropijos didėjimo darbu sudaryti valdymo sistemą smegenyse judėjimui erdvėje. Neveltui poetas Justinas Marcinkevičius sako, kad kiekvienam svarbiausia yra žinoti „iš kur – į kur“. Šis žinojimas entropijos didėjimo jėgoms sudaro galimybę uždaryti valdymo sistemą. Judant į tikslą keičiasi kūno padėtis ir aplinkos signalai, kurie gali trukdyti siekti tikslo. Vadinas, kad išlaikyti energijos degradaciją sudarytoje valdymo sistemoje, reikia mąstyti arba dirbti protinį darbą – ką atmesti iš išorės signalų, kad netrukdyti didėti entropijai valdymo sistemoje ir kartu siekti tikslo. Tokiu būdu mąstymas siekia tiesine sąveika erdvėje susieti du atskirus, aplinkoje esančius daiktus savyje – individą ir „grobį“ – į atskirą vienetą – struktūrą (nuosavybę) ir leidžia jį pasiekti. O mokėti netiesiškai pasirinkti signalus – mąstyti reikia dar iki „medžioklės“ iš anksto įgytų žinių ir žinojimo.

Vadinasi, mąstymas tuščioje vietoje neatsiranda – pradžioje reikia mokytis (dirbti), kad įgyti sąmonėje savaime neatsirandančių pradinių žinojimo. Kaip sako fizikai – pradinės struktūrinės entropijos. Judėjimo (darbo) tikslas – įgyti energijos kūno diskomfortui pašalinti, kad po to nekiltų reikalo judėti. Taigi mąstymas siekia sunaikinti jį sukėlusią priežastį – energijos trūkumą ir vėl nemąstyti. Galima judėti ir be mąstymo, bet tada bus tik išorės signalų sukeltas betikslis „šiluminis“ judėjimas. Taigi nepageidautina sukeisti vietomis laiko tarpus – mąstymą ir „medžioklę“: *bėgti galima ne greičiau negu dirba galva*. Kelias yra netrūki, neregima linija pasaulyje ir ją išlaikyti gali tik sąmonėje NENUTRŪKSTAMAI dirbanti valdymo sistema, apjungusi kelio elementus – ženklus savyje. Energijos reikia individui, o ne „grobiui“, todėl juda individas, o „grobis“ stengiasi pabėgti. Trajektorijos pabaigoje pasiekus grobį (taške B) (3.2 pav.) ir pasisotinus, valdymo sistemoje atsiranda komfortas (nereikia kurti informacijos) ir mąstyti. Jei pirmą kartą grobis užtiktas atsitiktinai, tai kitą kartą mąstymui atsiradus daugiau žinojimo – buvusios „medžioklės“ valdymo sistemos darbo „pėdsakai“ ir jis pasirinktų trumpesnę kelią (3.1 pav. punktyrinė linija). Žinoma, jis gali pasirinkti ir ilgesnį kelią, bet jis prieštarautų Onzagerio – Prigožino minimaliausios disipacijos principui energijai, save pasmerks didesnėms išlaidoms ir greitesniam išnykimui. Vadinasi, kuo daugiau yra žinių ir žinojimo apie signalų vertinimą aplinkoje, tuo trumpesnis kelias pasirenkamas. Taip žinojimo *kiekybė* valdymo sistemoje virsta darbo *kokybe* elementų lygmenyje – mažiausiai darbo reikalaujančiu trumpiausiu keliu. Gyvam sutvėrimui tai malonu, nes tuo atveju pasiekiamas DEDG smegenyse. Tačiau prieš medžioklę reikia mokytis, kaip naudoti žinias ir žinojimą – plėsti „medžioklei“ reikalingų žinių ir žinojimo erdves sąmonėje. Atsitiktinė trajektorija (patyrimas) yra žinojimas būsimai valdymo sistemai tobulinti.

Kokią įtaką valdymo sistemai turi diskomfortas? Numatyta, kad uždaroje valdymo sistemoje DEDG artintų prie objektyviosios tikrovės „siekių“ – amžinybės. Tokia būseną gyvybės jaučiama kaip komfortas. Atsiradusi kliūtis sumažina darbo galingumą ir atsiranda nemalonus jausmas – kančia (diskomfortas, sielos įtampa, stresas, kančia), nes nėra DEDG smegenyse ir signalai gali suardyti valdymo sistemą. Diskomfortas yra vienintelis reiškinys, skatinantis mokytis, t.y. ieškoti naujo žinojimo kančiais sumažinti, siekiant DEDG smegenyse.

Mąstymo metu smegenys atsiriboją nuo išorės signalų tada, kai nustato nuosavybės ribas. Nuosavybės ribos padaro subjektui uždara aplinkos signalams erdvę, kurioje nuosavybės jausmas gali formuoti valdymo sistemą tikslui reikalingoms tiesinėms sąveikoms įgyvendinti. Nuosavybės jausmas reiškia, kad suveikė antro termodinamikos principo veikimo absoliutumas (entropijos didėjimui uždaroje erdvėje). Jeigu smegenys neapriboja aplinkos, t.y. nenustatė nuosavybės ribų, visiems signalams leidžiama patekti į jas, signalo darbas „stengiasi“ keisti smegenų medžiagos struktūrą, vyksta smegenų išorinis energetinis papildymas, vedantis prie naujų ženklų atsiradimo jose. Tai malonu, nes didina struktūrinę entropiją smegenyse, bet tada individas „pasiduoda“ aplinkos signalams. Malonumas atsiranda tik stebint nematytus objektus. Tokių pat objektų stebėjimas malonumo neteikia, nes jie nepriimami dėl smegenų medžiagos „prisisotinimo“. Taigi elementas – ženklas smegenų medžiagoje yra priemonė naikinti tos pačios rūšies signalo begalinį darbą keisti smegenų medžiagą, jai prarandant galimybę keistis – prisisotinti ir tapti ženklu. Taigi kol vyksta signalo darbas smegenų medžiagai keisti, nėra sąlygų reikštis antro termodinamikos principo veikimo absoliutumui valdymo sistemai sukurti ir pasiekti DEDG. Priimamas signalas – „kitas“ energijos šaltinis valdymo sistemos atžvilgiu tampa kliūtimi, apsunkinančia smegenų

energijos degradaciją. Ženklas smegenyse yra supančio pasaulio signalų pakeistas smegenų medžiagos elektrinis laidumas. Ženklų ribojimas nuosavybės ribomis apriboja naujų ženklų įgyjimą ir nukreipia smegenų energiją valdymo sistemai kurti.

3.3 pav. Mąstymo ir judėjimo(darbo) ryšys bei jo pasekmės: a – smegenų sužadimas ir sužadimo panaikinimas judant, b – valdymo sistemos susidarymas, c – smegenų įvairovės pasikeitimas smegenų energijos sukulto judėjimo pėdsakų sąskaita

Smegenys yra patvari anizotropinė medžiaga, turinti skirtingas savybes skirtingomis jų erdvės kryptimis. Reikia spręsti energijos tekėjimo anizotropinėje (netiesinių savybių) medžiagoje problemą. Iš fizikos žinoma, kad nauja sistemos kokybė – mažesnė entropija – atsiranda tik netiesinėje sistemoje. Tik tai gali padėti atsirasti *kryptingam ir patvariam energijos judėjimui smegenyse*, kuris savo ruožtu gali išlaikyti *individo kūno darbo* kryptį pasaulyje. Kodėl tekėti, o ne sklaidytis į visas puses vienodai? Nutekėjimas yra greičiausias būdas energijai *anizotropinėje* medžiagoje degraduoti, panašiai, kaip balai sausinti kasamas griovys. Tai bendras termodinaminis gamtos principas – tvarka daroma tik greičiausiai „atšaldant“. Vadinasi, „kaitinimas“ – išorės signalų darbas tvarką ardo, o „šaldymas“ ją daro. Taigi tik nuosavybe apribojus ženklų erdvę smegenyse, aplinkos stebėjimas entropijos nebedidina, šaltinio energija savaime pradeda „šalti“ arba, kitaip tariant, kurti valdymo sistemą ieškant kelio DEDG pasiekti. Būdas paprastas – rasti *trumpiausią šaltinio energijos nutekėjimo kelią* ir pasiekti DEDG smegenyse. Atpildas už atradimą – džiaugsmas sielai. Bet tekanti energija tarp elementų – ženklų smegenyse keičia smegenų medžiagos laidumą, kuris pasižymi histerezės savybėmis. Taigi valdymo darbas siekia sudaryti sąlygas DEDG, histerezio jėgomis įsimenant rastą kelią.

Kaip atsiranda nutekėjimo kelias anizotropinėje medžiagoje? Nors ir trumpam nuosavybe atribotoje smegenų ženklų erdvėje yra didelis neuronų kiekis, kurie gali jungti elementus – ženklus. Tačiau ne čia „šuo pakastas“. Svarbiausia yra tai, kad neuronai tarpusavyje yra susieti per daugelį netiesinių ryšių – sinapsių, kurios gali praleisti ar nepraleisti srovę. Kuo daugiau tokių ryšių dalyvauja ženklų sujungime, tuo daugiau galimybių rasti sprendimą. Tai patvirtina ir tyrimai. Pavyzdžiui, Einšteino smegenys, kurių dydis nesiskiria nuo kitų žmonių smegenų, skiriasi ta dalimi,

kuri tvarko ryšius tarp neuronų (televizijos laida „Beyond 2000”). Tai iš esmės viską keičia. Jeigu neuronai būtų nesusieti, tai sužadintos srities būsenai išsiaiškinti pakaktų padaryti tiek tyrimų, kiek yra neuronų, pvz., N. Kadangi jie yra susieti, tai ryšių tarp elementų -neuronų kiekis pagal Boumano formulę gali būti $N \cdot (N - 1)$. Skirtingų būsenų tokioje struktūroje yra $2^N \cdot (N - 1)$. Tarkime, kad N yra 7. Tada būsenų bus 2^{42} arba $4 \cdot 10^{12}$. O jeigu mes „paimsime” sritį, turinčią vieną išėjimą ir 7 įėjimus, tai vieninteliam sprendimui priimti reikia įvertinti 2^{128} būsenų. Tai jau tikrai didelis skaičius. Pagal fiziko Edingtono skaičiavimus, Visatoje yra $1.5 \cdot 10^{236}$ elektronų ir protonų. Smegenų struktūros kombinacinė įvairovė yra tiesiog stulbinanti. Tai beveik kita Visata. Tai kaip joje randamas sprendimas? Kadangi sprendimas yra vienas – DEDG, tai esant pakankamam žinių ir žinojimo kiekiui, beveik visada atsiranda sprendimas – kelias į tikslą. Kad rastųsi sprendimai, žmogus mokosi visą gyvenimą. Galima manyti, kad „padarytas” toks didelis sujungimų ir atjungimų kiekis anizotropinėje medžiagoje turi priartinti smegenų savybes prie tiesinių sąveikų kelyje tarp atskirų elementų – ženklų sudaryti. Jeigu ryšių ar ženklų per mažai, sprendimo gali ir nebūti arba būti ne geriausias. Sprendimas smegenyse atsiranda, kai atsiranda DEDG ribotoje įgytų elementų – ženklų erdvėje. Kelias randamas ten, kur buvo mažiausias galimas pasipriešinimas nuosavybe apribotų ženklų erdvėje. Mažiausias pasipriešinimas paprastai ten, kur dar yra likę buvusių elgesio trajektorijų pėdsakai, t.y. atmintis. Vadinas, be atminties nėra kelio. Mąstant kombinuojami ryšiai tarp smegenyse esančių trajektorijų atkarpų žinojimo erdvėje (pavyzdžiui, A ir B) taip, kad tikslui pasiekti atsivertų mažiausiai kūno *darbo* reikalaujantis kelias, t.y. kelias, kuris valdymo sistemoje sukelia DEDG. Tai išplaukia iš tikslo turinio, kuris reikalauja kūno darbo ir tuo kelia sielos kančią. Taigi kančia yra signalas, kad įveikiamas kūno egoizmas, kuris pradeda tarnauti struktūros egoizmui, o šis DEDG valdymo sistemoje. Kančią įveikti padeda aiškiai suvokiamo egoistinio tikslo DEDG, kuris paverčia „reikalingą akmenį nesunkiu”. Egoistinio tikslo atsiradimas sukelia hormonų išsiskyrimą ir palaiko DEDG smegenyse. Kadangi judesys neįmanomas be pasipriešinimo, tai atliekamo darbo kančios dydis yra svarbus duomuo valdymo sistemos kelio formavimuisi. Kelio paieška sudaro mūsų minčių turinį, mintis – kokios nors valdymo sistemos susidarymo jausmas, bet dar nėra informacija. Tačiau viena mintis gali pasirodyti gera, tada padidės hormonų išsiskyrimas ir mes pajudėsime. Judesį sukelia tik informacijos kūrimas, kuris vyksta tik dirbant valdymo sistemai. Jeigu tikslas neegoistinis, tai atsiranda sielos kančia. Šis susidariusios valdymo sistemos darbas palieka pėdsakus smegenų medžiagoje ir kuria smegenų medžiagos struktūros antientropiją pėdsakų pavidale. Likusi antientropija sumažins proto darbą – pasirinkimo kančią kitą kartą sprendžiant panašų uždavinį. Antientropija smegenyse – OBJEKTIVŲ tarpmolekulinių, elektromagnetinės kilmės, medžiagos struktūros plastinės deformacijos ryšių jėga, didesnė už šiluminės energijos keliamas jėgas. Taigi smegenų medžiagos deformacijos yra struktūrinės entropijos didėjimo reiškiny – medžiaga gali keistis iki visiško savybės keistis praradimo – prisotinimo. Tada yra didžiausia struktūrinė entropija. Galima manyti, kad prisotinimas yra priemonė išvengti greito smegenų medžiagos savybių keistis praradimo. Taigi egoistinis tikslas leidžia pasiekti ilgesnę smegenų jaunystę – sugebėjimą keistis kartu išlaikant DEDG smegenyse. Valdymo sistemos histerezės jėgų išsidėstymo kelias smegenų erdvėje atspindi vieną iš galimų jo išsidėstymo smegenų medžiagoje būdų (3.2 pav.,a). Visi kiti galimi būdai buvo atmesti. Atsiranda mažesnę elgesio įvairovę kurianti smegenų antientropija, kuri didina elemento judėjimo apibrėžtumą aplinkoje. Taip atsiranda pagrindinis valdymo tikslas – elemento elgesio

įvairovės panaikinimas. Valdymo sistema daugelį ženklų sulieja į vieną kelią, kuriame kryptingai nuteka smegenų šaltinio energijai pagal DEDG smegenyse. Tik tada pradeda veikti struktūra individas – „grobis”. Joje ir pats individas, ir grobis yra tik duomenys – ženklai valdymo sistemai ir negalima atskirti kas yra priežastis, o kas pasekmė – tai DEDG būseną kūne ir valdymo sistemoje. Valdymo sistema dirba tol, kol juda individas, o mąsto, kai atsiranda trikdymas, nes jis mažina entropijos didėjimo greitį. Svarbiausia, kad dėl šaltinio *darbo* histerezio (deformacijų) reiškiniai palieka vis patvaresnius pėdsakus – atminties pagrindą – smegenyse (3.3 pav.). Ilgam laikui liekantis darbo trajektorijų atkarpų pėdsakai smegenų medžiagoje tampa žinojimu (apribojimais) objektyvių ryšių pavidale (1.10 pav.,e) valdymo sistemoms atsirasti ateityje, nes kitą kartą jie padės greičiau rasti sprendimą, t.y. vis didės smegenų būsenų apibrėžtumas. Mąstymas yra ne tik reikalingų žinių ir žinojimo pasirinkimas, bet ir žinojimo pagrindu atliekamų veiksmų seka. Žinojimui atmintyje įtvirtinti yra vienas kelias – atlikti darbą. Žinojimo įtvirtinimas arba patyrimas įgyjamas tik asmeniniu darbu, t.y. kitas svetimose smegenyse sukurti pėdsakų negali. Kitas gali duoti žinią ar žinojamą, bet kol pagal įgytą žinią ar žinojamą nebus atliktas darbas, tvirto pėdsako neatsiras. Žinia yra pradžia, kuri gali formuoti pėdsaką – darbo pagal įgytą žinią pasekmę. Veltui, t.y. be darbo niekas neatsiranda. Kas padeda išlaikyti atmintį laiko tėkmėje? Tam tarnauja šaltinio darbo palaikomos netiesinės smegenų savybės: histerezė ir vadinamasis didžiausios aferentacijos principas, kai bet kokia laidų smegenų dalis stengiasi turėti kuo mažiau ryšių su ją supančia smegenų sritimi ir daryti ją nelaidžia. Netiesiškumą sutvirtina atsiradęs tikslas. Netiesinės plastinės smegenų medžiagos savybės atsiranda darbu deformuojant objektyvių elektromagnetinių jėgų išlaikomą struktūrą. Vadinasi, antientropija atsiranda tam tikrose vietose darbu didinant medžiagos struktūrinę entropiją, kad atsirastų antientropija. Taigi mąstymas siekia būsenos, kad nereikėtų mąstyti ar kurti informacijos, t.y. kaip objektyvioje tikrovėje – darbu naikinti darbą DEDG valdymo sistemoje. Bet aplinkos triukšmas veikia, „puola” nenutrūkstamai antientropiją ir mąstymas niekad negali nutrūkti.

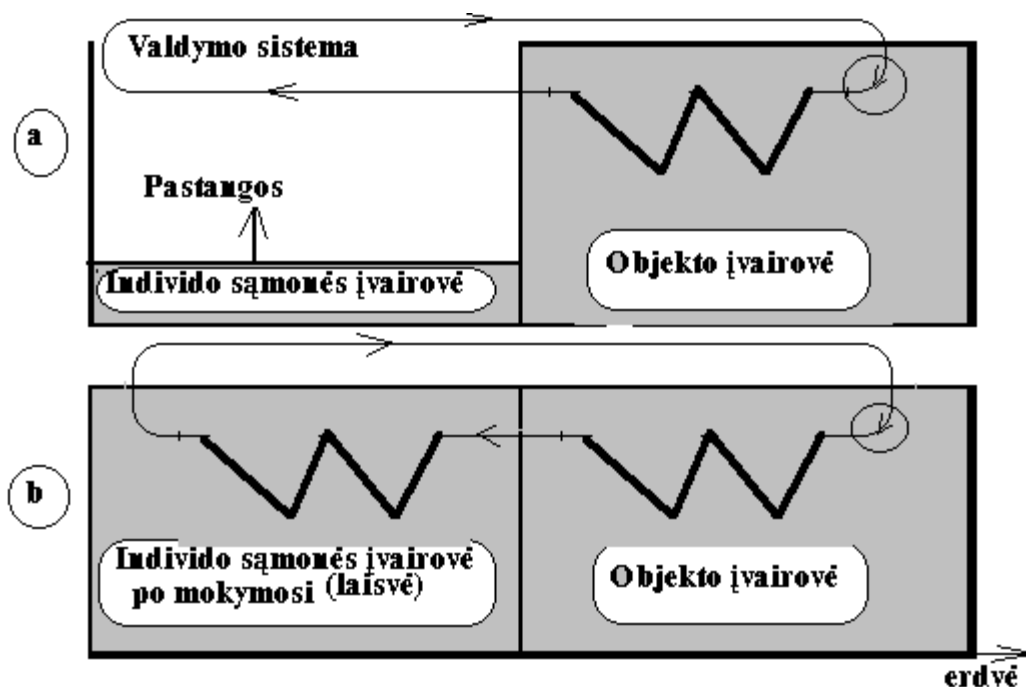
3.1.2. Atmintis ir jos reikšmė

Gyvam sutvėrimui atmintis turi lemiamą reikšmę, nes ji yra kūno atžvilgiu aukštesnėje hierarchijoje ir „pririša” jį prie pasaulio – tarnauja saviorganizavimuisi jame. Taigi atmintis yra struktūrinio egoizmo šaltinis pasaulyje. Kūnas pasaulyje be atminties neturi jokios vertės, nes negali rasti savo vietos „medžioklei” pasaulyje. Atmintyje saugomos ne tik nuosavybės ribos ir struktūros sudėtis (morfologija) pasaulyje, kurios formuoja ir saugo nuo irimo valdymo sistemą, bet žinios ir žinojimas, tobulinančios valdymo sistemos darbą siekiant tikslo. Taigi „atmintis – reikalingiausia gyvenimo gėrybė”, jos formavimuisi stipriausią įtaką turi saviorganizavimosi pasekmė – nuosavybės ribų išlaikymo jausmas, kuris teikia DEDG smegenyse. Nuosavybės jausmas išlaiko (saugo) atmintyje valdymo sistemą – patvaraus pavidalo, su nuosavybe susietą, ribotą „kristalinę mąstymo gardelę” (neregimą erdvinę formą). Vieta pasaulyje ir nuosavybės jausmas jai atmintyje yra geriausias anizotropinių smegenų savybių – didžiausios aferentacijos principo pasaulyje pritaikymas. Be nuosavybės (saviorganizavimosi pasekmės) neatsiranda tikslas, o atsiranda begalinis ir betikslis signalų stebėjimas, ką rodo begaliniai dabartinių paauglių žaidimai Internetu ar televizijos žiūrėjimas. Atminties stoka paverstų individą reaguojantį į pasaulį tik refleksais –

tiesiškai. Jei atminties nebūtų, tai kiekvieną rytą po miego turėtume kaupti žinojimą ir mokytis iš naujo, nebūtų jokio energijos taupymo naujoje „medžioklėje“, nebūtų vystymosi ir prasmės, nes nebūtų kasdien vis gerėjančių energijos degradacijos sąlygų smegenyse, t.y. skirtumo tarp praeities ir dabarties. Vadinasi, individas elgtųsi kvailai. Iš čia kyla pagrįsta tiesa, kad kvailas neturi atminties arba nesugeba išlaikyti žinojimo. Atmintis yra sielos šaltinis, nes išlaiko struktūros vietą pasaulyje, jos sandarą, kuria individo darbą tikslui, leidžia patirti džiaugsmą. Atsiminimai „atkuria nesamą objektą ir paverčia praeitį esama ir veikiančia būkle. Dabartis nusako kūno padėtį, o grynai atsiminimai yra dvasios išraiška” (A.Bergson). Atmintis (siela, antientropija) „išdėsto” individo elgesio trajektorijas erdvėje ir laike. Dėl to apie žmogaus sielą galima spręsti tik iš jo elgesio – sielos antientropijos skleidimosi pasaulyje. Vadinasi, *SELAI VERTE TURI TIK PRAEITIS*, nes iš ateities, kurioje dar nebuvo smegenų energijos šaltinio darbo, jokių pėdsakų ir įtakos smegenims nėra. Į ateitį yra nukreipta atmintyje gimusi forma – tikslas – „kristalinės mąstymo gardelės” darbo vaisius, tačiau jo pasekmės atminčiai atsiras, kai jis bus įgyvendintas. Todėl neveltui N. Vineris sakė, kad jam svarbus žinojimas tų žmonių, kurie ką nors padarė, o ne tų, kurie turi tik nuomonę. Atmintis, kaip netiesinių smegenų medžiagos histerezės savybių pasekmė, yra pagrindinė priemonė, leidžianti valdymo sistemai priešintis tikslą naikinančiam aplinkos spaudimui. Kitaip tariant, atėmus iš žmogaus atmintį, nelieka žmogaus.

Atminties pagrindas – sukaupti objektų ženklai ir valdymo darbo pagrindu smegenyse likę OBJEKTIVŪS atliktų darbo trajektorijų histerezės pėdsakai. Pėdsakas yra elektros energijos darbu plastiškai (negrįžtamai) pakeista smegenų medžiagos struktūra, todėl atgalinio kelio – iš trajektorijos pėdsakų išskirti juos sukūrusių signalų darbą – negalima. Vėl matome tą patį gyvybės principą – darbas negrįžtamai virsta forma smegenų medžiagoje. Plastinė deformacija atsirado dėl šaltinio energijos išsklaidymo smegenų medžiagos struktūroje. Jos metu dalis medžiagos struktūrą išlaikančių jėgų energijos, palaikančios jų molekulių tam tikrą erdvinę sandarą, buvo prarasta ir dėl *termodinaminio deformavimo darbo negrįžtamumo principo* ji negrįžo į pradinę būseną. Technikoje plastinę deformaciją, pavyzdžiui, metalinės sijos, galima panaikinti, išlydžius siją ir pagaminus iš naujo. Lydymo metu deformuotos medžiagos struktūrai suteikiama trūkstama vidinė energija. Tačiau smegenims trūkstamos vidinės energijos tokiu būdu suteikti negalime, taip ir gyvename visą likusį gyvenimą su neištrinamais pėdsakais. Pėdsakai gali tik kauptis, jų negalima pašalinti, o juos ištrinti gali tik mirtis. Šis principas atspindi negrįžtamą termodinaminį duomenų kaupimą (entropijos didėjimą smegenų medžiagoje) ir vis geresnį aplinkos pažinimą. Kuo daugiau žinių ir žinojimo, tuo daugiau pėdsakų – plastinių deformacijų, kurių per žmogaus gyvenimą susikaupia apie 10^{12} bitų. Jeigu būtų įmanoma pašalinti pėdsakus, tai būtų galima atjaunėti. To dar niekam neleido padaryti absoliutūs entropijos didėjimo principai. Neveltui sakoma, kad „naivumas yra Dievo dovana – jį galima tik prarasti”. Šaltinio darbu stiprinama ATMINTIS mažina smegenų būsenų neapibrėžtumą aplinkos objektų atžvilgiu ir kartu individo elgesio neapibrėžtumą aplinkoje. Atmintis, įveikdama „triukšmą” dabartyje, padeda jį įveikti ir ateityje. Šis reiškinys neišvengiamai didina struktūros – „SĄMONĖS įvairovė” – „APLINKOS įvairovė” – entropiją, nes individui vis mažiau netikėtumų aplinkoje, vis laisviau joje juda. Vadinasi, individas išmoksta gyventi tik prisitaikęs prie objektų įvairovės. Kibernetiniu požiūriu mokomas ne elementas (individas), o struktūra pasaulyje, kurią individas sudarė su aplinkos objektu savo tikslui įgyvendinti. 3.4 pav.,a parodyta struktūros būseną prieš mokymąsi.

3.4 pav. Struktūros mokymasis: a – būseną prieš mokymąsi (maža struktūros entropija signalų įvairovės atžvilgiu), b – mokyta struktūra (didelė jos entropija signalų įvairovės atžvilgiu)

Kaip matyti, 3.4 pav. parodytoje struktūroje, nustatius nuosavybės ribas, yra skirtingos vidinės įvairovės objektai – atmintis (sąmonė) ir objektas. Pagal trečio energoentropikos dėsno papildymą, sąmonės kuriamos elgesio įvairovės sumažėjimas gali vykti tik ją objektui veikiant tokiu būdu, kad įvyktų atitinkamas entropijos didėjimas sistemoje. Entropija didėja tik uždaroje struktūroje, todėl sąmonės užsiimtose *nuosavybės* ribos ir jų IŠLAIKYMAS yra tas būdas, kuris leidžia jai prisitaikyti prie objekto. Šeiminingo nuosavybės jausmas būtinai „įtraukia“ objekto ženklą į jo valdymo sistemos sandarą atmintyje. Struktūra *valdymo sistema* – *objektas* ženklų įvairovės atžvilgiu pasiekia didžiausią entropiją ir išnyksta kliūtys objekto signalams patekti į valdymo sistemą. Jeigu objekto ženklas neįjungtas į valdymo sistemą, jo pažinimas neįmanomas. Iš pradžių valdymo sistemoje atsiranda diskomfortas, nes neaišku, kaip siekti tikslo. Neaiškumai rodo, kad smegenyse nėra reikalingų žinojimo „pėdsakų“, kaip juos jungti (pirmiausia yra žodis), negali atsirasti į tikslą vedantis elgesys. Vengdamas diskomforto, subjektas susipažįsta su objektu, jo atžvilgiu įgyja naujų ženklų iš objekto, žinojimo, išmoka elgesio taisyklių (žodis tampa kūnu), pašalina kliūtis kelyje į tikslą (nežinojimą) ir jį pasiekia. Sakome, jis tapo mokytu. Vadinasi, valdymo sistemoje energijos degradacijos greitis didžiausias ir jaučiamas komfortas (džiaugsmas). Taigi mokymasis siekia būsenos, kad nereikėtų mokytis. Tai irgi bendro principo Visatoje reiškimasis – šaltinis „naikina“ imtuvą tam, kad atsirastų amžinybė. Vadinasi, mokydami mes siekiame įveikti išorinio šaltinio kuriamą amžinybę, kad pasiekti ramybę – DEDG smegenyse. Tam priemonė – nuosavybė ir jos išlaikymo tikslas. Termodinaminiu požiūriu atsitinka tai, kad šeiminingo atmintis sulygina savo ženklų įvairovę su tikslui reikalinga objekto įvairove DEDG pasiekti. Struktūros valdymo sistemos antientropija tikslo krypties atžvilgiu tampa didžiausia (3.4 pav.,b), bet kartu sumažėjo sistemos struktūra – aplinka entropija. Atsiranda geriausiai IŠLAIKOMA darbo kryptis kelyje į tikslą ir jo tolygumas. Objekto įvairovė nepriklauso nuo

subjekto. Iš pradžių jo sąmonės įvairovė yra mažesnė už objekto savybių įvairovę. Individui reikia atpažinti tokias objekto savybes, kurių pagrindu galima pramokti sėkmingai ir skalsiai dirbant siekti tikslo. Kokį įvairovės kiekį subjektas turi įgyti, jei objekto įvairovė yra neišsemiamą? Tik tokį, koks neišvengiamai būtinas JO TIKSLUI pasiekti. Taigi atmintis yra viena iš netiesinių smegenų savybių, leidžiančių susidaryti unikalioms valdymo sistemoms ir valdyti unikalias, tik nuo jos priklausančias darbo trajektorijas pasaulyje. Atmintis – smegenų savybė, kurianti struktūrinę antientropiją tobuloms valdymo sistemoms smegenyse. Smegenys yra elementas, kuriantis pasaulyje atskirą individo mikropasaulį – nuosavybę (apsiginti nuo aplinkos įtakos jai), į kurią „pasineria” subjekto kūnas. Taigi atmintis – gyvybės pagrindas pasaulyje, nuosavybės pradžia ir jos tęstinumas. Nuosavybės išlaikymas atmintyje vyksta tik „panėrus” į ją kūną – informacijos stiprintuvą joje, nes kitaip negalima išlaikyti jai priklausančią nuosavybę. Kliūtys stiprintuvo darbui kelia diskomfortą. Diskomfortas verčia smegenis (3.4 pav.,a) atsiverti naujiems signalams ar žinojimui, nes jis netrukdo signalams „įveikti” subjekto atmintį – jis sumažina entropijos didėjimo greitį. Individo darbo entropiją tikslo labui pasaulyje mažina įgytas žinojimas apie objektą, jis pradeda elgtis taip, kaip reikia OBJEKTUI. Jeigu individas sugeba nuspręsti pagal gamtos dėsnius (tik jiems objektas „paklūsta”), jis pradeda elgtis teisingai, jo sąmonės įvairovė atitinka objekto savybių įvairovę. Tada, kaip sako U.Ešbi būtinų įvairovės principas, *individas išlieka pasaulyje, nes jo struktūros vidinė įvairovė sutampa su ją supančio pasaulio įvairove*. Vadinasi, jis yra sukaupęs pakankamai žinių ir duomenų (tezausus) dirbti, o svarbiausia – moka nukenksminti nuosavybei žalingus aplinkos signalus bei jėgas tokiu būdu, kad išlieka jo struktūra ir tikslas. TIESA – darbo veiksmų seka, įvertinanti nuo žmogaus nuomonės nepriklausančias objektų savybes ir gyvybės principus STRUKTŪROS tikslui pasiekti. Tai ne subjektyvaus susitarimo, o struktūros išlikimo dalykas. Sugebėti išlaikyti savo struktūrą reiškia būti tiesoje.

Kas yra NETIESA? Tai yra „triukšmas” – signalai ir žinios, kurie valdymo sistemai trukdo siekti SAVO tikslo – saugoti nuosavybę. Naudingas (informatyvus) signalas ar žinia palaiko nuosavybei tinkamą elemento darbą. Signalų prasmę – „triukšmą” nuo vertingo signalo skiria tik išlaikanti tikslą valdymo sistema. Koks atpildas už mokymąsi ir tikslo siekimą? Smegenys nurimsta dėl netrikdomo DEDG smegenyse ir sielai pasidaro ramu. Mokytam žmogui visada aišku, kaip vertinti daugelį signalų ir ženklų, kad DEDG nekistų. Taigi už protinio darbo ekonomiją gamta atsilygina atsirandančiu estetiniu pasitenkinimu – pasiektu DEDG valdymo sistemoje. Taigi ir estetiškas pasitenkinimas susijęs su DEDG galimybe valdymo sistemoje. Smegenų įvairovės didinimas neišsemiamos aplinkos įvairovės atžvilgiu – gamtos sukurta priemonė sielai gintis nuo daugybės mus supančių pasaulio signalų savo laisvės labui. Geriausiai padeda gintis sisteminius principus atskleidžiantis žinojimas.

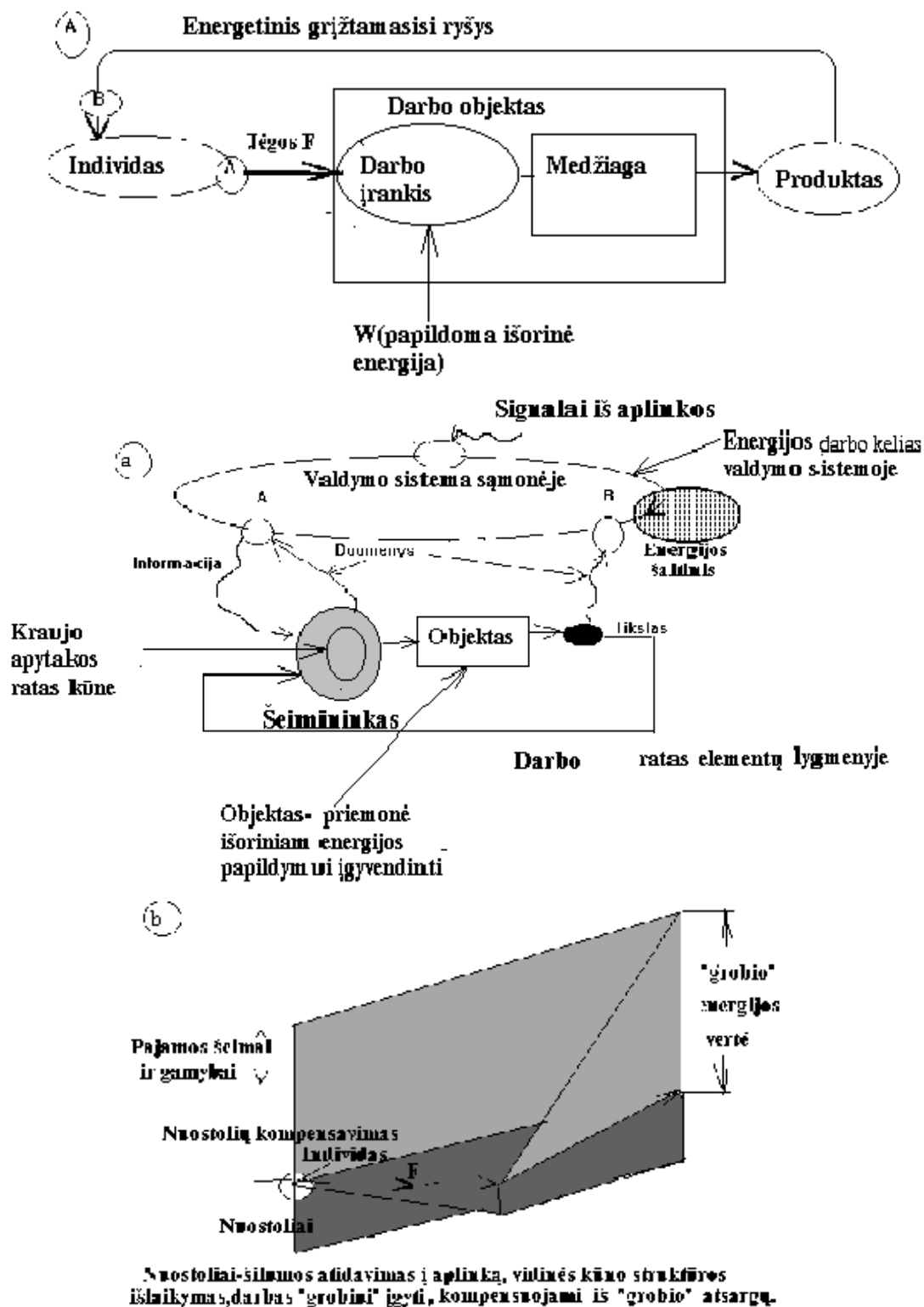
Mokymasis be atminties yra neįmanomas iš principo. Atmintis neleidžia šiluminei energijai ištrinti įgytų žinių ir žinojimo, dėl kurių individo elgesys „iškrenta” iš aplinkos signalų skatinamos termodinaminės pusiausvyros – „atremia” tikslui nereikalingus signalus. Tik tokiu atveju individas gali nepasiduoti triukšmui. Kadangi šeiminingo erdvė maža, tai jo sąmonės informacinė entropija jo struktūros objekto įvairovės atžvilgiu – mokymasis vyksta greitai, nes atmintyje reikia išsaugoti vieną žinią – mano vietą pasaulyje ir palyginti nedaug žinojimo apie objektą. „Medžiojant” norisi kuo mažiau „išleisti” energijos. Todėl žinant apie objektą daugiau, galima geriau prisitaikyti prie jo savybių ir dirbti našiau. Taip atsiranda nepabaigiamas sąmonės įvairovės artinimas prie

neišsemiamos objekto įvairovės ir vis geresnis entropijos didėjimas valdymo sistemoje. Šis vyksmas sudaro kūrybos esmę, o savo ruožtu kūryba neįmanoma be struktūros. Taigi tikras gamtos numatytas darbo būdas yra tik šeimininko struktūroje su jam priklausančiais objektais. Individo elgesio nagrinėjimas atsietai nuo jam priklausančios nuosavybės yra gyvybės tikrovę iškreipiantis dalykas. Ar ne dėl to „klimpsta“ visos psichoanalizės teorijos, kurios regi kūną, bet nemato valdymo sistemų pasauliui padalinti, kurioms kūnas yra skirtas? Individo sąmonės būseną tik individo kūno ribose yra neapibrėžta, nes jo ribose negali būti kūno elgesio pasaulyje tikslo ir prasmės. (Sąmonei nėra kas veikti kūno virškinamajame trakte). Ieškoti prasmės tik kūne – tai bandymas save pakelti už plaukų, kurio negalima įgyvendinti dėl termodinamikos principo draudimo – toje pat erdvėje savaime (didėjant entropijai) nauja atsirasti negali. Kas nors naujo gali atsirasti nuo išorės objektų signalų tik smegenyse. Apmokymas leidžia įgyti ir saugoti nuosavybę, atskiriant ją nuo daugybės nereikalingų aplinkos signalų. Smegenų kombinacinis pajėgumas turi genetinę prigimtį (pavyzdžiui, ryšių tarp neuronų kiekis, smegenų ląstelių išsidėstymas, histerezės jėgų patvarumas). Tokios savybės leidžia individui greičiau ar lėčiau pramokti dirbti tikslui. Smegenų įvairovė vertinama ne tiek jų kombinaciniu pajėgumu, kiek struktūros, kurią individas sudaro su objektu pasaulyje, tobulumu, vertinamu darbo krypties tvarkingumu. Pasąmonė tvarko genetinio kodo apibrėžtą kūno energetinę būseną, o sąmonė – tai aukščiausia individo struktūros hierarchijos pakopa, kuri susieja individą su nuosavybe, o nuosavybę – su pasauliu.

3.1.3. Darbas ir laisvė

Nuosavybės išsaugojimo tikslas reikalauja mąstymo ir darbo jai išlaikyti. Kad pradėti mąstyti, nuosavybės ribomis atribojama aplinkos dalis, kurioje telpa į tikslą vedantis kelias, o po to galima pradėti mąstyti (1.12 pav.,c). Pasirinkus kelią, vėl tinkamai „atsiveriama“ aplinkai. Tinkamai atsiverti – tai žinoti, kurie aplinkos signalai veda į tikslą, kurie veikia kaip „triukšmas“ ir reikia atremti. Pasvarstykime apie tai, kaip individas juda „grobio“ link. Valdymo sistemai reikia nuolat gauti signalus apie tai, kur yra „grobis“ ir kur yra pats individas (3.3 pav.,a). Duomenis apie padėtį kelyje reikia gauti be jokių kliūčių ir tarpininkų, kad signalai būtų neiškraipyti (tikri) ir tarnautų nenutrūkstamam grįžtamajam energetiniam ryšiui. Judant stebima, ar rastas kelias artina prie „grobio“ – didina entropijos didėjimo greitį valdymo sistemoje. Jei didėja, kelias yra teisingas. Jeigu iš anksto nežinoma, kur yra „grobis“, tai gamta „siūlo“ ieškoti atsitiktinai pasirenkant kelio kryptį (1.10 pav.,a). Matematikoje toks paieškos būdas vadinamas Monte-Karlo metodu (1.10a pav.). Tuo būdu ieškant, valdymo sistema kiekvienai kelio atkarpai kuriama iš naujo, o siekiamas tikslas reikalauja daug darbo. Vadinasi, sumažinti darbą gali tik mokantis ir įgyjant žinojimą.

Pereikime prie darbo eigos struktūroje. Tai parodyta 3. 5 pav.,a.

3.5 pav. Dirbančios struktūros su darbo objektu vaizdavimo būdai: a – kibernetinis, įvertinantis informacinius reiškinius, b – ergoentopinis, įvertinantis medžiaginius, energetinius ir informacinius dalykus, c – termodinamikos dėsnių pagrindu atsirandančio darbo rato vaizdavimo būdas

3.1 pav. labai panašu į tai, kas yra pavaizduota 3.3 pav.,b, tik kitas tikslas – gamyba, dažniausiai neregimas darbo pradžioje objektas, todėl elgesio trajektorijos yra painesnės. Ši struktūra yra bet kokio PRODUKTYVAUS žmogaus darbo pagrindas. Aptariant darbą, dėmesio

verta tik struktūra *individas – įrankis – objektas – produktas – grįžtamasis energetinis ryšys* ir visa tai ŠEIMININKO nuosavybėje. Toks yra tobulas žmogaus prisitaikymas prie pagrindinės gyvybės savybės – ląsteliškumo principo pasaulyje ir alkio numalšinimo. Kitoks šeimnininko struktūros hierarchinės sandaros vaizdavimas parodytas 1.14 pav.. Šeimnininkas yra subjektas, jis skirsto energiją kitiems struktūros elementams ir siekia tiesinių sąveikų tarp jų. Subjektas yra aktyvus, savo struktūroje tvarkos santykius kuriantis elementas. Tvarka yra išlaikyti nenutrūkstamą darbą visame kelyje į struktūros tikslą. Tokią gyvybės „sugalvotą“ darbo savybę atrado kibernetika (6 pav.). Ką žmonės darė anksčiau, kol nebuvo kibernetikos atradimų? Jei jų darbas buvo sėkmingas, tai jie intuityviai (nuosavybės jausmas) dirbo būtent taip, nors principų ir nežinojo. Dabar aišku, kodėl toks darbas buvo sėkmingas – jis atitiko sisteminius gyvybės principus. Iš tikrųjų, jeigu mes *duodame kam nors pavadinimą, tai nereiškia, kad mes sukuriame ką nors nauja*.

Palyginkime 3.5 pav.,a pavaizduotą struktūrą su tuo, kas pavaizduota 3.1 pav. Individas 3.1 pav. taip pat ieško energijos atsargų, taip pat turi mąstyti, nes reikia pasirinkti kelią į tikslą, tačiau rasime esminį skirtumą tarp mąstymo lygmens. 3.1 pav. individo mąstymui pakanka įvertinti regimus ženklus („grobio“ vaizdas) ir instinktus (alkis). 3.5 pav.,a mąstymas įvertina ne regimus ženklus ar jaučiamus instinktus, o atmintyje neregimą, o tik įsivaizduojamą ir išlaikomą tikslą. Tuo šeimnininkas skiriasi nuo kitų gyvybės formų. Taigi žmogaus atminčiai įsivaizdavimas atstoja regimo vaizdo pasekmes. Tikslas įsivaizdavimas išlaiko tiesiogiai neapčiuopiamą darbo kryptį šeimnininko struktūroje, egoistiškai ją valdo. Regimas objektas atsiranda tik po ilgo neregimo darbo. Šeimnininko regimi ženklai ir jaučiami signalai yra įvertinami ne pagal objektyvią reikšmę, o pagal prasmę tikslui. Tokiu būdu šeimnininko mąstymas yra patvarus TRANSCENDENTINIS reiškinys, nes vyksta dėl tiesiogiai neapčiuopiamo valdymo sistemos darbo, kuris sukuria abstraktų objektą – struktūrą pasaulyje. Šeimnininko sąmonėje valdymo sistema atsiranda instinktyviai, kai nuosavybės jausmu apsibrėžiamos ribos. Kibernetiniai principai atsako, kad ribos apsibrėžiamos tam, kad atsirastų galimybė valdyti savo entropiją ir įgyti laisvę. Tai žmonijos istorijos bėgyje atsiradusi darbo forma, kilusi iš alkio numalšinimo, savigynos instinkto. Alkis pažadina instinktą, o nuosavybės ribos savigynos instinktu sukuria valdymo sistemą, išskiria adrenalina, kuris sukelia DEDG valdymo sistemoje, sutvirtina atmintį, darbą paverčia EGOISTINIU reikalu. Šeimnininko egoistinis tikslas sieloje kuria šviesą – džiaugsmą, kūnas savaime jaučia malonumą, nes egoistinis tikslas išskiria hormonų kūno kančias įveikti. Šeimnininkas – gyvybingiausias visuomenės narys, nes jam entropijos didėjimas valdymo sistemoje yra žymiai didesnis už išorinio signalo sukeltą entropijos didėjimą. Šeimnininkui darbas nereikalauja dirbtino dėmesio valdymo sistemai išlaikyti, ją išlaiko objektyvios entropinės darbinio kūno jėgos (DEDG) valdymo sistemoje, kurios gamtiškai siekia Onzagerio – Prigožino minimaliausios disipacijos principo energijai pasaulyje. Vadinas, dirbtinai paskyrimu šeimnininko sukurti negalima, nes jis gimsta instinktyviu saviorganizavimusi, egoistiškai, kai norima įsigyti savigynos instinktą pažadinanti nuosavybė. Šeimnininko darbas nuosavybės ribose skirtas alkiui numalšinti, nors iš pirmo žvilgsnio taip neatrodo. Šeimnininkas dirba kasdien net būdamas sotus, o ištvermę darbui duoda atmintyje išlaikomi *įsivaizduojami* ir jo vaisiai. Kadangi laisvei būtinai reikia savo vietos, kiekvienas šeimnininkas ją žymi regimais ženklais ir saugo nuo kišimosi iš išorės. Šeimnininko egoistinis siekis yra ne trumpalaikis – pagauti „grobį“ ir tuoj pat jį sudoroti, o neregimas ilgalaikis darbas „grobiumi“ įgyti, slopinat jam trukdančias pagundas. Kuo didesnis elementų kiekis struktūroje, kuo ilgesnį laiką ji dirba, tuo turi būti pasiekta

gilesnė mąstymo transcendencija. Mažai suklysimė sakydami, kad visas žmogaus darbas iš principo yra paremtas transcendentiniais dalykais pagal principą: kuo daugiau šeiminingiškumo, tuo daugiau transcendencijos. Kokia pagal dydį turi būti struktūra pasaulyje? Tokia, kurios pakanka tikslui siekti.

Nuo kibernetinio požiūrio į struktūros buvimą pereikime prie ergoentropinio požiūrio į ją. Remiantis ergoentropika, vystymasis – tai sudėtingas integralinis procesas, apimantis ir pažangą, ir irimą, ir darbą RATU. Rato pastovumas, jo tvermė, turi ne mažiau svarbos negu pats darbas. Tačiau svarbiausia ergoentropikos išvada yra ta, kad struktūros VYSTYMASIS atsiranda ten, kur ELEMENTŲ DARBAS vyksta RATU – uždaru keliu (ciklas 3.5 pav.,b). Tik ciklas – uždaras darbo ratas – kuria laiką pasaulyje. Vadinasi, nedalyvaujant darbo rate, atsiranda parazitavimas gyvybės atžvilgiu. O kibernetika rado, kad darbas ratu įmanomas tik tada, kai darbe dalyvauja TIE PATYS ELEMENTAI, kurių elgesys keičiasi tik nuo darbui reikalingos informacinės struktūros evoliucijos. Tai informacinio uždaro pasaulyje pasekmė. Viena vertus, elementai priima tik jiems skirtus valdymo sistemos signalus. Antra vertus, valdymo sistema sukuria TIKSLĄ tik APRIBOJUS išlaikomų elementų – ženklų kiekį nuosavybės apimtyje. Geriausiai atlieka darbą jau nuosavybėje apmokyti elementai. Naujas elementas turi būti mokomas, todėl dažnai besikeičiantys elementai struktūros darbą blogina. Šeiminingo struktūra – tai individo erdvė pasaulyje, kurioje jis gali įgyvendinti objektyvų darbo ratą didžiausios laisvės sąlygomis. Vadinasi, šeiminingas siekia DEDG valdymo sistemoje, kuri atsiranda su nuosavybe pasaulyje. Šeiminingas turi džiaugsmą – didžiausią gėrybę kiekvienam gyvam sutvėrimui pasaulyje. Tą instinktyviai daro kiekvienas gyvas sutvėrimas, bet šeiminingas išlaiko tikslą ir džiaugsmą tik *gilioi transcendencijos* sąlygomis.

Galime daryti išvadą, kad pažanga ir irimas vertinami pagal struktūros elementų vykdomo darbo rato (ciklo) kokybę. Bet kuo tą kokybę vertinti? Tik vienu matu – darbui rate (cikle) turi reikėti vis mažiau energijos. Vadinasi, ergoentropiniu požiūriu *vystymosi tikslas – kuo mažiau energijos vystymuisi*. Taigi ta pati tendencija amžinybės link – darbas „naikina“ jį sukėlusią jėgą ir slenka į mažiausią energetinę būseną. O kaip tai pasiekti? Tik daugkartiniais ciklais. Ciklas pasižymi energijos ar medžiagų grįžtamumu ir šiuo atžvilgiu yra uždara sistema. Ją reikia *išlaikyti*, todėl ciklas yra *laiko* darinys arba laikas yra vidinė ciklo savybė. Ciklai – darbo sukūriai yra ir objektyviojoje tikrovėje, bet ten jie dirba „už“ entropijos didėjimą. Mūsų aptariamieji ciklai dirba prieš entropijos didėjimą. Vienkartinis ciklas yra atsitiktinis reiškinys ir negali būti vertinamas – nėra su kuo palyginti. O vertinti galima tik turint atmintį ir DAUG ciklą. Tokiu būdu ATMINTIS – struktūros vystymuisi būtinas ANTIENTROPIJOS ŠALTINIS. Tik atmintis sudaro sąlygas įvykti informacijos atžvilgiu uždarų sistemų būsenoms kartotis (grįžtamumas) ir tobulėti.

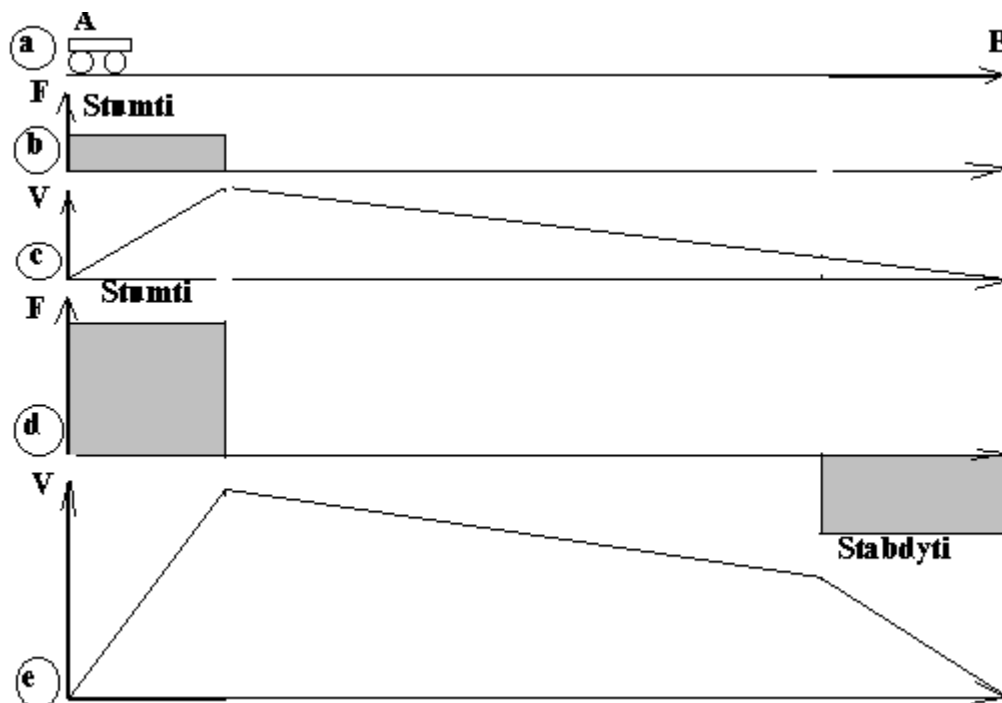
Šeiminingas atsirado dar tada, kai žmogus apie ergoentropinius dėsnius nieko nežinojo, o tik intuityviai jautė nuosavybę ir ją saugojo. Jeigu šeiminingo darbą pavaizduosime ratu taip, panašiai kaip Karno ciklą termodinamikoje, tai gausime 3.5 pav.,b. Šeiminingo kūnas, naudodamas energiją ir medžiagas, išvysto jėgą F ir atlieka darbą tam, kad vėl sukauptų naudoti tinkamas medžiagas. Gauname energijos judėjimo ratą, kurio viena šaka vyksta medžiagų atsargų kaupimas, kita – jų naudojimas. Kadangi kaupimas ir naudojimas vyksta pasikartodami, tai gauname labai panašų vaizdą į termodinamikoje žinomą Karno ciklą. Energija, kurią „sumedžioja“ kūnas, reikalinga „medžioklei“, „grobiui“ iš medžioklės parsinešti namo, šilumos nuostoliams padengti, vidinei kūno struktūrai išlaikyti ir, kas liko (šviesiai pilka spalva 3.5 pav.,b), šeimos ir gamybos

poreikiams tenkinti. „Sumedžiota” energija, kurią gali panaudoti šeimininkas, yra proporcinga rato „apėjimo” metu gaunamoms pajamoms ir išlaidoms. Jeigu struktūra nori išlikti, išlaidos, kurių niekaip negalima išvengti, turi būti mažesnės už pajamas. Kiek teisingas mūsų tvirtinimas apie tai, kad šeimininkui reikalinga energija? Kūno darbui išlaikyti reikia išvystyti jėgą F . Jėga kelyje x sukuria darbą (3 formulė), kurį vertinama kGm (Jėgos F dimensija – kG , kelio X – m , o $F \cdot x = kGm$). Palyginimui 1.9 pav.,c parodytas mašinos atliekamas darbas. Jo dydis proporcingas stūmoklio nueitam keliui. Kadangi darbą atliko slėgio P išvystoma jėga F , keisdama darbinio kūno tūrį, tai gausime darbą, proporcingą slėgio P ir tūrio V sandaugai. (Slėgio P dimensija kG/m^2 , tūrio – m^3 . Sandauga PV duoda dimensiją kGm). Vadinasi, skirtingos prigimtės reiškiniai savo energetinėmis pasekmėmis yra tapatūs. Skiriasi kokybinė reiškinų pusė. Jei darbinis kūnas varo stūmoklį galimai mažiausio pasipriešinimo keliu, tai kūnas visada turės įveikti pasipriešinimą. Mažiausias pasipriešinimas pageidautinas, bet neduodamas. Jei mašinoje didžiausia sukaupta energija stūmoklio eigos pradžioje, tai kūno vykdomo ciklo – pabaigoje. Bėlika tik pagalvoti, kas kūno jėgas F nukreipia kaupimui? Tik šeimininko sąmonėje esantis antientropinis darinys – valdymo sistema. Kada baigiasi darbo ratas? Kai išsenka arba energijos, arba sąmonės antientropijos (atminties) atsargos. Vykdamas darbo ciklą, smegenų antientropinės savybės savo energijos šaltinio sąskaita atsinaujina ir sutvirtėja (3.3 pav.,b). Todėl valdymo sistema, kreipdama kūną energijai gauti, stiprina savo antientropines savybes, didindama histerezio slenksčius aplinkos signalams nukenksminti. Didėjant antientropinėms sąmonės savybėms, didėja šeimininko elgesio automatizmas, jo elgesio entropija mažėja, entropijos didėjimo greitis valdymo sistemoje didėja, ir tos pačios pastangos leidžia sukaupti daugiau atsargų. Šeimininko sąmonėje DEDG vyksta nenutrūkstamai, todėl jis turi stiprią valią priešintis bet kokiai, siekiančiai sunaikinti jo tikslą jėgai. Tik šeimininkas aiškiai žino, kas yra naudingi signalai ir kas yra jo struktūros darbą silpninantis triukšmas. Kitaip jis negalėtų vystytis. O svarbiausia mūsų minčių išvada būtų ta, kad VALDYMO SISTEMA šeimininko sąmonėje yra stebuklingas, nuosavybę (lasterišumą) pasaulyje išlaikantis gyvosios gamtos elementas, teikiantis LAISVĄ darbą subjektui. Šeimininko egoistinis DARBAS (laisvė) SAVO STRUKTŪRAI TOBULINTI vadinamas KŪRYBA. Šeimininko sąmonėje esanti valdymo sistema jo kūną laiko tik struktūros elementu. O kibernetikų atrastas energetinis grįžtamasis ryšys yra ne kas kita, o tik būdas BE KLIŪČIŲ VISA „grobį” palikti savo nuosavybei. O kad „grobis” patektų nuosavybėn, reikia kurti informaciją jam gaminti. Šeimininko struktūra yra jo mašina kryptingam ir skalsiam darbui cikle atlikti. Tokiu būdu šeimininko kūno DARBAS SAVO STRUKTŪROJE savo pasekmėmis panašus į KRAUJO darbo RATUI KŪNE. Kraujo ratą varo objektyvūs mechanikos dėsniai. Šeimininko kūno darbas yra „varomas” jo sielos sukurtos subjektyvios informacijos jėga, kuri priklauso nuo auklėjimo ir mokymo suformuotų antientropinių sąmonės savybių. Vadinasi, be pradinio ir vėlesnio mokymosi šeimininkas atsirasti negali.

Individo darbo kreipimas struktūros tikslui pasaulyje vadinamas valdymu. Tačiau valdymas, remiantis kibernetika, yra objektams reikalingas energijos paskirstymas darbui atlikti. Kadangi objektas yra gamtos sukurtas, tai patenkinti objekto savybės galima tik valdymą pritaikant prie jų. „Jeigu eini meškerioti, galvoji ne apie tai, kad nori valgyti, o apie tai, ką mėgsta žuvis”. Objektui nesvarbu nei individo užgaidos, nei nemokšiškumas. Kas atsitinka, kai galvojama kitaip? Galima pateikti daug pavyzdžių. Štai Dž. Adamson Afrikos savanoje atlikti stebėjimai. Jos tikslas buvo išmokyti zoologijos sode išaugintus liūtus gyventi laisvėje. Kai ji paleido liūtą į savaną, tai jis tik

stovėjo ir žiūrėjo į antilopes, nes nežinojo, ką daryti. Kodėl? Liūtas nemokėjo gyventi savanoje, t.y. jis nesugebėjo sudaryti tinkamos struktūros liūtas – antilopė. Tada Dž. Adamson sugalvojo būdą, kaip išmokyti liūtą: pririšo prie stulpo asilą ir privedė prie jo liūtą, kad tas išmokytų, kaip reikia pjauti antilopes. Iš pradžių liūtas tik žiūrėjo, o po kurio laiko, matyt, instinkto likučių vedamas, pradėjo, jo supratimu, pjauti asilą. Tačiau iš tikrųjų jis tik kramtė asilą. Dž. Adamson, stebėdamas liūto darbą, padarė tokią išvadą: „koks siaubingas vaizdas, kada liūtas nemokėdamas pjauna asilą”. Žinoma, tai siaubinga, nes, viena vertus, liūtas ilgai „dirba”, o, antra vertus, asilas yra labai ilgai kankinamas. Tuo tarpu mokantis pjauti liūtas labai greitai pasiekia tikslą (mažai dirba) ir kankinimu neužsiima. Žmonių gyvenime taip pat pakanka nemokšiško pavyzdžių ir jų siaubingų pasekmių, pavyzdžiui, suvaikėjusių individų sukurtos šeimos, žmogaus darbo pasekmės gamtai, ligonių gydymas be diagnozės, kai kurie valdininkų sprendimai ir t.t.

Nieko gero neduoda ne tik nemokšiškumas, bet ir užgaidos. Tai galime iliustruoti pavyzdžiu. Tarkime, kad iš taško A į tašką B reikia nustumti vežimą. (3.6 pav.).

3.6 pav. *Taupus ir netaupus elgesys: a – vežimo padėtis prieš judėjimą, b – pastūmio jėga, c – greičio kitimas judėjimo metu, kol vežimas pasiekia tašką B, d – jėgos, reikalingos užgaidoms patenkinti, e – greičio kitimas d atveju*

Koks gali būti žmogaus elgesys? Tai priklausys nuo jo mąstymo tobulumo. Tačiau pats paprasčiausias, savaime atsirandantis noras, yra pasiekti tikslą kuo mažiau dirbant. Pagalvojus, galima daryti: stumtelti vežimą taip, kad jis iš inercijos nuriedėtų iki taško B ir ten, išnaudojęs įgytą energiją, sustotų. Neskaičiuosime energijos sąnaudų, sakykime, kad jos yra E_0 (3.6 pav.,b). Tarkim, kad aš užsimanau pasiekti tikslą per 10 kartų trumpesnę laiką. Jeigu apskaičiuosime, tai pamatysime, kad reikės atlikti 25 kartus didesnę darbą, nes išibėgėjusį vežimą reikės stabdyti (3.6 pav.,c). Matome, kad užgaidos reikalauja žymiai daugiau darbo. Pagal sisteminius principus toks valdymas greičiau išėikvos esamas energijos atsargas ir sutrumpins struktūros gyvavimo laiką.

Todėl geriausia paklusti objekto savybėms, t.y. tapti objekto „vergu“ ir tapti laisvu. Žiūrint iš kibernetinių principų, šeimnininko egoistinis noras yra tikslui sunaudoti mažiau energijos. Šeimnininko kūnas yra jo struktūros nuosavybė, ženklas valdymo sistemoje ir „įrankis“ jos tikslams įgyvendinti. Taip „eidamas prieš save (savo kūną)“ šeimnininkas „eina už save“ (atmintį) – išlikimą savo struktūroje pasaulyje. Neveltui religijoje kelias į savęs realizavimą yra vadinamas „asketiško savęs apiplėšimo ir nesiskaitymo su savimi“ keliu. Taigi stebėtojai atrodo, kad kūnas – stiprintuvas „nesiskaito su savimi ir save apiplėšiantis“ dėl atminties tikslų įgyvendinimo. Šeimnininkas yra ir jaučiasi laisvas, laisvės jausmas yra atskiros šeimnininko jausmas, o ne jausmas, bendras visiems šeimnininkams. Vadinasi, šeimnininkas yra dieviško gyvenimo kelio įgyvendinimo būdas. Dievybė atsiranda atmintyje, kai kūno – stiprintuvo būseną – malonumas, vadinama Velnio pagunda dingsta ir atsiranda pasitenkinimo kūno darbu savo nuosavybei išlaikyti būseną – džiaugsmas, religijoje vadinamas Dievo apvaizda. Kibernetiškai žiūrint, individo kūno malonumas tarnauja džiaugsmui – struktūrai (nuosavybei) pagal Dievišką „pavergimo“ principą. Tai primena ir Jėzaus patarimas: „kas nori sekti mane, teišsižada savęs (*malonumo – aut.*), tepasiima savo kryžių (*džiaugsmą – aut.*) ir teseka manim“. Taigi Dievo karalystė yra nuosavybės karalystė ir tik joje kūnas tampa „vergu Dievo“. Taigi „Dievo vergu“ tampama, kai DEDG smegenyse atsikratoma išorės keliamų pagundų – beprasmiško entropijos didėjimo malonumui ir jos didėjimas nukreipiamas kūno darbui nuosavybei išlaikyti – džiaugsmui. Šeimnininko sąmonės noras siekti tikslo, jo kūnui tampant priemone jam siekti, atspindi atskiroms gyvybės struktūroms būdingus komunistinius reiškinius (tiesinės sąveikos) pasaulyje. Tada kūnas tampa dievišku dalyku – tarnauja nuosavybėje komunizmo siekiančiai atminčiai.

Atidžiau aptarkime laisvės problemą šeimnininko darbe. Žodis „laisvė“ reiškia kūno galimybę judėti pasaulyje. Objektyviojoje tikrovėje kūnas gali judėti bet kaip. Sakoma, kad jis turi daug laisvės laipsnių. Kūnui trukdo judėti tik kitas kūnas, kuris suvaržo judėjimo laisvę. Kūnas gali judėti į tikslą arba be tikslo bet kaip judėti. Ir vienu, ir kitu atveju kūne vyks entropijos didėjimas. Kadangi gyvybė esti tik struktūrose pasaulyje, tai laisvė reiškia viena – galimybė egoistiškai (su DEDG atmintyje) nukreipti kūno DARBĄ struktūros tikslui. Tikslas reikalauja laisvai atsikratyti pagundų judėti bet kaip ir likti su tais laisvės laipsniais, kurie veda į tikslą. Darbas tikslui duoda didesnę entropijos didėjimo greitį atmintyje negu judėjimas bet kaip. Objektyvioje tikrovėje nėra „laisvės“, nes nėra subjektų su savo tikslu priešintis entropijos didėjimui, t.y. priešintis judėjimui bet kaip. Esant pasaulyje tik vienam šeimnininkui, sąmonėje „laisvės“ jausmas taip pat atsirastų, nes vis vien reiktų dirbti prieš entropijos didėjimą kelyje į egoistinį tikslą. Bet, atsiradus dar nors vienam šeimnininkui, atsiranda daugiau kliūčių ir signalų, kurie gali trukdyti darbui struktūroje. Atsiranda uždavinys, kaip ir tokiomis sąlygomis pasiekti LAISVĘ egoistiniam darbui savo struktūroje, t.y. pasiekti DEDG valdymo sistemoje, kuris išspręstas kiekvienam turint nuosavybę ir egoistinį tikslą ją išlaikyti. Jei nėra MANO nuosavybės ir TAVO nuosavybės, nėra kalbos apie laisvę, nes nėra vietos kiekvieno egoistiniam tikslui įgyvendinti. Kažką panašaus jautė ir F.Engelsas, kai sakė, kad, „Laisvės karalystė iš tikrųjų prasideda tik ten, kur baigiasi skurdo ir išorinio tikslingumo diktuojamas darbas, vadinasi, pagal dalykų esmę ji plyti kitoje materialinės gamybos sferos pusėje“. Toks laisvės apibūdinimas yra teisingas su patikslinimu, kad išorinis tikslingumas atsiranda tada, kai neturima nuosavybės – pagrindo egoistiniam tikslui atsirasti. Jam esant atsiranda kita pusė – vidinis sisteminis tikslingumas, kurio pagrindas yra galimybė įveikti entropijos didėjimą kelyje į

egoistinį tikslą su DEDG smegenyse. Gyvybėje yra vienas struktūrinis tikslas – egoistiškai įveikti entropijos didėjimą tarp nuosavų struktūros elementų. Todėl laisvės apskritai nėra, o yra tik laisvė EGOISTIŠKAI dirbti nuosavybei išlaikyti. Galima sakyti ir atvirkščiai – struktūra kuriama tam, kad atsirastų laisvė darbui pasaulyje ir DGEG valdymo sistemoje. Vadinasi, šeimininkas laisvas taip, kaip laisva kiekviena gamtos jėga, išlaikydama savo pasaulio ląsteliškumą ir patirdama džiaugsmą. Reikalauti laisvės apskritai yra tik „triukšmavimas”.

Tikslo siekis visada yra susijęs su neišvengiamu didesniu ar mažesniu pasipriešinimu, nes nėra darbo be pasipriešinimo. Pasipriešinimas yra mažiausias tuomet, kai elgiamasi teisingai, t.y. įvertinamos nuo žmogaus nuomonės nepriklausančios objektų savybės. Objektų savybių įvertinimas sudaro mažiausia kliūčių kelyje ir sieloje tampa šviesu. Objektyviai laisvė pasaulyje yra kūno jėgos, įveikiančios pasipriešinimo jėgą ir vedančios jį į tikslą darbas. Gyvybėje darbas pasaulyje atliekamas ne darbinio kūno, o kūno struktūros sąskaita. Todėl subjektyviai LAISVĖ jaučiama kaip sielos būsenos – kančios dydis, kurią sukelia kelyje į EGOISTINĮ tikslą atsirandantis pasipriešinimas kūno darbui. Vadinasi, kuo sielos kančia mažesnė, tuo didesnis laisvės jausmas. Tik atskyrus SAVO struktūrą nuo aplinkos galima išvengti ir didžiausio laisvės priešo – galimo kitų individų maišymosi (ryšių) kelyje į egoistinį tikslą (1 pav.,c). Kadangi pagrindinis egoistinis šeimininko struktūros tikslas yra varyti darbo ratą energijos atsargoms įgyti, tai LAISVĖ reiškia ne ką kita, o individo sugebėjimą EGOISTIŠKAI PAKLŪSTI objektyvaus DARBO RATO „DIKTATŪRAI”. Geriausia tai daryti galima tik savo struktūroje. Tada pats darbas „pasako”, ką reikia daryti ir jokių kitokių nurodymų nereikia. Tada dirbi ir dirbti norisi, o stebėtojai iš išorės gali atrodyti, kad žmogus yra darbo vergas. Taigi „vergavimo” atveju atsiranda darbas dėl „negalėjimo nenorėti”, o ne darbas dėl išorinio tikslingumo ar skurdo diktato. Tai dar kartą rodo, kad nėra bendros laisvės būsenos visiems. Vadinasi, laisvės karalystė esti tik šeimininko struktūroje kaip vidinė jos savybė, kurios niekaip negalima dirbtinai duoti iš išorės ar gauti veltui. Šeimininko egoistinis siekis visada yra laisvės siekis. Jeigu tikslas ne egoistinis, o „suprastas ir praktiškai pritaikytas būtinumas” (F.Engelsas) – tai yra ne laisvė, o pareiga. Pareiga yra dirbtinis valdymo sistemos sudarymas pagal išorinį nurodymą ir jos išlaikymas dėmesiu. Laisvę gali pasiekti tik sugebantis dirbti. *Absoliuti laisvė – tai absoliutus sugebėjimas egoistiškai dirbti*, o ne absoliučiai chaotiško („šiluminio”) judėjimo (darbo) galimybė. Sugebėjimas laisvai dirbti ir patirti džiaugsmą yra ORUMAS, savimonė, įmanomas tik turint patvarią atmintį. Vadinasi, šeimininkas yra orus, o pats orumas yra suvokimas esant nuosavybės (saviorganizavimosi) šaltiniu. Laisvės siekis yra nenutrūkstamas vyksmas, todėl „laisvė – tai judantis, kartu su žmogaus siela kintantis, aukštybės besistiebiančias, augantis įstatymas (išskirta aut.)” (F.Rilkė). Pasak išmintingų žmonių, „tik po krutancios varlės kojomis pieno puodyneje susimuša sviestas, nuo kurio galima atsispirti ir iššokti į laisvę”. „Blaškymasis yra laisvės imitacija” (N.Zinovjevas), nes rodo, kad individas „nesusirišęs” su nuosavybe pasaulyje, neturi tikslo ir pasiduoda „triukšmo” signalų keliamiems refleksams. Neregėto signalo stebėjimas yra leidimas keisti medžiagos struktūrą – didinti entropiją ir dėl to malonus reiškiny, kuris nors trumpam atlygina sielos diskomfortą. Tuo paremti visi reginiai, kurie dirbtinai skleidžiamais nematytais signalais žadina instinktus ir didina entropiją smegenyse. Vadinasi, reginiai skirti nelaisviems individams. Tikslo siekis yra susijęs ir su valia įveikti „triukšmą” – nepriimti jo, kad neapvogti tikslo siekio džiaugsmo. VALIA (kantrybė) – tikslą iškreipiančio „triukšmo” ar kliūčių įveikimo darbo galingumas, t.y. siekis išlaikyti sieloje DEDG.

Todėl kai kurie autoriai (pvz., D. Kontorovas) teigia, kad laisvė ir valia yra sinonimai, nes šios sielos būsenos tarpusavyje yra neatskiriamai susietos – tos pačios lazdos skirtingi galai. Taigi valia yra – laisvė yra, valios nėra – laisvės nėra, tačiau valia yra pradinis antientropinis dalykas siekti laisvės, laisvė – darbas siekti atmintyje DEDG ir jausti laisvę. Kuo didesnis pasipriešinimas kelyje į tikslą (laisvę), tuo daugiau reikia valios – protinio darbo triukšmui įveikti. Valingumas priklauso nuo smegenų energijos šaltinio galingumo ir antientropinių (histerezės) valdymo sistemos savybių. Vadinasi, laisvė SAVAIME NEPLINTA, nes susieta su VALIA nuosavybei išlaikyti ir darbu tikslui siekti. Savaime, kaip neišvengiamas aplinkos spaudimas, plinta tik „triukšmas“. Laisvė „apmokama“ pasirinkimo kančią keliančiu protiniu darbu. KANČIA – tai sielos būseną kliūtis ar „triukšmo“ įveikimo – protinio darbo metu ir NEATSKIRIAMAS valios reikšimosi ir jos išlaikymo sieloje pasekmė, laisvės siekio palydovas ir pagrindinė pagunda atsisakyti laisvės. Pasirinkimas alternatyvus – bijai kančios, neturėsi laisvės. Laisvės jausmas atsiranda valdymo sistemoje. Galima pagalvoti, kodėl valdymo sistema neleidžia sunykti laisvei? Valdymo sistema tenkina tą patį gyvybės principą – energijos šaltinis NEATLYGINAMAI DIRBA jos nekintamos formos „kristalinei mąstymo gardelei“ atmintyje, kurioje vyksta DEDG, išlaikyti. Taigi sielos siekis kęsti kančią yra noras neleisti sumažėti laisvei, neprarasti buvusio komforto, kurį galima išsaugoti tik neleidžiant deformuoti su nuosavybe susietą valdymo sistemos erdvinę konfigūraciją smegenyse. Galima būtų dar ir taip sakyti, kad kančia yra laisvės siekio skatintoja. Išvada paprasta: tikslą – laisvės pagrindą – galima pasiekti TIK su kančia. Aiškaus tikslo neturintis individas gali pajusti norą atsisakyti laisvės, prarasdamas valią. Fromas rašė: „Žmonės bėga nuo laisvės ir patys, niekieno neverčiami, išsirenka Hitlerį“. F.Dostojevskis savo legendoje apie Didįjį inkvizitorių – „Baigsis tu, kad jie atneš mums savo laisvę ir, padėję prie kojų, tars: geriau jau padarykite mus vergais ir duokite valgyti. Sakau Tau, iš tikrųjų labiausiai žmogų kamuojantis rūpestis – surasti ką nors, kam būtų galima perleisti laisvės dovaną, su kuria ta nelaiminga būtybė gimsta“. Kančia susieta su informacijos kūrimu valdymo sistemoje ir jos stiprinimu kūno struktūros sąskaita. Tai verčia individą kurti – ieškoti tokių kelių į tikslą, kurie kelia mažiau kančių. Kas padeda kęsti kančias? Tik egoistinis nuosavybės jausmas, kuris duoda didesnę hormonų išsiskyrimą ir palaiko aiškų ILGALAIKĮ tikslą ir žinojimą darbui. Tai pagrindinis kantrybės šaltinis. Gamtos dovana už tikslo siekį – džiaugsmas, prie kurio nepriprantama, kaip prie malonumo, o norima kuo ilgiau išlaikyti, nes jis susietas pagrindine vertybe gyvybei – su vieta pasaulyje, su DEDG smegenyse, o ne su kūnu. Kantrybė yra atminties savybė, kuria siekiama išlaikyti žinojimu pasiektą entropijos didėjimo greitį. Nelaisvo, tamsios sielos, t.y. be ilgalaikio egoistinio nuosavybės jausmo, nesugebančio tinkamai veikti struktūroje („šiluminės“ elgesio trajektorijos) žmogaus galvoje yra chaosas – valios stoka – informacinė entropija dėl nepatvarios valdymo sistemos „mąstymo gardelės“ atmintyje. Šiuo atveju viskas iš aplinkos be kliūčių patenka į sąmonę ir trukdo atsirasti tikslui, laisvei ir džiaugsmui. Mokymosi tikslas yra išmokyti žinojimu vertinti aplinkos signalus, valia jį išlaikyti ir laisve įveikti signalų keliamą chaosą sieloje. Dažnai mokymasis nėra malonus jausmas, bet ilgalaikio tikslo suvokimas padeda įveikti pasirinkimo (pradžios) kančią ir galų gale pasijusti laisvam. Už individo sąmonės kontroliuojamos nuosavybės ribų kiekviename ne jam priklausančioje erdvės taške jokio chaoso nėra: viskas paklūsta energijos degradacijos principui arba kitoms struktūroms.

Laisvės aptarimas rodo, kad ji yra egoistinio darbo pasaulyje sinonimas nuosavybę turinčiam šeimininkui. Tūkstančius metų energijos šaltiniu uždirbti atsargoms buvo tik Saulės energija, o

Žemė – jos autonominio panaudojimo priemonė. Todėl šeimininkai pirmiausia atsirado žemės ūkyje. Kaip tuo atveju galima kalbėti apie struktūros uždaramą? Kiekviena struktūra materialiai visada atvira, bet pasaulyje tik atminties savybės ją paverčia uždara informacijos atžvilgiu. NEPRIKLAUSOMYBĖ – subjekto sugebėjimas pačiam valdyti darbą nuosavybėje. Tačiau absoliuti nepriklausomybė arba autonomiškumas atsiranda tik turint savo energijos šaltinį.

3.1.4. Vertės dėsnis ir asmeninė nuosavybė

Iš 3.5 pav.,c pavaizduotos šeimininko struktūros tikslo išlaikymo išplaukia vertės dėsnis. Prieš aptariant vertės dėsnį, reikia aptarti vertės turinį. Objektivityjoje tikrovėje yra tik reikšmės, bet nėra vertės, nes joje nėra vertybių. Vertė atsiranda tada, kai atsiranda vertybės – struktūros. Vertė yra niekas kitas, kaip aptariamo dalyko reikšmė (įtakos dydis) vertybei išlaikyti. Tikslas susijęs tik su makroskopiniu darbu formai išlaikyti. Vadinasi, vertės dėsnis yra *minimalių* energijos atsargų vertė, kurių reikšmės (kiekio) dydis būtinas vertybei išlikti. Pvz., kūnui išlaikyti reikia 2400 Wh energijos per parą. Jeigu individas tokias atsargas darbu įgyja, jis patenkina vertės dėsnį. Bet individas turi uždirbti daugiau, kad galėtų išlaikyti ne tik kūną. Atsiranda pridedamosios vertės būtinybė. Pridedamąją vertę galima išreikšti formule $PV = P - 2400$, kur P – individo pagaminto produkto vertė, PV – pridedamoji vertė. Padidinti pridedamąją vertę galima struktūroje panaudojus išorinį energetinį papildymą – mašinomis arba samdiniais. Šiuo metu žmogaus kūno darbo (10W) galių papildymas išoriniais energijos šaltiniais pas mus siekia vienai darbo vietai apie 20 kW, JAV -50 kW. Individo sudarytai struktūrai išlaikyti reikia atitinkamai daugiau energijos negu kūnui. Nepakankamas jos kiekis sukelia sisteminę krizę ir struktūra suyra. Jeigu $P = 2400$ Wh, tai struktūra turi pusiausvyrą, tačiau ji beprasmė psichologiniu požiūriu, nes nėra skirtumo tarp praeities ir ateities. Tai reiškia, kad energijos degradacijos sąlygos smegenyse nedidėja, struktūra nesiplėtoja. Kaip jau aptarėme, plėtojimasis – tai kūno darbo tikslui siekti mažėjimas arba entropijos didėjimo greičio valdymo sistemoje didėjimas. Jeigu $P < 2400$ Wh, išlaidos yra didesnės už pajamas – struktūra suyra. Tai reiškia, kad „grobio“ vertė mažesnė už būtinas sąnaudas patenkinti vertės dėsnį. Tobulėjant galimi du atvejai: arba esant mažesniai darbui gaunamos tos pačios pajamos ($P > 2400$ Wh), arba esant tam pačiam darbui gaunamos didesnės pajamos. Taip atsitinka tik didėjant sukaupiam žinojimo kiekiui struktūros valdymo sistemoje, kurios gerina informacijos kokybę ir dėl to geriau taupiau dirbama. Kaupdamas duomenis apie objektą, žmogus vis geriau pažįsta ir gamtos dėsnius, nes objektas paklūsta tik jiems. Tai, ką mes vadiname DIALEKTIKA, yra sugebėjimas prisitaikyti prie besikeičiančių OBJEKTO savybių. Nesugebėjimas to daryti yra DOGMATIZMAS.

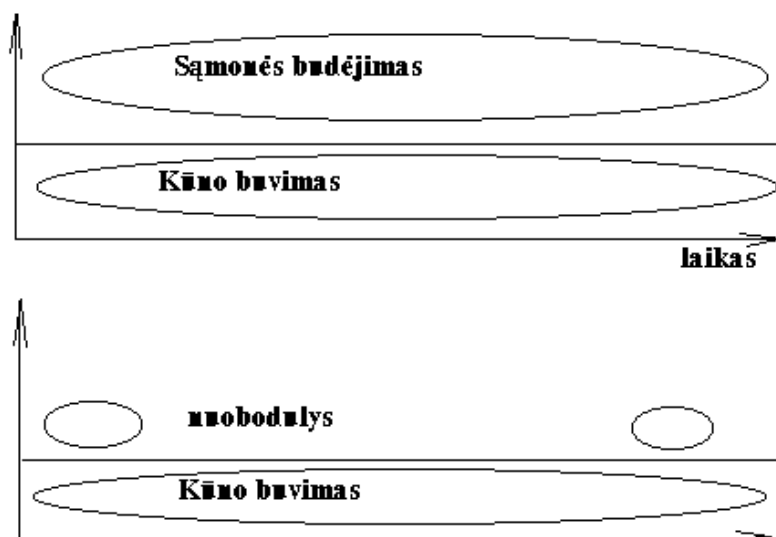
Pasak kibernetikų, struktūra dirba tuo geriau, kuo mažiau ji turi elementų ir kuo mažiau valdymo grandžiai reikia apdoroti signalų. *Maža struktūra greitai mokosi, naudoja savo darbui mažai informacijos* (kaip sakoma – *small is beautiful*). Maža struktūra – tai žmogaus savybėms ir jėgoms geriausiai tinkančios darbo sąlygos, todėl žmonės to, jei gali, ir siekia. Tai sąlygos, kuriomis esant ribotų galimybių individas, būdamas begalinės erdvės ir signalų apsuptyje, gali kūrybiškai dirbti, t.y. siekti DEDG sąmonėje. Sielai tai yra džiaugsmas. Būtent dėl to norisi būti šeimininkais, būtent dėl to asmeninė nuosavybė yra našaus ir kūrybingo darbo pagrindas.

Šeimininko struktūrai priklausantys objektai yra jo asmeninė nuosavybė. Toks yra šios politinės ekonomijos sąvokos turinys. Šeimininkui priklausanti vieta pasaulyje ir jis pats yra duomenys nuosavybės valdymo sistemai pasaulyje, todėl šeimininkas ją gina taip pat atkakliai kaip ir save. Vadinasi, nuosavybė yra geros atminties dalykas ir laisvės pagrindas. ASMENINĖ NUOSAVYBĖ (plačiąja prasme) – būtinas VYSTYMOSI – vis didesnio entropijos didėjimo valdymo sistemoje – PAGRINDAS ir be jos iš principo neįmanomas vystymasis. Asmeninė nuosavybė sudaro sąlygas siekti tikslo DIDŽIAUSIOS LAISVĖS – DEDG valdymo sistemoje sąlygomis. Viena vertus, šeimininkas viską gali įvertinti. Antra vertus, jis gali SUKAUPTI kūnui ir jo struktūrai reikalingas OBJEKTIVIAS energijos ir medžiagų atsargas SUBJEKTYVIAI būdamas džiaugsmo būsenoje. Kartu šeimininko struktūra yra SUBJEKTYVI forma pasaulyje OBJEKTIVIAUS produkto gamybai ir išlikti šeimininkui. Savo ruožtu SUBJEKTYVI sielos būseną priklauso nuo smegenyse esančio šaltinio OBJEKTIVIOS darbo būsenos (2 pav.,b). Vadinasi, smegenų energijos šaltinis VISKĄ ATIDUODA (DEDG smegenyse) valdymo sistemai tik dėl egoistinio tikslo, o šeimininko kūnas taip pat VISKĄ ATIDUODA darbui ir jaučia džiaugsmą. Viską išlaiko egoistinio tikslo sukeltas DEDG smegenyse. Pasijuntame arčiausiai objektyvios tikrovės, nes jai reikštis (kiek įmanoma, viską atiduoti (4 formulė)) yra mažiausios kliūtys. Energijos atžvilgiu objektyvios kūno ir smegenų šaltinių būsenos pačios žemiausios. Visai prisiartinama prie gamtos daromos entropijos didėjimo tendencijos – atšaldyti ar išlyginti. Dėl to šeimininkas yra atspariausias įvairiems aplinkos trukdymams. Anksčiau aptarėme, jog aplinkoje tik kūno buvimas savyje neturi jokios prasmės. Šeimininko sudarytoje struktūroje kūnas yra viena iš jos dalių ir struktūros valdymo sistemoje užima elemento – ženklo vietą. Atsiranda kūno buvimo pasaulyje *prasmė*. Valdymo sistema visada įvertina visas kūno savybes ir atsiranda sielos ir kūno vienybė (nirvana). Tokią individo sielos būseną žmonės seniai vadina MEILE DARBUI. Energoentropinis MEILĖS darbui turinys – sąmonės būseną, atsirandanti su saviorganizavimusi, nuosavybės išlaikymo tikslu pasaulyje ir DEDG smegenyse. Meilė darbui – niekada neišnykstantis tikslas nuosavybei išlaikyti. Jeigu elementai yra sujungti stipriais medžiagininiais ryšiais, nėra pasirinkimo galimybės, nėra kalbos apie meilę (ląstelės kūne). Bet atsiradus atskiriems elementams pasaulyje, jiems išlaikyti reikia atminties, darbo ir informacijos. Meilė yra kitas patvarios struktūros valdymo sistemos būsenos apibūdinimas pasaulyje. Tokia būseną įmanoma tik užkertant kelią DEDG trikdyti iš išorės. Šeimininkas iš meilės darbui egoistiškai jį saugo, tai jo meilę darbui sunku įveikti „triukšmui“. Atsiranda budinti ir kurianti siela, visam laikui dingsta nuobodulys ir sielai visada šviesu. Šeimininkas sako, kad įdomu gyventi, yra laimingas. Stebėtojui be tikslų atrodo, kad jis yra darbo vergas ir todėl nelaimingas.

Šeimininko darbas yra entropinės gyvybės esmės viduje gimstantis šaltinis produktui kurti. Šeimininko atmintyje surinktas žinojimas apie objektus nuosavybės jausmu paverstas į ilgalaikį įsivaizduojamą egoistinį darbą, pakeičia alkio numalšinimo instinktą. Taigi šeimininkas dirba ne alkio vejamas, o įsivaizduojamų tikslų, kurie galų gale numalšina alkį, vedinas. Taigi jis turi didžiausią gėrybę, kurią galima turėti Žemėje žmogui – darbo sau džiaugsmą. Šeimininko darbo esmę sudaro TIKSLAS, LAIKAS, INFORMACIJA, DARBAS, VERTYBĖ, VERTĖ, LAISVĖ, PRASMĖ, KANČIA, VALIA (kantrybė). Tai sisteminių darbo principų sau laikymosi – meilės darbui bruožai, kurie atsiranda iš siekio išlaikyti DEDG valdymo sistemoje. Tada „dirbi nuo ryto iki vakaro ir smagu“. Šeimininkas pats saugo savo laisvę ir supranta, kas kenkia kitų laisvei, yra

mažiausiai agresyvus, nes kuria naują formą savo nuosavybėje. Peršasi išvada, kad agresyvumas išnyksta, kai yra galimybė dirbti sau ir savo nuosavybėje. Atvirkščiai, kai norima gauti iš kitų erdvių, agresyvumas didėja. Šeimininko darbas yra darnus protinio ir fizinio darbo derinys, taupiausiai naudojantis išorinių šaltinių energiją ir teikiantis džiaugsmą sielai. Bet svarbiausia išvada būtų ta, kad be asmeninės nuosavybės, t.y. patvariai atmintyje išlaikomos savo struktūros sandaros ir vietos pasaulyje, neįmanomas OBJEKTIVIAIS entropiniais principais paremtas produktyvus tikslo išlaikymas, kaip našaus vystymosi pagrindas. Jeigu atidžiau pažvelgtume į žmonijos istoriją, jos vystymasis buvo ir yra paremtas šeimininkų darbu. Tik gaila, kad dabar kiekvienam žmogui būti šeimininku nėra galimybės. Tačiau visuomenė būtų tuo darnesnė, kuo joje būtų daugiau šeimininkų.

Kaip sugriauti šeimininko struktūrą? Tam yra žymiai daugiau būdų negu sukurti, tačiau pagrindiniai yra du. Vienas – jėga atimti iš jo struktūros objektus ar atsargas; antras – neleisti įgyti pradinių vertingų žinių ir žinojimo, skleidžiant triukšmą aplinkoje. Suardyti susidariusią valdymo sistemą šeimininkui, kaip rodo bolševikinė istorija, negalima. Bet kokiomis sąlygomis jis ieškos galimybės juo būti. Išnaikinti šeimininkus galima tik juos fiziškai sunaikinant. Bet ta pati istorija rodo, kad vėliau sukurti savigynos instinkto nuosavybės pagrindu taip pat negalima, jei laikas praėjo, taip pat negalima, pvz., jei žmogus įpratęs būti samdiniu, net ir gavęs žemės, jis nieko nenori daryti. Vietos gynimo ir savigynos instinktai įtvirtinami vaikystėje. Jei vaikystėje iš savo tėvų vaikas neregėjo tokios šeimininkiškos gynybos pavyzdžio, instinktas gali neišsivirti ir užaugęs nenorės būti šeimininku ir taps lengvai klaidinamu ir išnaudojamu individui. Taigi kelias, kai norima suklaidinti apvagiant atmintį, yra lengvesnis. Kai egoistinis tikslas neatsiranda (nėra nuosavybės), nežinoma ką veikti, atsiranda tingėjimas ir *nuobodulys*. Vadinasi, nuobodulys atsiranda dėl to, kad be nuosavybės jausmo nėra tikslo ir smegenys negali „atšalti“. Bet energijos šaltinis smegenyse, nepriklausomai nuo žmogaus valios, vis vien gamina energiją ir neturint tikslo.¹ Betikslis buvimas neleidžia „atšalti“ sielai – „kaitina“, drumsčia ją.

3.7 pav. Sąmonės būsenos: a – šeimininko, b – nuobodulį kelianti būseną

¹ Tai patvirtina šiuolaikiniai atradimai, kurie nustatė, jog smegenys esant bet kokiai kūno būsenai gauna tą patį kraujo kiekį. Tuo tarpu raumenų aprūpinimas krauju gali skirtis iki dešimties kartų.

Nuobodulys verčia ieškoti dirbtinų priemonių energijai sunaudoti. Žmonės rado, kad tokį individą reikia dirbtinai UŽIMTI trumpalaikiais, instinktus keliančiais išoriniais signalais. Instinktai yra niekas kitas, kaip gamtos numatyti būdai didinti entropijos didėjimo greitį ir pajauti malonumą. Dirbtinės tam priemonės yra įvairūs reginiai (show), rūkymas, gėrimas, narkotikai, paleistuvavimas. Jos trumpam „užmuša“ nuobodulį. Kadangi tai niekaip nesusiję su nuosavybės išlaikymu (UŽSIĖMIMU – tikru laiku), t.y. su prasme, dirbtinai atliekamas entropijos didinimas ne tikslui yra tikro laiko žudymo priemonė. Čia nėra paliaubų, kaip nėra paliaubų tarp entropijos ir antientropijos. Jeigu laikas skiriamas betiksliam energijos sklaidymui, tai jo nelieta prasmingiems tikslams, nes ir tikslas ir betikslis entropijos didinimas atsiranda iš to paties šaltinio (25 W). Blogiausia yra tai, kad nestruktūrizuoto individo sąmonė dėl energijos degradacijos greičio stokos jaučia didelį diskomfortą ir dėl to tampa arba „triukšmo“ šaltiniu, arba jo auka. Taigi iš tikrųjų „nesunaudota energija tampa nuodais“ (L.Tolstojus). Taip atsitinka tik ne šeimininkams.

3.2 MOKYMASIS IR MOKSLAS

Tai, ką žinome – ribota, o tai, ko nežinome – neaprepiama

P.S. Laplasas

*Civilizacijos istoriją galima išreikšti žodžiais:
kuo daugiau žinai – tuo daugiau gali.*

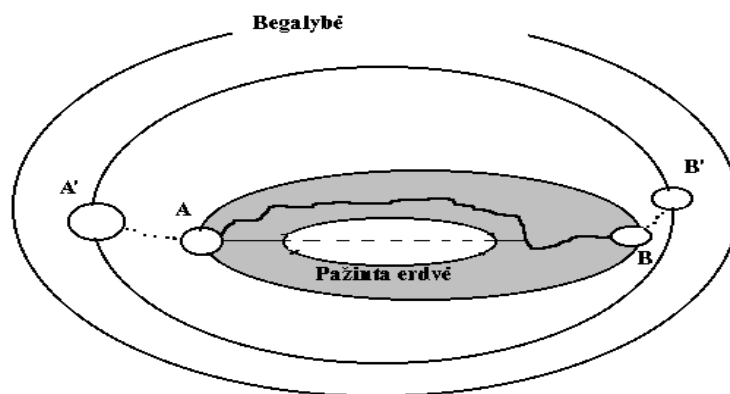
E.Abu

Žinios – šarvai prieš visas negandas

Rudaki

Šeimininko veiklos aptarimas parodė, jog ji neįmanoma be tinkamo objektyvių dėsnių žinojimo praturtintos atminties – būtino pagrindo valdymo sistemoms (instinktams) smegenyse tobulinti ir išlaikyti. Gyvosios gamtos sutvėrimo instinktai atliepia tik į regimus daiktus ar reiškinius tik objektyviai. Kiekvienam prieš darbo pradžią pirmiausia reikia kaupti atmintyje kitų atrastą žinojimą apie objektyvius, kūnui išorinius ir kartais neregimus dalykus. Jam reikia patvarios atminties tokiame žinojime išlaikyti. Mokymas yra atminties turtinimas žinojimu iš *pradinių išorinių šaltinių* – pirmiausia tėvų, paskui mokytojų, knygų, iš regimų objektų imamu *žinojimu* apie objektyvių regimų signalų *objektyvų* vertinimą. Signalai veikia be vėlinimo, t.y. tiesiškai, todėl signalai negali gimdyti tikslo, bet gali būti panaudoti jam. Tik regėjimo žmogui nepakanka, nes dalykai, kurių mokomasi, dažniausiai yra matomi mąstymu. Žinojimo hierarchija signalo atžvilgiu atsiranda tik po valdymo sistemos apmokymo. Taigi mokymas yra priemonė, leidžianti žinoti, kaip žemiausios hierarchijos vertybę – kūną padaryti vertę darbui – tiesinės sąveikos priemone su pasaulio objektu. Žinojimas reikalingas ir tam, kad signalų keliamo darbo pasekmės pavyktų sudėlioti į įsivaizduojamam tikslui tinkamą veiksmų seką. Mokymasis yra būtinas, nes objektyvūs signalų šaltiniai yra už kūno ribų ir nepriklauso nuo stebėtojo ir ne jo kuriami. Kiekvienas signalas kelia refleksą – *neišvengiamą, objektyvų*, tiesinį, nesąmoningą instinkto atsaką į objektyvų jo veikimą ir, jei nežinosime, kaip į juos objektyviai atsiliepti, kad išlikti, iškart žūsime. Į mokymąsi ir į mokslą, kaip darbo formas, mes pažvelgsime tik energetiniu ir informaciniu požiūriu. Nemokytas individas pasaulyje turėtų viską atrasti iš naujo pats. Dabar tai reikštų, kad žmogus pradeda gyventi

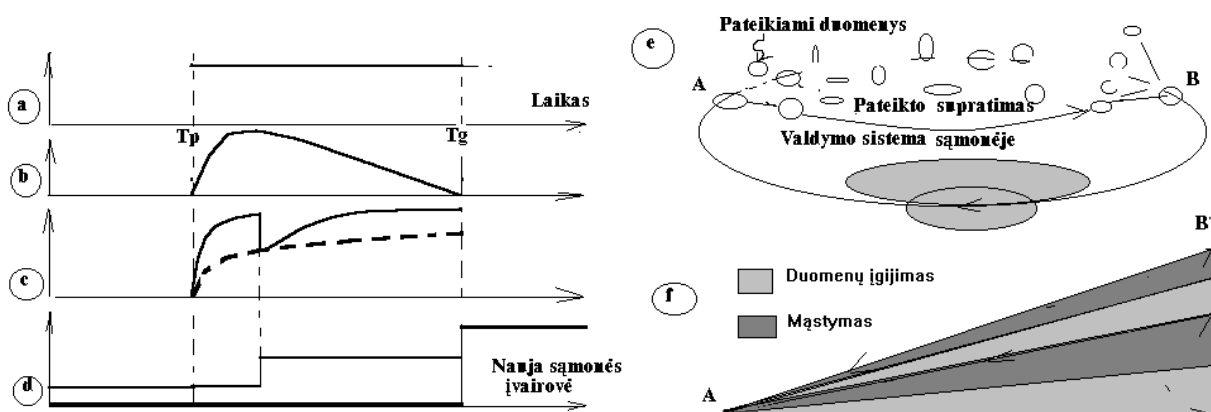
iš pradžių, kaip prieš milijonus metų, lyg nebūtų buvę per tūkstantmetę žmonijos istorijos tėkmę sukauptų žinių ir žinojimo, nebūtų žmonių „pasmerkusiųjų“ save žinojimui atrasti. Žinojimo ieškojimas susijęs su energijos sąnaudomis, tai tuoj pat nuskurdintų gyvenimą, atsiliktų nuo tų, kurie žinojimo neprarado. Vadinasi, mokymas reikalingas tam, kad individas įgytų iki šių dienų kitų sukauptą žinojimą ir panaudotų savo darbui tikslui pasiekti. Individo laiką (darbą) labiausiai taupo kitų rastas, o ne savo patyrimu įgytas žinojimas. Mokyti reikia kiekvienam, kuris nori ką nors žinoma daryti, bet dar nemoka daryti. Darbo rūšių vis daugėja, tai mokymo poreikis vis didesnis. Mokymo esmė parodyta 3.8 paveiksle.

3.8 pav. Mokymosi ir mokslo santykis su pažinta erdve

Pažintų duomenų erdvės dalis pavaizduota pilkai. Nepažintoji erdvės dalis gali būti ir mūsų apibrėžtoje dalyje, ir už jos ribų. Todėl mokymosi turinys – naudojantis žinomomis žiniomis, išmokti laisvai priimti sprendimus žinomų duomenų (pilkoje) erdvėje, o mokslo – toje erdvėje rasti trumpesnius kelius (brūkšniuota linija 3.8 pav.), arba praplėsti pažinimo ribas, ieškant priežasčių už pažintos erdvės ribų (išorinis duomenų papildymas, A' taškas 3.8 pav.) ir naujo žinojimo.

Kaip bėgant laikui vyksta mokymasis, pavaizduota 3.9 pav.

3.9 pav. Mokymosi eiga: a – mokymosi laikotarpis, kurio metu reikia įgyti tam tikrą žinių kiekį; b – duomenų ir žinių įgijimo intensyvumas; c – duomenų kaupimas bėgant laikui ir jų suvokimas; d – smegenų entropijos didėjimo principas signalų įvairovės atžvilgiu ir jų supratimo momentai, šuoliškai tą įvairovę keičiantys; e – supratimo vyksmo atvaizdavimas, f – energetinis mokymosi turinys, kai ir duomenims įgyti, ir mąstyti reikia energijos

Mokant iš anksto žinoma, kokią ženklų įvairovę ir per kokį laiką norime pateikti mokiniui (3.9 pav.,a). Pradėti mąstyti galima įgijus tik tam tikrą pradinių žinių ir žinojimo kiekį: kaip sakė E.Gausas, „pirma reikia skaityti, paskui galima pradėti mąstyti“ (3.9 pav.,e). Šnekant fizikų žodžiais, turi būti sukauptas tam tikras pradinis ženklų – pėdsakų kiekis smegenyse (informacinė entropija). Iš esmės tai auklėjimo metu išpaudimu (imprintingu) sukauptas žinojimo kiekis. Smegenys „atsiveria“ aplinkos poveikiui, kai jos stebi pasaulį su dėmesiu ir leidžia signalams atlikti darbą – keisti smegenų struktūrą. Taigi gamtiškas ar dirbtinai kuriamas dėmesys yra pagrindinė priemonė „išpausti“ ženklą smegenyse. Susikaupti dėmesiui trukdo komfortas – gera energijos degradacija smegenyse. Padėti atsiverti gali didesnis ar mažesnis diskomfortas – sumažėjęs entropijos didėjimas smegenyse. Todėl, pasak A.Einšteino, „privalomas mokymas yra tas pats, kas sotų plėšrų žvėrį versti ėsti patiekalą, kurio jis pats neišsirinko“. Tuo, matyt, A.Einšteinas norėjo pasakyti, kad esant komforto būsenai mokymosi nėra. Mokymo metodikos tikslas – palengvinti atsivėrimą aplinkai. Pirmasis žingsnis mokymui yra sudaryti uždara mokini ir mokytojo erdvę. Tai termodinamikos principų įvertinimas – sudaroma uždara aukštesnės hierarchijos besimokančiojo atžvilgiu struktūra, kurioje jis pasinardina ir pasiruošia priimti perteikimą žinojimą, kaip aukštesnės hierarchijos šaltinio skleidžiamą dalyką. Aukštesnė hierarchija daro smegenis atvirus tiesiniam signalų veikimui. Antrasis žingsnis – sudaryti sąlygas diskomfortui pajauti. Todėl seniai žinoma, kad bet kokį mokymą reikia pradėti nuo mokymo prasmės aiškinimo, parodant dabartinę būseną ir siekių ribas (taškas B 3.9 pav.,e). Prasmė parodo, kodėl tolesnis mokymosi darbas yra neišvengiamas. Jeigu mokins mato, kad yra skirtumas tarp to, ką jis moka, ir ko neišvengiamai reikia siekti, tai atsiranda tam tikra diskomforto būseną. Tačiau visą laiką būnant atviram signalams ir tik mechaniškai kaupiant faktus, nieko nesuprasi. Atvirumas signalams neleidžia mąstyti – užsidaryti ir leisti didėti entropijai. Todėl mokymosi metu reikia pakaitomis tai atsiverti, tai užsiverti – dirbtinai daryti įgytą žinojimą savo nuosavybe – suprasti (saviorganizuotis). Supratimas – džiaugsmo pajautimas dėl įgyto žinojimo, sugebėjus įgytus signalus „įjungti“ į valdymo sistemą ir pajauti entropijos didėjimą. Mokėti – tai priprasti prie žinojimo ir sugebėti savarankiškai išvesti elgesio ar minties trajektoriją darbui. Vadinasi, žinojimas yra mokėjimas dirbti. Žiūrint iš energetinių pozicijų, SUPRASTI – tai ASMENINĖMIS PASTANGOMIS nukenksminti priimtų signalų sukeltą smegenų struktūros pakitimą tikslo labui. Tam reikia sąmonėje įveikti besipriešinančias histerezės jėgas. Įveikti šias jėgas vėl gali padėti mokymosi prasmės, kaip mokymosi tikslo (krypties), suvokimas (taškas B 3.9 pav.,e). Mokymosi metu atsiradęs pėdsakas smegenyse sukaupia energiją, kurios kiekis proporcingas tamsiai pilka spalva 3.9 pav.,f parodytam plotui. Šviesiai pilka spalva pavaizduotas plotas proporcingas energijai, kurią reikia sunaudoti dėmesiui išlaikyti ir taip leisti keisti smegenų struktūrą. Pagal tai, kaip ilgai reikia išlaikyti dėmesį naujiems ženkliams įgyti, autoriaus nuomone, skiriasi žmonių gabumai mokymuisi. Vėliau einantis mąstymo žingsnis sujungia įgytus ženklus į naują valdymo sistemą į kelią, sukeldamas entropijos didėjimą ir malonų supratimo jausmą. Taip pakaitomis šuoliais keičiantis sąmonės ženklų įvairovei ir gerėjant sąlygoms entropijai didėti, įgyjame reikalingas žinojimą ir sugebėjimą (3.9 pav.,c, 3.9d pav.,d) darbui. Tik šuoliai (netiesinės smegenų savybės) duoda naują kokybę, nes rodo, kad atsirado nauji neišnykstantys pėdsakai smegenyse (3.3 pav.,b). Po mokymosi tolimesniame darbe pėdsakai ženklų erdvėje A – B (3.9 pav.,e) vis tvirtėja, taip pat tvirtėja atmintis ir gerėja darbas. Pagal

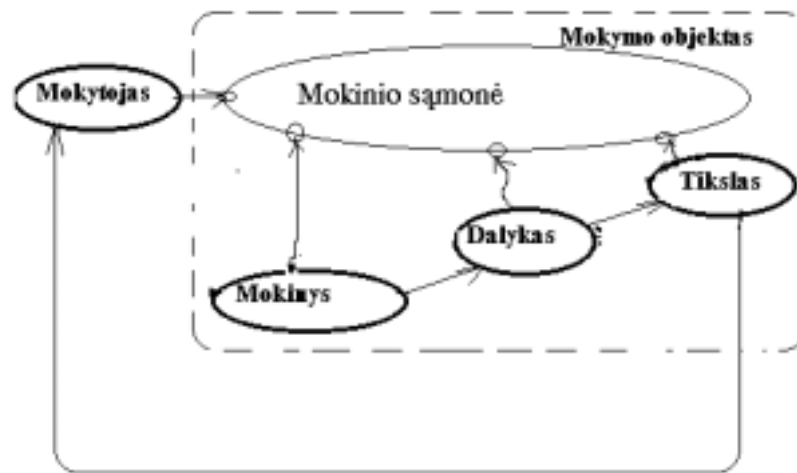
energoentropinius principus, žinios negrįžtamai kaupiasi smegenyse. Jų kiekis proporcingas 3.9 pav.,f trikampių plotais vaizduojamam darbo kiekiui naujiems pėdsakams sudaryti.

3.9 pav.,a parodytas mokymosi laikotarpis, kai pateikiamas tam tikras žinių ir ženklų kiekis. 3.9 pav.,b matyti, kad žinių įgijimo intensyvumas yra nevienodas. Iš pradžių, kai skirtumas tarp sąmonės ir objekto įvairovių yra didelis, žinojimo įgijimo intensyvumas būna didesnis dėl termodinaminių priežasčių, nes didesnis skirtumas tarp sąmonės ir perteikiamų ženklų, paskui, joms susilyginus, visai išnyksta². Pradžioje yra tam tikras supratimo slenkstis, nes reikia sukaupti tam tikrą pradinį žinojimo kiekį, kuris įgyjamas auklėjant. Tik atsiradus pradiniam suvokimui (šuo – pirma nauja žinia), galima sakyti, kad mokymasis prasidėjo. Suvokimo metu žmogus jaučia palengvėjimą, nes dėmesio sutelkimo metu pablogėjęs smegenų medžiagos laidumas vėl pagerėjo ir sunyko šaltinio energija. Įvyko didelės grupės ženklų apibendrinimas, nes daugelis signalų virto viena mintimi. Toks ir yra mąstymo tikslas – apibendrinti milijonus signalų ir rasti vieną principą ir jį paversti pėdsaku. Kuo daugiau signalų apibendrinama, tuo didesnis estetinis pasitenkinimas, didesnis entropijos didėjimas. Kad būtų galima apibendrinti, žinojimui pateikiamus dalykus visada reikia pateikti su pertekliumi, nes be pertekliaus nėra pasirinkimo galimybės ir mąstymo. Tai susiję su energetiniais pasikeitimais. Žinoma, kad mažesnio chaotiškumo energijos (pėdsako molekulės struktūroje) tam tikrai daliai gauti reikia žymiai didesnės dalies didesnio chaotiškumo energijos (cheminės ar elektrinės) (3.4 pav.,b). Kai sąmonės įvairovė susilygina su mokiniui perduodama ženklų įvairove, mokymasis baigiasi, nes išmokta elgtis bet kokio tos srities ženklų kiekio sąlygomis. Tie patys ženklai nepriimami, nes prisisotina ženklo saugojimo vietos. Iš esmės – tai elgesį ribojančių taisyklių (žinių) kiekis, kuris leidžia atskirti triukšmą nuo naudingų signalų ir pasiekti tikslą. Pavyzdžiui, mechanikas visada sprendžia, remdamasis I.Niutono rasta dėsniais, elektrikas – Maksvelo lygtimis, Omo ir Kirchhofo dėsniais. Iš esmės dėsniai rodo energijos išsilyginimo ar kaupimo sąlygas atitinkamuose objektuose. Tada individo mokymas baigtas. Mokytas žmogus pradeda norėti elgtis taip, kaip to reikalauja objekto savybės: jis tampa laisvas. Kodėl? Todėl, kad žino, kokie duomenys padeda siekti tikslo, o kokie klaidina. Mokytas žmogus turi žinoti, kokius duomenis reikia nukenksminti tikslo labui, o kokius – naudoti, t.y. gerai skirti „triukšmą“ nuo tikslui tinkamų duomenų. Pasirinktoje žinių erdvėje tikslas iš esmės siekiamas dviem veiksmis: gaunamas signalus rūšiuojant pagal naudingumą ir naudingus signalus kaupiant ir taikant. Jei kelyje į tikslą išeinama už žinomų apribojimų, t.y. nežinoma, ką daryti – atmesti ar priimti signalus – vėl gali prireikti mokytis.

Pagal tai, koku greičiu mokymosi metu keičiasi smegenų įvairovė, galima vertinti mokymo metodikos kokybę. Metodika tuo geresnė, kuo didesnę sąmonės įvairovės pokytį tikslo kryptimi duoda kiekvienas mokymo žingsnis, t.y. kuo greičiau objekto ženklų įvairovės atžvilgiu didėja jų įvertinimui reikalinga sąmonės įvairovė. Informacijos teorija sako, kad greičiausiai mokomasi, kai metodika yra paremta dichotomonio dalijimo principu (1.10,c ir d pav. ir (7) formulė). Geriausia metodika, kai žinios pateikiamos dichotominio dalijimo principu. Ši metodika turi didžiausią pasirinkimo entropiją ir teikia didžiausią entropijos didėjimą smegenyse.

Kas yra mokymo objektas? Mokymo objektas yra ne mokinyš, o struktūra, kuria sudaro mokinyš ir mokymo dalykas (3.10 pav.).

² Tai dar vienas faktas, kad pranešimai ir informacija nėra sinonimai.

3.10 pav. Mokymo objektas ir jo santykis su mokytoju

Mokytojo uždavinys yra pasiekti, kad mokinys panorėtų informacijos požiūriu kartkartėmis užsidaryti, t.y. įgytas žinojimas kartais sukeltų estetinio pasitenkinimo jausmą (DEDG). Mokinio mokymasis tampa egoistiniu reikalu. Mokytojas vertina struktūros mokinius – dalykas kokybę, o ne „puola“ patį mokinį. Mokinys yra nuostabus, tik jo darbas siekti tikslo *struktūroje* gali būti blogas. Patyrimas rodo, kad mokant dažniausiai konfliktai kyla dėl to, kad neišsiaiškinama iki galo, kad mokymo objektas yra ne regimas mokinys, o neregima aptarta struktūra. Be to daug nesusipratimų kyla dėl mokymo metodų, kurie, kaip rodo sisteminiai principai, turi tenkinti entropinius principus. Mokyme mokinio dėmesys turi būti kreipiamas ne į mokytoją, o į dalyką, aukščiausios hierarchijos pakopą, tą pačią tiek mokiniui, tiek mokytojui. Visos metodinės priemonės, kurios tam tarnauja, yra geros. Mokytojo ir mokinio santykis nėra mainų santykis, o tiesinė sąveika tarp šaltinio ir imtuvo, kurioje mokytojo darbas užtvirtina žinias mokinio sąmonėje, žinių kiekis mokytojo sąmonėje nuo bendradarbiavimo su mokiniu nepadidėja.

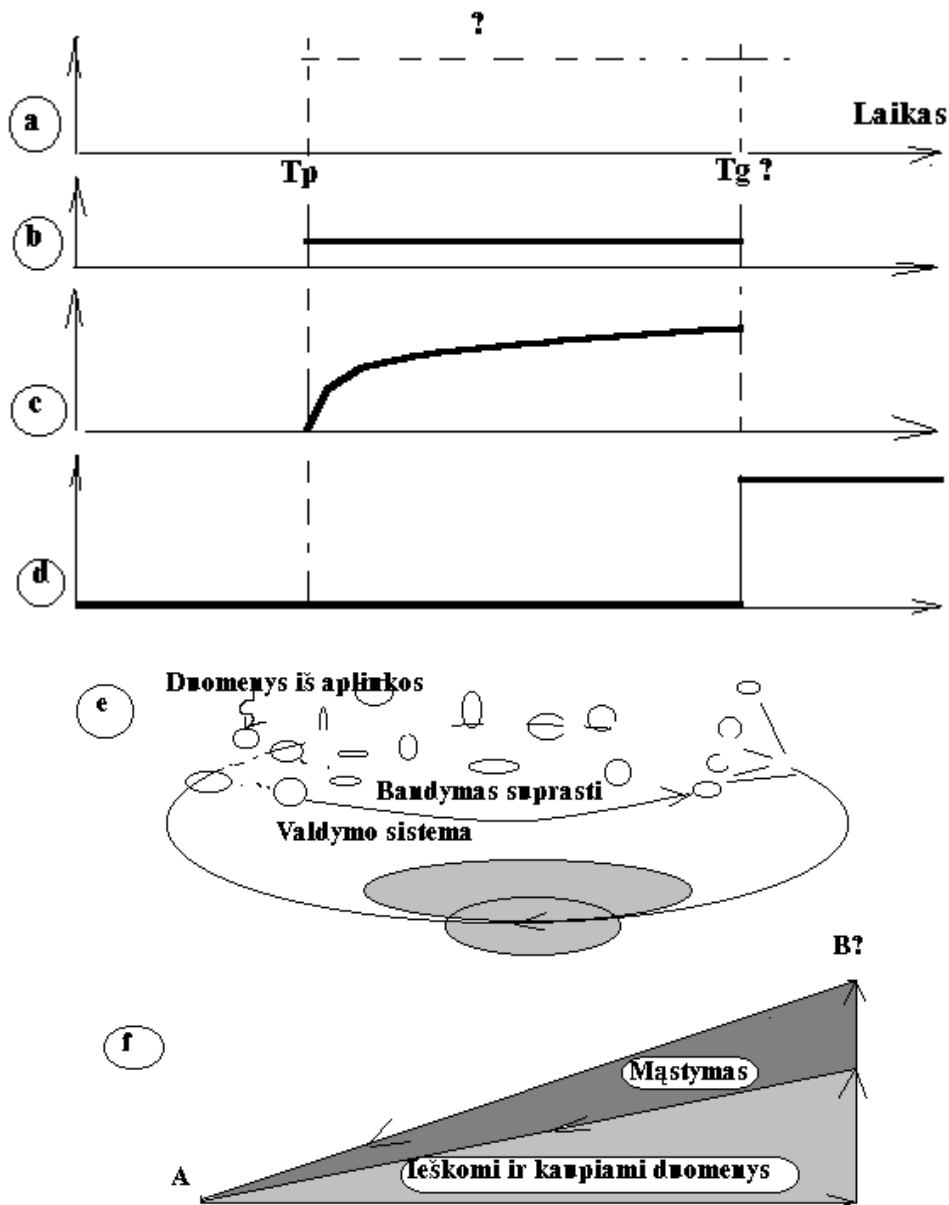
Mokslas atsiranda tada, kai veikloje prieinama aklavietė ir nežinoma, kaip ir ką daryti toliau. Tada reikia geriau pažinti objektą. Geriau pažinti galima daugiau stebint ir siekiant rasti naujų ryšių tarp žinomų duomenų, arba ieškant dar nežinomų ryšių tarp žinomų duomenų ir taip ieškant naujų žinių ir žinojimo. Skirtumą tarp mokymo ir mokslo trumpai galima būtų nusakyti taip: mokymo tikslas – tai duoti žodį ir parodyti juo perteikiamą kitų atrastą pasaulį, o mokslas reikalingas tam, kad galima būtų pamatyti dar nematytą esamo pasaulio dalį ir suteikti jai žodį. Mokslas nekuria naujų pasaulio dėsnių, bet ieško jų ir kuria būdus, kaip prie jų geriau prisitaikyti, o ne bandyti dėsnius „prievartauti“. Mokslas neieško to „kaip“ prasmės, t.y. kam vyksta taip, kaip vyksta. „Mokslas žino tik tai, ką jis gali įrodyti: faktus, antrines priežastis, reiškinių prigimtį“ (L.Pasteras). „Mokslas – tai bandymas suprasti ir rasti vidinius ryšius tarp faktų, kuriuos galima vadinti mokslo dėsniais“ (L.Briliuenas). Kokia galėtų būti vidinių ryšių priežastis? Kadangi sunkumai kyla darbe, tai nedaug suklysimė sakydami, kad trūkstamų žinių tikslui siekti priežastimi galėtų būti žmogui nežinomi kiekybiniai ir kokybiniai energetiniai pasikeitimai energijos degradacijos kryptimi ar dirbtinis jų sudarymas. Todėl mokslininko egoistinis siekis kyla dėl atsiradusio nuosavybės jausmo žinojimo sričiai. Tai ne apčiuopiamas „grobis“, o grynai transcendentinis dalykas – energijos pakitimų ir kaupimosi dėsningumų ieškojimas įvairios prigimties reiškiniuose. Surasta žinia yra ta forma, kuriai atsirasti buvo atliktas darbas. Tai reikalauja įvairių apčiuopiamų signalų ir ženklų (net

ir „grobio“) įtakos nukenksminimo tokiame egoistiniame siekiui. Mokslininkui „svarbiau išsiaiškinti tiesą, negu tapti Persijos karaliumi“. „Kas juos atvedė į šventovę? Tai noras pasitraukti iš kasdieninio gyvenimo su jo kankinančiu žiaurumu ir neguodžiančia tuštybe, nuo savo amžinai besikeičiančių užgaidų. Ta priežastis stumia žmones nuo asmeninių pergyvenimų objektyvaus pasaulio matymo link“ (A.Einšteinas). Tai teikia nepriklausomybę nuo „triukšmo“ (1.12 pav.,b), nes atsiranda galinga jo nukenksminimo priemonė – tikros žinios, teikiančios DEDG valdymo sistemoje. Mokslininko siekio pastovumas kaip ir šeimininkui teikia didelį džiaugsmą sielai, nustelbiantį net „grobio“ gundymus. Iš tikrųjų galima jaustis kaip šventovėje. Mokslo veikloje mąstymo tikslas taip pat yra sujungti elgesio ar minties trajektoriją tarp dviejų duomenų erdvės taškų. Bet tai reikia daryti ne tiek fiziniame erdvėje, bet vis pasipildančioje reiškinių, hipotezių bei abstrakčių sąvokų, formų ir ciklų erdvėje. Visa smegenų energija naudojama naujiems ryšiams smegenyse tarp ženklų sudaryti, o kūno energijos, kaip informacijos stiprintuvo, reikia nedaug. Mokslo žinios – tai būtinas entropijos šaltinis valdymo sistemoms smegenyse susidaryti. Kuo didesnę duomenų kiekį šios žinios sugeba apibendrinti ir nukreipti tikslo link (1.10 pav.,c), tuo didesnė jų vertė žmogaus veiklai.

Mokslinė veikla nuo mokymo skiriasi iš esmės. Mokant yra žinomas tikslas ir priemonės jam pasiekti. Tada labai aišku, kas yra „triukšmas“, kas – žinios. Mokslas – tai aiški problema (skirtumas tarp to, kas yra ir ko norim), bet neaiškūs žinojimas ir priemonės, kaip problemą spręsti. Kartu tampa neaišku, kas yra „triukšmas“. Jeigu taip, tai kiekvieną duomenį reikia vertinti kaip reikšmingą. Žinoma, užsiimti mokslu verčia dėl aklavietės darbe ATSIKADĖS diskomfortas – sumažėjęs entropijos didėjimo greitis valdymo sistemoje. Tuo mokslinė veikla skiriasi nuo mokymo, kur diskomfortas yra KURIAMAS. Moksliniame darbe reikia intuityviai apsibrėžti erdvę, kurioje tikimasi rasti dar nežinomų žinių ar duomenų. Nežinomas ir laikas, kada pavyks suprasti (3.11 pav.,a). Jeigu apytikris kontrolinis paviršius neapims erdvės, kurioje yra grybai (1.10 pav.,a), tai ieškojimai nieko neduos. „Mokslas vystosi apgraibomis“ (L.Briliuenas). Todėl duomenų kaupimosi intensyvumas yra pastovus (geriausiu atveju) (3.10 pav.,b), ir jis vykdomas arba 1.10 pav.,a arba 1.10 pav.,b parodytais būdais. Kodėl? Nežinoma, kur yra galintys numalšinti alkį „grybai“. Dažniausiai pagrindinis mokslo uždavinys – rasti trajektorijos pradžią (taškas A' 3.8 pav.), kai pabaiga (taškas B 3.8 pav.) šiandien yra žinoma. Pvz., kada ir kaip atsirado šiandien esanti medžiaga ar gyvybė? Kaupiamų duomenų kiekis nuolat didėja, tačiau sąmonės įvairovė nekinta, todėl nėra naujų žinių (3.10 pav.,c ir e). Koku metu atsiras naujas žinojimas ir atsiras smegenų įvairovės pokytis, numatyti iš anksto negalima. Tai yra nenutrūkstamas begalinis procesas, kuriame atradimai yra tik šalutinis mokslinio darbo produktas. Atradimas reiškia, kad sugebėta rasti naują žinojimą ir tas rastas žinojimas turi tuo didesnę informacinę vertę (3.10 pav.,f), kuo daugiau žinomų ir naujų duomenų jis sugeba įvertinti, t.y. „nukenksminti“.

3.11a pav. rodo, kad vienos geros minties suformulavimas užima nuo dvidešimt iki trisdešimt metų. Kokiam mokslo darbuotojų skaičiui pavyksta iškelti naujų problemų ir rasti jų sprendimą? Amerikiečių stebėjimai rodo, kad tai daro maždaug du procentai mokslo darbuotojų. Kiti „saugo užkariautas sritis nuo išsigimimo“: tarnauja žinojimo ir žinių išsaugojimui, perdavimui ir pritaikymui. Tai būtina reikalinga, nes prarastas žinojimas turi būti atrastas iš naujo. Duomenys ir žinios, esančios knygoje, nieko nereiškia, jei nėra naudojamos žmogaus. Žinios turi būti saugomos žmonių galvose, tik tada jos dirba tikslui. Duomenų ir žinių saugojimo išlaidos bibliotekose

šiandien tiesioginių pajamų neduoda. Tačiau įgytos žinios palaiko struktūrų sandarą ir efektyvų darbą. Todėl mokymas, kaip antientropinių sąmonės savybių atkūrimo darbas, ir mokslas, kaip antientropinių šaltinių ieškojimo darbas, visuomenėje yra būtini, nes leidžia kurti našius įrengimus bei darbo būdus, taupyti energiją ir medžiagas struktūrų darbe. Dabar visiems gyvenimo poreikiams patenkinti vien žmogaus fizinės jėgos nepakanka, reikia mokėti ją papildyti išoriniais energijos šaltiniais. Vertingų duomenų ir žinių saugojimo bei skleidimo įvairiais pavidalais darbas, iš pirmo žvilgsnio lyg ir nebūtinasis, šiandien lyg neduodantis tiesioginės naudos, – yra būtinas, ateitin nukreiptas darbas. Tai kultūros perdavimo darbas

3.11 pav. Mokslo eiga: a – nei laikas, nei įvairovės kiekis nėra apibrėžti, b – ženklų kaupimosi intensyvumas; c – ženklų kiekio kaupimosi greitis; d – suvokimo momentas; e – bandymų suprasti naujų duomenų sritį prasmę; f – atradimo energetinė prasmė smegenyse

3.3 DARBDAVIAI, SAMDINIAI, SPECIALISTAI

Ką žmogus daro, toks jis ir yra.

G.Hegelis

Būtų idealu, jei kiekvienas galėtų būti šeimininku. Bet tam jau seniai nėra pakankamos, niekam nepriklausančios tinkamos erdvės, kad asmeninėmis pastangomis užsiimti nuosavybę ir tapti šeimininku. Tai susiję su istoriniu turto paveldėjimu visuomenėje: turtą ar nuosavybę vaikai ar asmenų grupės gali paveldėti teisėtai iš savo pirmtakų, bet nebūtinai asmeninėmis pastangomis įgyti naujo turto ar nuosavybės. Naujos kartos randa jau padalintą pasaulį, kuriame tapti nauju šeimininku yra vis mažiau galimybių. Dabar dažniausiai tampama samdiniu. Samdinys – tai individas, neturįs nuosavos struktūros gamybai. Jo kūnas yra tik darbo „įrankis“, skirtas ne jo sukurtos struktūros tikslams siekti. Darbas samdiniui – pareiga, nes darbą ne jis sugalvoja. Samdinys įgyvendina svetimus tikslus, todėl tikslas jam yra duodamas. Už tai jis gauna pajamas alkiui numalšinti ir savo tikslams, jei jų turi, įgyvendinti. Samdiniu galima būti ir neturint ilgalaikių egoistinių tikslų (laisvės ir iš jos atsirandančios savimonės). Tai visiškai kitaip, negu šeimininkui, kuriam jo sugalvotas darbas yra ilgalaikio egoistinio tikslo siekis laisvės sąlygomis. Atsiranda dar viena esminė problema – gamybai tokio samdinių skaičiaus, kiek jų dabar gali būti, iš principo nereikia. Iškyla neužimtumo ir gyvenimo beprasmybės problema.

3.3.1. Darbdavių ir samdinių atsiradimas

Gamtoje pagrindinis objektyvus santykis tarp individų yra šeimininkas – auka, sudarantis gyvybės rato pagrindą. Šeimininkai ir aukos yra toje pat vietoje esančios skirtingo galingumo ir skirtingos rūšies vertybės. Tokiu atveju galingesnė vertybė yra aukštesnės hierarchijos, nes ji gali suvalgyti (destruktūrizuoti) mažesnio galingumo ir žemesnės hierarchijos vertybę. Vadinasi, žemesnė hierarchijos vertybė tampa *verte* aukštesnės hierarchijos vertybei. Duota, kad aukų kūnai yra šeimininko kontroliuojamoje nuosavoje erdvėje, kurioje vertybės – aukos „pasmerktos“ ne darbui, o suvalgymui. Valgymas yra objektyvi tiesinė šeimininko sąveika su auka, todėl aukos niekaip negali atsiriboti nuo šeimininkų. Tos pačios rūšies vertybės viena kitos nevalgo, nes draudžia rūšies išlikimo instinktas, jos konkuruoja dėl valgymui skirtų žemesnės hierarchijos vertybių atsargų, jėga išsikovoja savo vietą pasaulyje. Tokį eksperimentą – rūšį būti pačią save verčia tik žmogus. Pavyzdžiui, karves būti pačias save privertė tik žmogus, gamindamas kaulų miltus, nuo ko atsirado mirtina liga – karvių smegenų kempinligė. Vadinasi, vertybių hierarchija yra tarp rūšių ir skirta valgymui, rūšies viduje – nėra hierarchijos, nėra savęs valgymo, bet yra konkurencija dėl nuosavybės medžioklės plotui. Konkurencija yra tiesinė sąveika (jėga) tarp subjektų medžioklės plotui pasaulyje išsaugoti ir paversti jį savo nuosavybe. Hierarchijos santykis tarp skirtingos rūšies vertybių yra labai paprastas: jei per daug suėdama aukų – sumažėja šeimininkų, jei per mažai – pritrūksta maisto aukoms – jų taip pat sumažėja. Tačiau būdami kartu nei šeimininkai, nei aukos neišnyksta, turi „plaukti vienoje valtyje“, nors vieni stengiasi pabėgti, kad nesuėstų, kiti stengiasi pagauti ir suėsti.

Kur problema? Gamtoje hierarchijos išlaikymo būdas yra duotas – šeimininkas be kliūčių gali jėga kontroliuoti aukos erdvę, auka neturi jokios galimybės tos kontrolės išvengti ir būti suvalgytai. Visuomenėje yra kitaip: šeimininkas – darbdavys savo struktūroje naudoja ne samdinio kūno medžiagą, kuri gyvena ne jam priklausančioje vietoje, o jo kūno energijos atsargas darbui, kai jis ateina į jo struktūrą. Taigi visuomenėje hierarchija ne duota, bet dirbtinai daroma, taikant ją prie objektyvaus darbo struktūroje, dirbtinai sudarant sąlygas tiesinei sąveikai tarp darbdavio, samdinio ir jo darbo objekto. Ta sąlyga yra dirbtinis samdinio atminties pasižeminimas tam, kad tapti darbdavio nuosavybe. Bet, kaip pastebėjo K.Kautskis, „darbo jėgos negalima atskirti nuo asmens“, nes, iš tikrųjų kūnas yra jo atminties valdymo sistemos informacijos stiprintuvas. Taigi kad tapti samdiniu, reikia įsisavinti priklausomybės žinią, jos pagalba ne atskirti atmintį nuo kūno, o dirbtinai pažeminti atmintį orumui prarasti ir darbo jėgos padėčiai įgyti, atsisakant vietos gynimo instinkto. Reikia atsisakyti saviorganizavimosi ir pasiduoto organizavimui. Šio instinkto atsisakymas sumažina adrenalino kiekį ir sumažina gynybos aktyvumą, darbas virsta pareiga. Saviorganizavimosi atsisakymas negimdo orumo. Orumo praradimas pasiekiamas dirbtinai *priėmus sprendimą* pasiduoti, kuris iššaukia mažesnę hormonų veikimo intensyvumą. Prarastas orumas nepadedą pagal entropijos didėjimo principus (savaime) atsirasti valdymo sistemai – ji kuriama dirbtinai iš pareigos. Samdinys turi dirbtino dėmesio pagalba išlaikyti valdymo sistemą, o dirbtinas dėmesys yra kančia ir vargas. Taigi samdinio instinktai dirbtinai tarnauja darbdavio tikslui. Darbdavys valdo savo struktūros entropiją valdydamas samdinio darbą. Darbdaviui valdymo sistema susidaro gamtiškai, todėl darbas yra džiaugsmas. Gamtoje atminties pažeminimas ir hormonų veikimo susilpnėjimas pasiekiamas *pasidavus fizinei jėgai*. Pažemintam sumažėja hormonų išskyrimas ir jis atsisako to, ko anksčiau norėjo. Individas darbdavio struktūroje sąmonę perveda į tiesinę sąveiką su jam išoriniais darbdavio signalais – nuo jų nesigina. Tačiau samdiniui reikia dirbtinio dėmesio, kad išlaikytų dirbtinę, iš pareigos sudarytą valdymo sistemą. Vadinas, samda stipriai veikia atminties – instinktų darbą, kurie atsiliepią visai kūno būsenai. Vertybiškai lygūs pakaitomis turi keisti hierarchijos pakopą ir atminties būseną, t.y. *kaitalioti* būčiai ar darbui savo atminties struktūrų morfologiją (konfigūraciją). Vadinas, kitaip negu gyvybėje, kai vienodos vertybės *nekaitalioja* vertybių hierarchijos ir atminties struktūros, jei pasiduoda fizinei jėgai, praranda visam laikui savo padėtį pasaulyje. Gamtoje ši hierarchinė padėtis ir elgesys ne dirbtinai daromas, yra duotas „iš aukščiau“: šeimininkas pasiekia auką savo proto ir kūno jėgomis, o auka išsisukinėja nuo medžiotojo taip pat savo proto ir savo kūno jėgomis. Taigi šeimininkas medžioja egoistiškai, auka išsisukinėja irgi egoistiškai. Vadinas, abi vertybės pasaulyje lygios prieš Dievą, bet nelygios viena prieš kitą darbdavio erdvėje. Nelygybę kuria tik bendras darbas: PATS darbdavys kuria informaciją ir kontroliuoja darbą, o „medžioja“ pagal jo nurodymus KITA jo struktūroje žemesnėje hierarchinėje pakopoje esanti jėga – samdinys. Hierarchijos išlaikymo pasekmės skirtingos, nes darbe darbdavys negali prarasti orumo, o samdinys jį panaikino tam, kad galėtų be pasipriešinimo priimti įsakymus. Kita vertus, siekiant tikslo reikalingas skirtingas kūno naudojamas galingumas: kūnas „medžioklei“ gali naudoti iki 10W galingumo, protas mąstymui – kelis vatus. Tačiau svarbu ne vatai, o tai, kad šie vatai yra naudojami be nuosavybės jausmo – dirbtinai sudarant valdymo sistemą. Tai kelia didelę kančią. Samdinys kuria produktą kūno jėga, o mąstymą pritaiko prie duoto darbo (pareiga, o ne egoistinis reikalas). Darbdavys laisvai tobulėja,

nes jis turi nuosavybės jausmą, kuris palaiko orumą, išskiria adrenalina ir tvirtina atmintį. Samdinys yra tobulinamas išorinių dalykų suvokime – nuslopinęs orumą, dirba svetimos struktūros tikslui.

Individo gyvenimas vietose už darbdavio nuosavybės ribų tampa darbdavio erdvės energetiniu papildymu iš išorinių energijos šaltinių. Taigi kopijuojamas struktūrinis gyvybės principas, kai keičiama tų pačių vertybių hierarchiją ne suvalgymui, bet darbui (nedestruktūrizuojant darbo jėgos nešėjo struktūros). Darbdavių ir samdinių atsiradimas yra visuomenės socialinės raidos pasekmė, žmogaus protu suvoktas hierarchinis samdinio kūno DARBO VERTĖS panaudojimas darbdavio nuosavybėje tos pačios rūšies viduje. Tai pakeistas pagrindinis objektyvus hierarchinis šeimininko – aukos skirtingų rūšių VERTYBIŲ vertės santykis. Darbo santykis pažemina vertybės hierarchiją ir paverčia ją DARBINIŲ KŪNŲ darbdavio struktūrai išlaikyti. Tai sisteminio principo savybė. Darbdavio struktūra yra nuosavybės šaltinis darbdaviui ir priklausomybės šaltinis samdiniui. Kas šį santykį vertė daryti? Tik objektyvus energijos atsargų trūkumas tiems, kurie negali būti šeimininkais, t.y. turėti savo struktūras pragyvenimui užsidirbti. Taigi tik *objektyvūs* dalykai gali pažeminti pasaulyje subjektyvius atminties dalykus.

Kokios tokios hierarchijos pasekmės samdiniui? Atsisakiusi nuosavybės jausmo samdinio valdymo sistema atmintyje užslopiną orumo jausmą, sumažina hormonų veikimą, dirba ne didžiausiu įmanomu greičiu, dėl to dingsta sielos ir kūno darbo vienybės principas. Dėl džiaugsmo, kuris savaime patenkina kūno malonumą, sieloje kaupiasi diskomfortas dėl priverstinai koncentruojamo dėmesio, nes dirbtinai reikia atlyginti sumažėjusį hormonų darbą. Kadangi tam reikia dirbtino dėmesio, tai kelia diskomfortą. Dingsta individo sielos darnos pagrindas – mąstymo ir kūno darbo vienybė. Technikoje mašina, kaip struktūra, „tikslą siekia“ darbinio kūno (kuro) sąskaita, energijos papildymas vyksta per darbinio kūno papildymą. Gyvybėje darbą atlieka kūno – stiprintuvo struktūra pagal smegenyse kuriamą valdymo sistemos informaciją. Medžiagos yra naudojamos ne darbinio kūno vietoje, o kūno struktūrai atkurti. Egoistinis tikslas sukuria vienybę valdymo sistemos nuosavybės jausmo pagrindu – kūnas ieško „grobio“ pagal visas hormonų atsargas, kurias teikia nuosavybės jausmas. Tada kūno darbo kančios jausmas sieloje yra mažiausias, nes atmintis teikia tiek hormonų, kiek reikia tam darbui atlikti. Dirbant iš pareigos sumažėja hormonų išsiskyrimas, todėl dėl dirbtino dėmesio labai padidėja kūno darbo kančios jausmas sieloje. Dirbtinai dėmesiu sukurtos valdymo sistemos išlaikymo kančią padeda įveikti tik įsivaizdavimas, kad to reikia pragyvenimui (alkio numalšinimui). Darbdaviui svarbu, kad būtų padarytas darbas, ir visai nesvarbu, ką jaučia jo nurodymus vykdančios darbo jėgos siela. Bet darbdavys to jausti ir negali, nes jo valdymo sistemoje nėra ir negali būti duomenų apie samdinio sielos būseną. Darbdavio rūpestis – ne pats elementas, o darbas tarp elementų. Tokia yra hierarchinių struktūrų savybė – aukštesnės hierarchijos pakopai nesvarbu žemesnės pakopos elementų būseną, pvz., kad yra sunku, kad reikėtų pagerinti darbo sąlygas, bet rūpi tik PIGUS elementų DARBAS. Dėl dirbtino atminties dėmesio darbui iš pareigos palaikyti smegenyse atsiranda nesunaudota, nuodais tampanti, didelį nepasitenkinimą kelianti sielos įtampa. Ši įtampa, reikia manyti, atsiranda dėl dirbtino nuosavybės jausmo užslopinimo. Japonijoje šeštajame XX amžiaus dešimtmetyje nepasitenkinimui panaikinti buvo sugalvota, kad reikia padaryti tiesioginio viršininko iškamšą, kurią samdinys galėtų mušti lazda kiek panorėjęs. Taip pašaliniais būdais sunaudojama kūno darbo iš pareigos sukelta, diskomfortą sieloje kelianti nepanaudota darbui

energija. Nepajėgiant atskirti „darbo jėgą nuo asmens“, gamtos principų nustatytos sielos savybės abiem pusėms apsunkina priimtinių sprendimų paieškas. Kad tai yra sunku, rodo žmonijos patirtis.

Kas verčia šeimininką samdyti? Šeimininkas dirba visada mąstydamas apie tai, kad būtų kuo mažiau kūno darbo bei kančių, bet kuo daugiau produkto. Taip elgtis verčia laisvės siekiantis protas. Sumažinti pasipriešinimą kelyje į tikslą ir tuo sumažinti kančias (didinti laisvės jausmą) galima dviem būdais: arba tobulinti darbo įrankį, kad būtų lengviau dirbti, arba paimti KITA žmogų, kuris dirbtų tuo įrankiu. Tada kitas žmogus tampa termodinamikos nedraudžiamu išorinio energijos papildymo šaltiniu šeimininko struktūros erdvei. Kūno energijos padidinti negalima, bet NUOSAVĄ ERDVĘ papildyti energija iš jos išorės galima, jei, kaip rodo termodinamika, kito žmogaus kūną „panardinsime“ joje. Tada, viena vertus, nebereikia asmeninių kūno pastangų objektyviam pasipriešinimui įveikti, antra vertus, produktas TEISĖTAI tenka erdvės šeimininkui. Erdvės priklausymas šeimininkui yra gyvosios gamtos naudojamas nuosavos vietos gynimo instinkto įgyvendinimas ir darbo valdymo galimybė. Gamtoje jis apginamas objektyvia priemone – jėga nuo kitos tos pačios vertybės, kuri nesutinka būti pažeminta hierarchijoje ir negalima ją panaudoti energetiniam papildymui.. Šis išorinio papildymo principas visuomenėje veikia, kai laikomasi pagrindinio žmonių visuomenės gyvybingumo principo – subjektyviai nustatomos erdvės nuosavybės MAN ir kūno TAU, bet „panardinti“ tavo kūną (elementą) į mano į nuosavybės ribas galima, jei jis sutinka PASIŽEMINTI hierarchiją, kad galėtų „pasiduoti į nelaisvę“ ir tapti *darbinio kūnu* darbdavio nuosavybėje. Tavo kūno medžiagą „įtraukti“ į darbdavio nuosavybės erdvę negalima, nes kūnas maitinasi atskirai nuo darbdavio nuosavybės. Darbdavio nuosavybei galima atiduoti tik kūno darbo vertę. Pasižeminimas vyksta atminties žinių lobyne – valdymo sistemoje, bet ne kūno medžiagoje. Erdvėje elgesio taisyklės nustato tik jos šeimininkas. To principo griovimas visuomenėje yra pilietinis karas. Erdvės šeimininkui šio principo išlaikymas gali leisti gaminti produktą ir atlikti *erdvės papildymą individo kūno energija iš išorės*. „Paneriant“ į šeimininko erdvę, TAVO valdymo sistema yra *žemesnės hierarchijos* pakopos negu ŠEIMININKO valdymo sistema. Savo valdymo sistemos panardinimas į svetimos valdymo sistemos erdvę kertasi su gyvybės principais, kur kiekviena vertybė gyvena tik savo erdvėje ir nelinkusi „pasiduoti“ – dirbtinai pasižeminti hierarchijoje. Tik žmogus sugeba įveikti šį diskomfortą, nes tik žmogus dėl OBJEKTIVIŲ dalykų – nori valgyti – gali sugebėti būti ne šeimininko padėtyje. Taigi „pasiverčia vergu, kad gauti valgyti“. Sutikus su „panardinimu“, sutinkama ir su sisteminiu „pavergimu“ principu, šeimininko skleidžiami signalai gali keisti TAVO elgesio trajektoriją tiesinei sąveikai tarp elementų pasiekti. Vadinasi, iš anksto reikia pasiekti griežtą susitarimą – šeimininko signalų hierarchiją ir sugebėjimą tiesiškai jiems paklusti bei juos išlaikyti. Gyvojoje gamtoje šeimininkas yra tas, kuris stipresnis ir suvalgo. Visuomenėje šeimininkas yra tas, kuriam *pripažinta* vietos nuosavybė, kurioje reikia palikti darbo „pėdsakus“. Tai visiškai skirtinga negu gamtoje. Galią visuomenėje reiškia šeimininko vietos ir energijos atsargų nuosavybės teisinis pripažinimas. Taigi jėga keičiama subjektyviu, atmintyje išlaikomu teisiniu susitarimu, ko visai nėra gamtoje. Šeimininkas negali atsisakyti kurti informacijos darbui, nes ji nusako jo tikslo turinį. Kitas iš principo negali žinoti šeimininko tikslų. Dėl tokio darbo hierarchinio atskyrimo atsiranda darbdaviai ir samdiniai, kuriems analogo gyvojoje gamtoje nėra. Pavyzdžiui, vienas šernas negali pasamdyti kito šerno, kad jam priklistų gilių, arba vienas šernas negali „suorganizuoti“ kito šerno, kad šis jam padėtų užgrobti trečio šerno giles. Šernas neįveikia subjektyvaus sisteminio valdymo sistemos

„pavergimo” diskomforto, nes jis negali būti ne šeimininku – neužtenka žinių lobyno apimties suvokti objektyviems dalykams. Taigi šernas nesugeba pažeminti jam iš aukščiau skirtą hierarchiją, dirbti iš pareigos, ką sugeba darbui paklusdamas žmogus. Tuo iš esmės žmonija skiriasi nuo gyvūnijos pasaulio. Taigi samdiniai atsirado dėl objektyvių priežasčių, kad visi negali būti šeimininkais, bet nori išlikti, ardo gamtos nustatytą vertybių (individų) lygiateisiškumą rūšies viduje, kurį reikia dirbtinai įveikti ir išlaikyti atminties (valdymo sistemos) pagalba. Struktūrizuojasi šeimininkas, samdinys yra tik įtraukiamas į struktūrą darbo priemone šeimininko struktūrai ir tampa ne vertybe, o *verte* jam. Darbo atžvilgiu vieni negali apsieiti be kitų, tačiau pagal gyvybės principus produkto dalybose tarp skirtingų nuosavybių stipresnė struktūros vertybė visada gali atimti iš silpnesnės vertybės – samdinio. Šeimininko erdvėje susikaupia daug vertės, samdinių šeimose beveik nieko, nes vertybės užima skirtingas vietas. Dalijimasis vertėmis yra santykiai tarp skirtingo galingumo vertybių. Toks atsargų paskirstymas vadinamas išnaudojimu. Čia yra tie spąstai, į kuriuos pateko gyvybės forma – žmogus, vis dar neišmokstantis laisvai teisingai pasidalinti vertėmis. Gamta nesiūlo būdų, kaip spręsti tokias dalybas, nes joje visi šeimininkai. Jie gali būti sprendžiami tik paties žmogaus atrastais SUBJEKTYVIAIS, neprieštaraujančiais gyvybės esmei būdais. Kai dėl samdinių skurdo pažadinti instinktai įveikdavo hierarchinius susitarimus, atsirasdavo maištai, revoliucijos, grobimai, vogimas, per kuriuos išsinaikinus ir pavargus, vėl buvo grįžtama prie ankstesnių santykių sprendimo būdų. Nedaug suklysimė sakydami, kad visa žmonijos istorija yra subjektyvių visuomeninių santykių sprendimo būdo ieškojimų ir klydimų istorija.

Žmonijos istorijoje yra buvę, kai vienos genties žmonės suvalgydavo kitos genties belaisvius. Tačiau jau seniai žmogaus protas atrado, kad geriau valgyti ne belaisvį, o jo pagamintą produktą. Toks savo struktūros energijos atsargų papildymas belaisvio kūno jėgos darbu leidžia ilgiau būti. Taip atsirado vergai. Vergas yra jėga „panardinamas” į darbdavio erdvę ir jam priklauso ne tik jo darbas, bet ir kūnas. Tuo jis skiriasi nuo samdinio, kuris sąmoningai „pasinardina” į šeimininko struktūrą, kad priklausytų darbas.

Iki darbdavių atsiradimo pagrindinis šeimininko erdvės papildymo būdas buvo duoklės – karaliui, feodalui, dvarui baudžiauninkų pagamintais produktais. Duoklė baudžiauninkui reiškė, kad reikia atiduoti dalį šeimininkui, kurio žemei jis priklausė, suvalgyti ne save, o dalį savo gamybos produkto. Per pastaruosius porą šimtmečių vyksta pramoninė gamyba. Ši gamyba naudoja tokius energijos ir medžiagų šaltinius, kurių vienas šeimininkas niekaip negali panaudoti. Tada duoklė produktais pakeičiama kūno darbu, o baudžiauninko žemės sklypo produkto vaidmenį samdiniui atlieka užmokestis už darbą. Taip feodalo vietoje atsiranda darbdavys.

Ir šeimininkas, ir darbdavys gali atsirasti tik nuosavybės jausmo pagrindu. Paskyrimas būti šeimininku iš principo neįmanomas, nes šeimininku žmogus TAMPA, kai turi asmeninę nuosavybę, reikalingą kvalifikaciją darbui ir pats dirba. Darbdavio paskirti irgi neįmanoma, nes juo tampama turint asmeninę nuosavybę ir egoistinį norą siekti tikslo. Netolimoje praeityje partija skirdavo darbdavius – administratorius (nomenklatūrą) iš savųjų tarpo („protas atsiranda su paskyrimu”). Dažniausiai protą gimdantis nuosavybės jausmas su paskyrimu neatsirasdavo ir darbas buvo žlugdomas. Samdiniu tampama iš būtinybės numalšinti alkį, nes, neturint asmeninių gamybos priemonių, kito kelio, kaip atiduodant savo kūno darbo sugebėjimus kitoms erdvėms, nėra. Bet atiduoti energijos atsargas galima tik ką nors mokant dirbti. Todėl samdinys pirma turi būti mokomas. Šiuo metu pasaulyje yra apie 200000 profesijų, vadinasi, tiek yra būdų samdiniui

prisitaikyti prie darbo darbdavių struktūrose. Darbdavių darbas visur vienas – saugoti savo nuosavybės ribas pasaulyje ir kontroliuoti darbą joje. Jo darbui pakanka mažiausio duomenų kiekio apie objektus, bet svarbiausia turėti energijos šaltinį ir valdyti jam priklausančių samdinių DARBĄ. Kova už energijos šaltinius ir nuosavybės apsauga nuo išorės „triukšmo“ turi tuos pačius principus jau milijonus metų. Todėl viso pasaulio darbdaviai ir valdytojai gerai supranta vienas kitą, nes jų visų profesija ir tikslas yra tas pats – energijos šaltinių naudojimas nuosavybei išlaikyti. Dabar pasaulyje darbdaviai ir šeimininkai pagrindiniai konkurencijos subjektai pasaulyje. Samdiniai konkuruoja ieškant darbo pas darbdavius.

3.3.2. Darbdavio ir samdinio santykiai

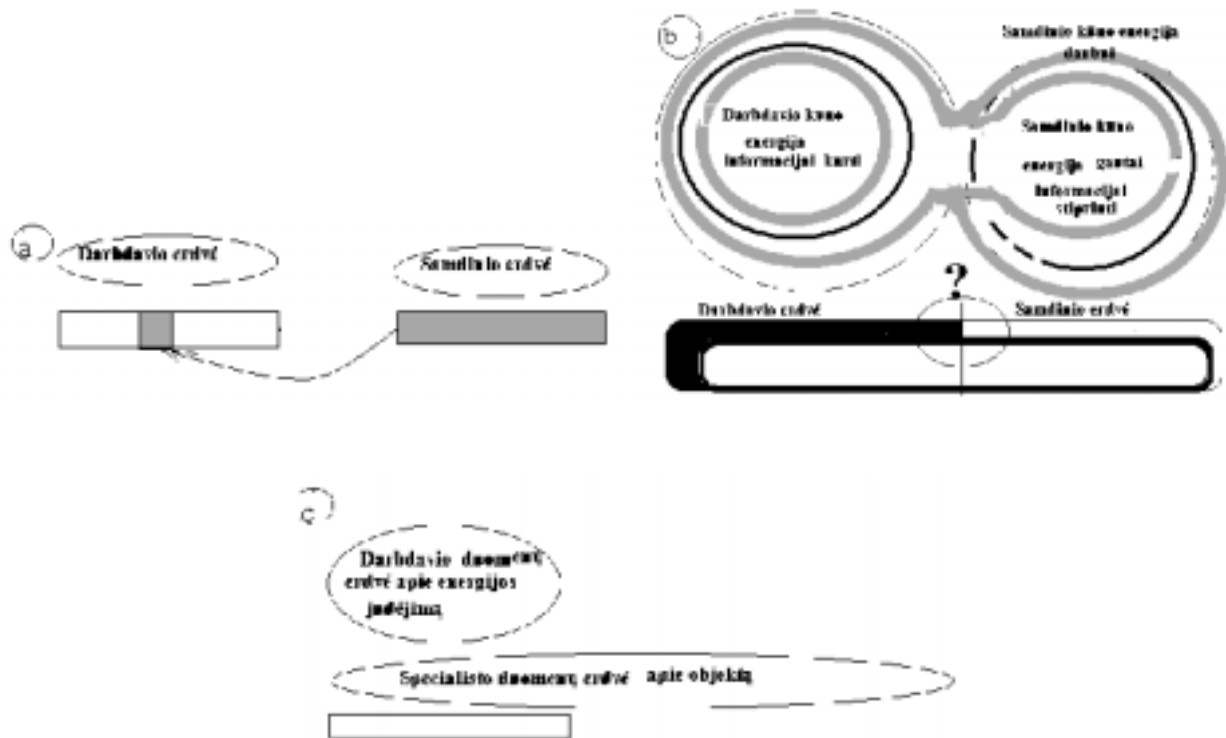
Darbdavio ir samdinio santykiai darbdavio struktūroje yra objektyvūs tiesiniai darbo santykiai sistemoje. Darbdavys yra informacijos šaltinis samdiniui, samdinys pagal susitarimą sutinka tapti jos stiprintuvu ir dirbti „svetimam“ tikslui. Žodis „svetimas“ rašomas kabutėse dėl to, kad pagal energoentropinius principus samdinio darbas struktūrai pagal gyvybės principus jį padaro savu jos elementu. Problemos atsiranda, kai šis gyvybės principas dėl sisteminio aklumo (sąmonės tamsumo iš abiejų pusių) nesuvokiamas. Tai tvarkos santykiai darbui hierarchinėje struktūroje, kurie vykdomi įsakymais. Įsakymas – teisiškai (be iškraipymų) priimama žinia. Tuo tarpu samdinys reikalingas darbui, kuris nepriklauso nuo darbdavio, o nuo reiškinio jo struktūroje turinio. Vienintelis darbdavio tikslas, kad samdinys kuo daugiau ir kuo pigiau atiduotų energiją, o samdinio – kuo brangiau ją parduotų. Toks paprastas principas nėra lengvai įgyvendinamas, nes darbas nėra regimas, o gali būti tik matomas. Samdinio sąmonėje esanti darbo valdymo sistema yra nuolat pertraukinėjama ir pagal įsakymą sudarinėjama iš naujo. Čia galima apibrėžti, kas yra pareiga – samdinio valdymo sistemos sudarymas pagal išorės poveikius ir jos išlaikymas. Diskomfortas atsiranda dėl to, kad valdymo sistemos pertraukinėjimas ir pakartotinis sudarymas reikalauja dirbtino dėmesio jai išlaikyti. Taigi DEDG vyksta dirbtinėmis pastangomis, kas, kaip rodo pasaulio patirtis, yra sunkiausias dalykas. Taigi įsakymas valdymo sistemoje išlaikomas dirbtinu dėmesiu, kurį palaiko suvokiamas uždarbis. Todėl samdinys jaučiasi šeimininku tik nedirbdamas.

Žmogaus sugalvotą savo struktūros energijos papildymą kitų individų darbu galima įgyvendinti, jei samdinys neturi nuosavybės gamybos priemonėms. Tai ir rodo žmonijos istorija. Pvz., Anglijoje žmonės buvo jėga nuvarinėjami nuo žemės, kad galima būtų priversti juos eiti į fabrikus. Lygiai tokiam pat tikslui žmonės buvo varomi į kolchozus buvusioje TSRS. O pagal tai, kokiais būdais samdinys suvokdavo hierarchiją, skyrėsi ir visuomeninės santvarkos. Vergovėje samdinys hierarchiją pripažindavo, kai jį prievarta uždarydavo vergvaldžio nuosavybėje ir prievaizdo lazda versdavo dirbti (kaip žvėrys cirke). Dabar pakankamas samdinio išsilavinimas hierarchijai pripažinti nereikalauja prievaizdo – užtenka jo atminties. Psichologinė darbdavio ir samdinio būsenos yra skirtingos: darbdavys (šeimininkas) ir nedirbdamas jaučiasi esąs laisvas, nes jis saviorganizavosi, samdinys jaučiasi esąs laisvas tik nedirbdamas, nes jis organizuojamas. Samdinys yra tobulinamas, nes turi atlikti dažniausiai iš pareigos KITAM reikalingą darbą, šeimininkas tobulinasi. Tarp darbdavio ir samdinio tik darbo santykiai: jeigu samdinys neatlieka darbo, tai jis šalinamas iš struktūros (kaip svetimkūnis ar parazitiška vėžinė ląstelė kūne).

Pasvarstykime, kodėl vadinamoji komunistinė santvarka – santykiai tarp struktūrų – suiro, nors komunizmas yra saviorganizavusios struktūros, sudarytos iš atskirų individų, darbo pasekmė. Sisteminiai principai rodo, kad komunistiniai santykiai tarp struktūrų gali atsirasti tik saviorganizuojantis. Kadangi saviorganizavimosi galimybės buvo panaikintos, tai struktūros buvo kuriamos pagal partijos valią dirbtinai. Buvo kuriamas ne komunizmas tarp jų, bet galimybė partijai kištis į kiekvienos struktūros valdymą ir tai buvo vadinama komunizmu. Sisteminiai principai rodo, kad dirbtiniai, t.y. be saviorganizavimosi atsiradę dalykai būtinai degraduoja. Nomenklatūrinis darbdavys neturi laisvės, nes jis negali priimti darbui reikalingo sprendimo, nes jis dažniausiai nesutapdavo su partijos norais. Darbininkas jam nėra socialinis partneris, nes darbą jam duoda ne darbdavys, o partija. Vadinasi, buvo kuriama dirbtina gyvybės esmė santvarka. Bet ir gamykloje, kurioje neišvengiamai turi būti komunizmas, buvo taip pat nusižengta komunizmo esmei. Samdinys struktūroje dirba ne sau. Struktūra iš samdinio „laukia“, kad jis atliks skirtą darbą ir apie tai renka duomenis. Tokia yra veikiančios gyvos struktūros komunistinė dvasia (ląstelės kūne), žmonių galvose sukėlusį „komunizmo“ santvarkos idėjas. Deja, tos idėjos tik iš dalies rodė pačią komunistinę struktūros darbo esmę. Visiškai nepastebėta, kad pagal komunistinius gyvybės principus aukštesnė hierarchinė pakopa samdiniui už darbą turi atlyginti tiek, kad galėtų *dirbti struktūrai ir išliktų jis pats*. Toks principas yra įgyvendintas visose gyvose struktūrose. Teisinga, kad samdinys tarnauja struktūrai, bet tada reikia sakyti: „Iš kiekvieno pagal *reikalingus* sugebėjimus, kiekvienam pagal *darbo* poreikius“ (juos galima vadinti protingais poreikiais). Nepaisant to buvo kalbama: „Iš kiekvieno pagal sugebėjimus, kiekvienam pagal poreikius“. Jeigu sugebėjimų nėra ar jie yra nereikalingi (svetimkūnis), samdinys gauna atlyginimą ir kartu ardo struktūrą. Taip vietoj komunizmo atsirado parazitizmo ideologija, kuri suardė ir daug turtų turinčias šalis. Komunizmo idėjos gimė iš gyvos, susidedančios iš daug individų, struktūros darbo komunistinės esmės – darbui reikalingos tiesinės sąveikos tarp atskirų elementų. Valdymas daugiaelementėje struktūroje visada siekia komunizmo. Taigi struktūroje šis principas bus įgyvendinamas tol, kol žmogus dirba ir dirbs tokiomis sąlygomis. Visi bandymai kurti „komunizmą“ sužlugdo todėl, kad į jo kūrimą pasinėrė

žmonės, net intuityviai nesupratę sisteminių gyvybės principų esmės, manė, kad sisteminius principus galima įgyvendinti be nuosavybės jausmo (saviorganizavimosi). Tuo tarpu „kartinis akmuo“ laisvam darbui yra saviorganizavimasis pasaulyje ir jo vaisius – asmeninė nuosavybė ir nuosavybės jausmas jai. Pirma priežastis – visos gyvos struktūros kooperuojasi dėl jose vykstančio objektyvaus darbo keliamo diskomforto, bet ne idėjų pagrindu ar dirbtinai (subjektyviai) spaudžiant iš išorės. Idėja yra pirminė, tačiau jos įgyvendinimas galimas tik sprendžiant objektyvių dalykų sukeltą diskomfortą, o ne idėjų sukeltą diskomfortą. Antra priežastis – valdymo teorija sako, kad valdyti – tai siekiant tikslo sugebėti prisitaikyti prie OBJEKTŲ savybių ir darbo esmės. Tuo tarpu „komunizmo“ statybos klasikai manė, kad galima prievarta (subjektyviai) pakeisti ir šeiminingo sąmonės, ir objektyvaus reiškinių savybes, ir objekto (samdinio) savybes, ir sąlygas pasaulyje. Visuomenė keičiasi tik nuo materialių reiškinių sukulto diskomforto įgyjamo žinojimo, kuris atveda prie didesnio ar mažesnio komunizmo. Vadinasi, pagerinti padėtį gali tik pakankamai gilus objektyvių dalykų ir jais paremtų sisteminių principų pažinimas, nes tik objektyvūs dalykai skatina sąmonės morfogenezę (keitimąsi), kuri prisitaiko prie sistemą formuojančio darbinio kūno – darbo.

Idėja sąmonėje pasikeičia, jei jos pagrindu nepavyksta valdyti objektyvaus darbo. Jei struktūroje objektyvaus darbo lygmeniu problemų nėra, sąmonė nesikeičia.

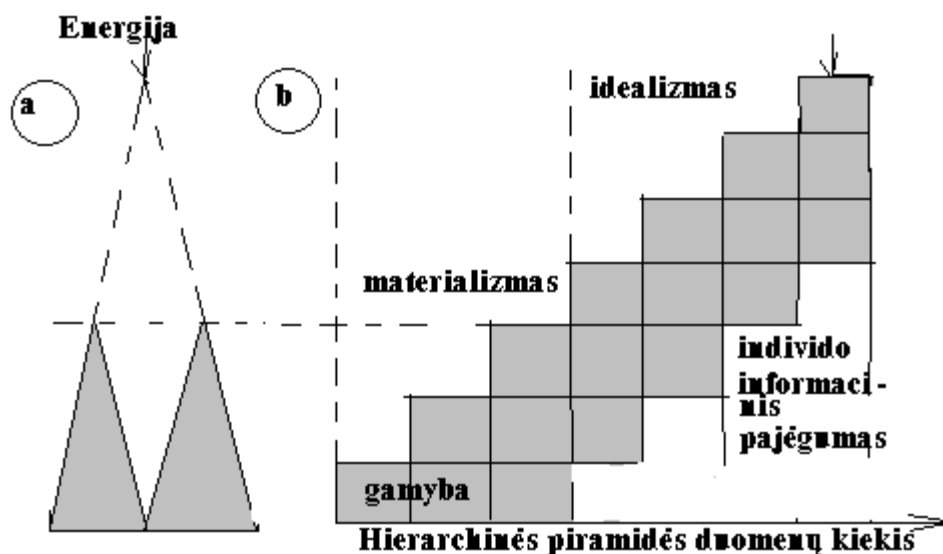

3.12 pav. Darbdavio ir samdinio duomenų erdvių santykis: a – darbdavio ir samdinio (pilka spalva) duomenų erdvės sąmonėje; b – darbdavio ir samdinio darbo vystymosi energetinės sąlygos (klaustuku pažymėta pati problemiškesnė santykių tarp darbdavio ir samdinio vietų); c – darbdavio ir aukštos kvalifikacijos specialisto žinojimo apie objektą erdvės

Yra ir trečia komunizmui kenkianti priežastis. Kalbant apie struktūros valdymo sistemas, reikia įvertinti tai, kad yra valdomas elementų darbas. Valdymas tik tada veiksmingas, kai jis spėja su darbo sąlygų pasikeitimais. Kuo didesnę erdvę apima ir kuo ilgesnę trukmę turi darbo trajektorija, tuo valdymo sistemai tolygiam darbui pasiekti reikia apdoroti daugiau duomenų. Didėjant duomenų kiekiui, valdymo sistemos darbas objektyviai darosi inertiškesnis ir dėl riboto smegenų šaltinio pajėgumo ji nespėja sekti ir įvertinti kintančius duomenis. Čia slypi objektyviosios struktūros apimties ribos. Jeigu valdymo sistema turi vertinti vienu metu per daug duomenų, tai elementai laiku negauna objektyviai jiems reikalingų energijos atsargų ir neatlieka savo darbo. Atsiranda valdymo klaidos, prarandama informacija, struktūra ilgainiui suyra. Tai parodyta 3.13 pav.

Iš 3.13 pav. išplaukia, kad valdymas būtų sėkmingas, kiekvienu momentu reikia turėti tikrus duomenis apie objektą. Tačiau atliekant duomenų apdorojimą individo galimybės yra ribotos: sąmonėje esanti valdymo sistema vienu metu gali aprėpti ne daugiau kaip šešis duomenis (A.Graičiūnas, M.Mileris). Duomuo – tikslui reikalingas signalas. Todėl gamta „atrado“ didelio duomenų kiekio apdorojimą pagreitinančią hierarchiją. Kita vertus, valdymo kokybė priklauso nuo turimų duomenų apie objektą kiekio. Todėl pirmose trijose pakopose yra adekvatūs duomenys apie objektą, ir tik čia gali atsirasti objekto savybės tenkinanti informacija. Filosofine prasme – tai

materializmo šaltinis, o iš esmės sisteminių principų įgyvendinimas. Aukštesnėse pakopose tikrų duomenų apie objektą nėra ir todėl negali būti objekto savybės atitinkančių valdymo signalų. Tai – filosofijoje idealizmo šaltinis, nes, atitukus nuo objekto, galima „dirbti“ su idealais. Sprendimo turinys objekto atžvilgiu visada bus klaidingas, nes netenkins objekto energetinių ir medžiaginių poreikių laike. Struktūra irsta, nes nebėra tinkamo grįžtamojo ryšio tarp informacijos objektui valdyti ir objektyvių pasekmių jam. Dažnai grįžtamojo ryšio stoką bandoma gelbėti pareiga, kai darbas atliekamas be tiesioginio nurodymo. Bet ir su pareigingais valdininkais tokia struktūra nesugeba prisitaikyti prie objekto, nes kiekvienoje pakopoje duomenų apdorojimas užima laiko ir nurodymai ateina pavėluotai – neišlaikoma tiesinė sąveika. Kuo labiau yra vėluojama, tuo daugiau darbo klaidų tarp struktūros elementų. Ką daryti? Reikia kurti tokio dydžio gamybos struktūras, kad nė viena pakopa neprarastų duomenų apie savo objektus (3.13 pav.,b) ir spėtų sekti jų objektyvius pasikeitimus. Tada padaugėja šeimininkų, kurie daro tikrą ryšį su objektu, tampa našesnis darbas ir pagerėja santykiai visuomenėje. Tas pavyzdys rodo ir kitką: objektyvios darbo savybės savaime riboja komunizmo apimtį struktūroje. Šito „komunizmo“ statybos klasikais taip pat nežinojo. Valdomas darbas nustato hierarchinių pakopų skaičių, kuriam esant struktūra gali darniai veikti. Taisyklė paprasta: nė vienoje pakopoje neturi dingti tikri duomenys apie objektą ir besikeičiančius signalus – valdymas turi spėti juos sekti.

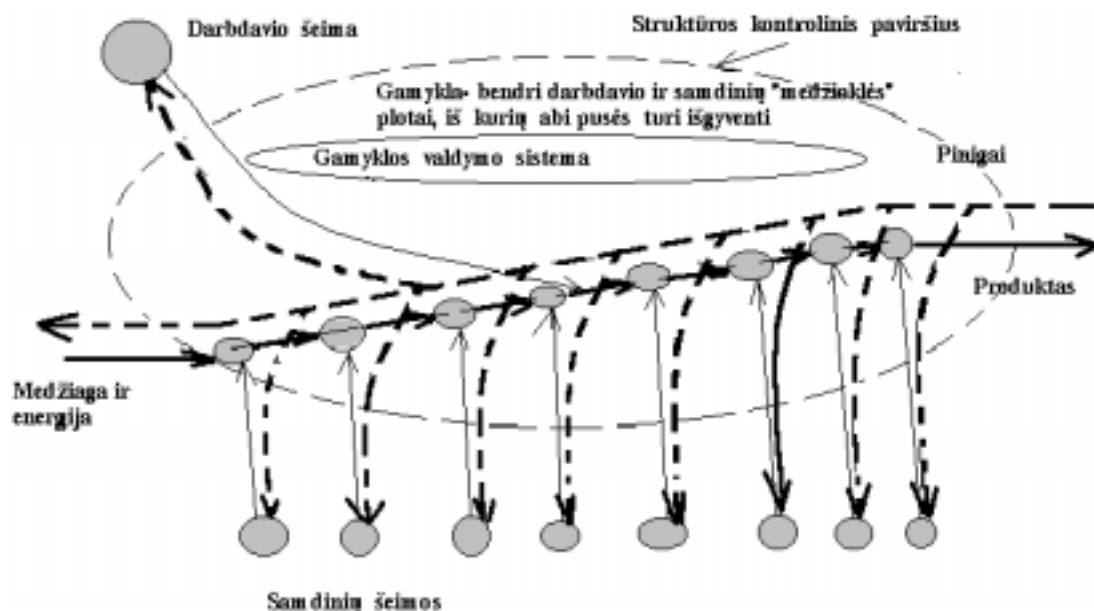
3.13 pav. Hierarchinių struktūrų pakopų kiekis: a – tinkamas (pilka spalva), kai nedingsta duomenys apie objektą, b – per didelis, kai dingsta duomenys apie objekto savybes

Yra dar viena priežastis, kuri griovė vadinamąsias socialistines šalis. Priežastis ta, kad partija ryšį su gamyba įgyvendino per tarpininką – nomenklatūrą. Nurodymai nomenklatūrai radosi ne iš esamų objektų ir darbo savybių, o iš partijos idealų srities. Nomenklatūra yra tarpininkas tarp partijos ir gamybos. Dėl savo padėties turi savų, nebūtinai sutampančių su partijos idealais tikslų, o partija dėl netiesioginio ryšio gauna iškreiptą objektyvių dalykų vaizdą. Idealūs partijos dalykai niekaip nesutampa su gamybos dalykais. Tada priešinimasis partijos nurodymams net gamybos pagrindu gali būti suprantamas kaip priešinimasis partijos idealams. Nomenklatūra saugojo savo darbo vietą ir nedrįso prieštarauti, kas galų gale tiek nualino gamybą, kad atvedė ją prie žlugimo.

Šie trumpi „komunizmo” santvarkos aptarimo aspektai privedė prie pagrindinės jo statybos žlugimo priežasties nustatymo: esant komfortui „apačioje”, buvo kuriama struktūra (forma) „iš viršaus”. Paskui buvo bandoma prie jos pritaikyti žmonių sąmonę. Tuo tarpu pirma yra objektyvūs procesai, kurie nustato struktūrų kūrimosi galimybę ir pavidalą bei žmogaus darbą jose. Adekvataus informacinio ryšio stoka tarp valdymo sistemos ir jos valdomo objektyvaus darbo sužlugdė visus santvarkos bandymus. Visa tai patvirtino sisteminių principų savybę – iš išorės reguliuojamos sistemos degraduoja.

Kokia gali būti santykių forma tarp darbdavių ir samdinių, įvertinus, kad jie yra tos pačios gyvybės vertybės populiacijoje? Žmonija žino vergiją, baudžiavą, kapitalistinę išnaudojimą. Juos galima apibūdinti kaip vertės santykius, kai darbdavys ir samdinys „plaukia atskiromis valtimis” ir apiplėšia silpnesnes vertybes, lyg jos būtų ne tos pačios žmonių giminės atstovai ar ne to paties darbo dalyviai. Šiuo atveju samdinių pagamintas produktas jų požiūriu yra nusavinamas be jokios atodairos. Jis niekaip negali suprasti, kodėl gauna būtent tiek. Vienų vystymasis įmanomas tik kitų nesivystymo sąskaita. Savaime aišku, be sisteminių gyvybės principų ir energetinio jų pagrindo įvertinimo, nėra sprendimų. Prie to artėjo darbininkų judėjimai, profsąjungos. Viena vertus, DARBDAVIAI yra aktyviausia visuomenės dalis, BŪTINA dėl GAMYBAI reikalingų galingų ir koncentruotų energijos ir medžiagų šaltinių panaudojimo, kurių vienas šeimininkas fiziškai negali panaudoti. Antra vertus, dėl tų pačių priežasčių BŪTINI ir SAMDINIAI. Jie negali būti šeimininkais ir turėti atsargų pragyventi, bet gali dirbti. Vadinasi, vieni būtina reikalingi kitiems ir kiekvienam reikalingas objektas pragyvenimui reikalingai „medžioklei”. Pagal energoentropinius principus matyti, kad darbdavys ir samdiniai dirba („medžioja”) toje pačioje erdvėje, tarnauja *tam pačiam darbui* ir priklauso TAI PAČIAI struktūrai. Pagal gyvybės struktūrų sandarą ir darbo principus samdiniai yra darbdavio nuosavybė. Taigi samdiniui (struktūros elementui) už sugebėjimą atlikti darbą turi būti atlyginta taip, kad jis galėtų išlikti pats ir tinkamai dirbti struktūrai. Tai komunistiniai santykiai struktūroje, kai darbdavys ir samdinys gamyboje elgiasi kaip tos pačios struktūros dalyviai, t.y. „plaukia vienoje valtyje”. Tik tada abi pusės gali suprasti, kad jos „medžioja” tuose pačiuose plotuose ir gali kartu išlikti. Lygiai taip, kaip lastelės mūsų kūne, kuris turi sugebėti atstatyti ląstelių darbą, jei nesugeba – suserga. Jei samdinys skursta, sąmonėje atsiranda išnaudojimo jausmas ir nenoras dirbti. Tik toks supratimas gali padėti rasti sprendimą, kaip tobulintis samdiniui ir „svetimoje” gamybos struktūroje. Komunizmas sąmonėje – tai sugebėjimas EGOISTIŠKAI ĮSITRAUKTI į STRUKTŪROS vykdomą darbą, paklusti technologinei drausmei. Egoistiškai įsitraukti – nuosavybės jausmu darbą paversti vidine būtinybe. Vadinasi, reikia siekti, kad samdiniui darbas struktūroje taptų vis daugiau egoistinis – priklausytų ne nuo komandų, o nuo objektyvaus darbo turinio. Kitaip žmogaus gyvenimas beprasmis dėl dirbtinio dėmesio išlaikymo. Tolimesnis minčių plėtojimas veda prie socializmo. Socializmas atsiranda tik esant didelei sąmoningų samdinių, sugebančių suvokti objektyvias gamybos sąlygas ir gyvybės principus, nes tik jie švelnina konfliktus. Pats socializmas yra sąmoningų samdinių grupinio egoizmo pasireiškimo forma uždirbto produkto dalybose (santykiuose) tarp DARBDAVIO ir JO samdinių, prisitaikant prie sisteminių gyvybės principų. Tai nėra santvarka santykiams tarp gamyklų. (3.13 pav.,c). Tas socializmas, kuris buvo apskritai TSRS siekiamas, buvo formalūs santykiai tarp anoniminių darbdavių ir anoniminių samdinių, nes darbdavių nuosavybės nebuvimas neleidžia suvokti „plaukimo vienoje valtyje” su samdiniais. Nomenklatūrinis, pasamdytas

darbdavys negali matyti samdinius kaip socialinius partnerius. Grupinis egoizmas gali atsirasti tik pakankamai gilios transcendencijos sąmonėje, kuri jau suvokia, kad vienas samdinytis santykiuose su darbdaviu yra bejėgis, darbdavys pradeda matyti samdinyje socialinį partnerį. Vakarų valstybėse socializmui susikurti padėjo TSRS komunizmo baimė. Tą rodo faktas, kad socializmo daugiausia tose valstybėse, kurios buvo arčiausiai TSRS: pvz., Vokietija, Austrija, Danija, Suomija. Mažiausiai – toliausiai esančioje JAV. Ką sukūrė Vakarų valstybės? Šis socializmas yra ne valstybės tvarkomi santykiai tarp gamyklų, o santykiai tarp darbdavio ir jo samdinių. Tai socialdemokratinių idėjų objektas. Tarp gamyklų yra tik rinkos santykiai. Gamyklos ribose santykiai tarp elementų paklūsta tik sisteminiams gyvybės principams – visi supranta, kad „plaukia ta pačia valtimi“ ir visi turi „išplaukti“ kartu. Kartu atsiranda supratimas, kad gamykla yra „medžioklės“ plotai visiems gamybos dalyviams ir jos darbo rezultatų turi pakakti visiems savo vertybėms išlaikyti. Komunizmas lieka darbui struktūroje. Tada, kaip sako sisteminiai principai, bendro darbo toje pačioje struktūroje suvokimas mažina antagonizmą, gerina darbą, padeda lengviau surasti abi puses tenkinančius sprendimus. Silpnėja susvetimėjimas ir dingsta išnaudojimo jausmas. Tokiam suvokimui turėjo įtakos tik geresnis mūsų supančio pasaulio SUPRATIMAS tiek iš darbdavių, tiek iš samdinių pusės, t.y. supratimas, pasiektas papildant sąmonę duomenimis ir žiniomis apie objektyvius gamybos reiškinius ir subjektyvius sistemų principus. Pvz., Japonijoje kuriamos darbininkų kokybės grupės, o ne atskirame kambaryje statoma mušti skirta cecho meistro iškamša. Darbininkai geriau susipažįsta su firmos produkcijos gamyba ir patys ieško būdų, kaip pagerinti darbą, t.y. organizuojamas priklausymas nuo darbo objekto. Tada jau galima kalbėti apie laisvę. Tai neprieštaraujantis sisteminiams principams elgesio pasikeitimas OBJEKTYVAUS darbo atžvilgiu. Taip atsiranda visuotinės gerovės visuomenė, pasiekta socialistinėse Vakarų valstybėse.

3.13 pav.,c. Socializmo esmė

Kaip reiktų žiūrėti į tokias esančias ideologijas, kaip liberalizmas ir palyginti su anksčiau statytu socializmu? Vakarai pasiekė ekonominių laimėjimų vadovaudamiesi liberalizmu. Liberalizmo ideologija – „apiplėšti“ samdinius darbdavių naudai. Buvęs socializmas kilo kaip

atsvaras liberalizmui – „apiplėšti” darbdavius (iš tikrųjų dalintis darbo rezultatais) darbininkų naudai. Tuo tarpu pagal sisteminius principus ABI pusės turi išgyventi, nes visi lygūs prieš Dievą. Kitaip toje pat populiacijoje atsiranda konfliktinė padėtis, žlugdanti populiacijos gyvybingumą. Taigi sprendimas randamas tik sisteminio žinojimo pagrindu.

Darbdaviu gali būti ne bet kas, o tas, kuris turi nuosavybės jausmą, gerai supranta savo vietos paskirtį struktūroje. „Nė vienas žmogus nesiims jokio, net menkiausio darbo, kurio nėra mokęsis, – tačiau kiekvienas mano esąs pasirengęs sunkiausiam darbui – valdymui” (Sokratas). Tas pasakymas yra teisingas informacijos kūrimo požiūriu, nes reikalauja ir nuosavybės jausmo, ir fundamentinių dėsnių, ir sisteminių principų pažinimo. Protinis darbas reikalauja ne mažesnio galingumo darbo negu fizinis, bet, kadangi protinis darbas atliekamas darbinio kūno sąskaita, tai jis kelia mažesnę kančią negu kūno struktūros darbas. Fizinis darbas iš pareigos, dirbtinai sukaupiant dėmesį, yra didesnės kančios šaltinis negu laisvas protinis darbas darbdaviui, kur dėmesys yra gamtiškai savaiminis. Skirtingos sielos būsenos yra psichologinės nedarnos priežastis. Reikia manyti, kad senovės arijai, kurie gyveno prieš Babilono laikus, suvokdami tai, kas parodyta 3.12 pav., a rašė: „Tas, kuris naudojasi kito pastangomis pasiektais vaisiais, panašus žmogų, laikanti rankose jo galvą ir besimaitinantį jo smegenimis”. Pasižeminimas įmanomas tik atminties žinių lobyne ir tik jis duoda diskomfortą. Vadinasi, iš tikrųjų samdą „maitina” smegenys. Kita diskomforto priežastis kyla, kai samdinys sunkiai „suveda galą su galu”, dėl kurio atsiranda išnaudojimo jausmas. Kaip yra organizme? Smegenų ląstelių gramas gauna septynis kartus daugiau energijos negu raumenų gramas, bet ląstelės nesunkiai suveda „galą su galu” ir nejaučia išnaudojimo. Kaip dabar ieškoma sprendimo? Samdinys turi gauti tokį atlyginimą, kad galėtų pats išlikti ir tinkamai dirbti darbdaviui. Pirmiausia įstatymiškai stengiamasi, kad didžiausi darbdavių ir mažiausi samdinių atlyginimai nesiskirtų šimtus kartų. Tai yra politinis veiksmas. Kiek tai yra pateisinama? Darbdavys gauna atlyginimą ne tiek už energetines kūno išlaidas, o kiek už NENUTRŪKSTAMĄ patikimos INFORMACIJOS kūrimo DARBĄ jam priklausančioje struktūroje, kuris nė sekunde nenutrūksta visą parą. Informacija yra pagrindinis gamybos veiksnys, darbdavys išleidžia per parą jai kurti 600 Wh energijos, o samdinys net ir sunkiam kūno darbui apie 80 Wh energijos. Tačiau sielai yra didelė kančia, nes darbas atliekamas iš pareigos. Pareiga neišskiria hormonų, kuriuos išskiria egoizmas ir sumažina kančią. Koks „aitvaras” leidžia darbdaviui uždirbti informacijos pagalba? Tas mechanizmas yra NETIESINIO ELGESIO TAISYKLIŲ nustatymas samdiniui darbdavio nuosavybės ribose ir jų laikymasis, gerbiant samdinį atlyginimu už darbą. Jo esmė parodyta 3.12 pav., b (juoda spalva). Kaip matyti, samdinys palieka darbo „pėdsakus” darbdavio erdvėje, o jam grįžta tik dalis to, ką padarė. Kas laiko tą užtvarą? Samdinio sąmonės antientropinės savybės, sargai prie įėjimo į gamyklą ir kitos priemonės. Taip netiesiškumas (antientropija) sąmonėje duoda galimybę atsirasti padėčiai erdvėje, kai vienoje jos pusėje atsiranda didžiulės atsargos mažos smegenų minties „jėgos” sąskaita, kitoje – beveik nieko. Tačiau panaikinus tas taisykles, žmogui išvis nelieta jokios galimybės išgyventi. Tokios žmogaus atrastos laisvos veiklos sąlygos labai prieštarauja objektyviai tikrovei ir instinktams, kurie bet kokius erdvėje atsiradusius energetinius skirtumus stengiasi išlyginti. Žmogaus siela priversta visą laiką dirbti, kad išlaikius tas netiesines, instinktus nukenksminančias elgesio taisykles. Žinoma, prie didelių produkto skirtumų tam darbui kartais gali pritrūkti valios ir sužadinti instinktai gali „pralaužti” antientropines užtvaras atmintyje ir sukelti įvairiausius maištus, pavyzdžiui Didžioji prancūzų revoliucija, Spalio revoliucija, dabar

maištai Afrikoje ir t.t. Maištai siekia tik vieno – tolygiai paskirstyti produktą erdvėje tarp vertybių (didina jo pasiskirstymo entropiją) instinktų veikimo pagrindu. Jie neiškrenta iš bendros entropijos didinimo krypties. Išvada aiški – reikia pasistengti išlyginti produkto pasiskirstymą erdvėje tarp vertybių iki maišto. Šiandien Vakaruose šis santykių sprendimo būdas tarp darbdavio ir jo samdinių yra pagrindinis ir vadinamas socialine rinka.

Kas yra samdinių sąmonės susvetimėjimas? Susvetimėjimas atsiranda tik su samda ir jo atsiradimo priežastis – „panirimas” struktūroje iš pareigos – dalinis jos darbo procesų žinojimas ir dėl to sunkus kelias jiems pasidaryti samdinio nuosavybės, kuri gali išnaikinti susvetimėjimą. Samdinys mato dalį, o visa kita yra miglota. Susvetimėjimą kelia ne tie patys egoistiniai tikslai, nes ne tie patys duomenys ir žinios, saugomos kiekvieno sąmonėje. Darbdaviui – egoistinis energetinio tikslo siekis, juo pigiau papildyti savo erdvę samdinio darbu, samdinio – kuo *mažesniu kūno* darbu, iš pareigos dirbti informacijos prasme „drumstomis” sąlygomis; neaišku, kodėl jo atlyginimas būtent toks, o ne kitoks. Taigi susvetimėjimą skatina neskaidrių sąlygų sukelta mintis apie išnaudojimą. Migla kelia abejonių ir įtarimų, ar tiek gavo, kiek galėtų gauti. Pagrindinė psichologinė sielos susvetimėjimo priežastis – svetimo tikslo svetimoje erdvėje įgyvendinimas ir jo pasekmių „drumstumas”. Jei nėra pakankamo akiračio ir sąmonės transcendencijos lygio, išsiplėtoja tik antagonistiniai santykiai. Samdiniai, dirbantys biurokratinį darbą, taip pat patiria skirtingą psichologinę būseną negu jų darbdavys. Jiems kančia yra dirbtinis dėmesio svetimai problemai išlaikymas. Dar viena psichologinio diskomforto priežastis – samdinio požiūriu regimas darbdavio gyvenimo prabangos lygis, pagal jo požiūrį neproporcingas darbdavio asmeninėms darbo pastangoms savo darbui struktūroje, kurios iš tikrųjų objektyviai yra didesnės. Kiek turi gauti už darbą darbdavys pagal energoentropinius principus? Darbdavio darbas – nenutrūkstančios ir patikimos informacijos darbui išlaikyti kūrimas. Kokie duomenys gali trukdyti priimti sprendimus? Visi žemesnės hierarchijos duomenys, pvz., alkis, butas ir pan. Todėl darbdavio sąmonėje neturi būti vietos tokiems duomenims. Tokie duomenys yra „triukšmas” struktūros valdymui. Objektyviai darbdavys turi gauti žymiai didesnę atlyginimą negu samdinys, kitaip jis negalės kurti patikimos informacijos. Gali kilti klausimas, o kiek didesnę? Jeigu prisiminsime, kad darniai dirbančiame žmogaus kūne smegenų gramas gauna apie septynis kartus didesnę energijos kiekį negu raumenų gramas, tai toks santykis patikimai informacijai yra būtinas. Socialistinėse šalyse maždaug taip ir yra. Pvz., Švedijoje, Danijoje atlyginimai skiriasi šešis kartus. Ką tokiu atveju gauna darbdavys? Jam darbas yra ne tiek turto kaupimo priemonė, kiek pasitenkinimo laisvu darbu būdas. Taigi susvetimėjimas yra psichologinė problema, atsiradusi dėl jų sąmonėje esančių skirtingos apimties žinių lobynų ir sisteminio samdinio „pavergimo”. Samdinio akiratis (jo nuosavybėje esančios žinios) gali būti platus, bet dirbdamas darbdaviui jis turi veikti tik jam skirtoje žinojimo erdvėje. Egoistinis tikslas atsiranda, kai naudojamas visas atmintyje esantis žinojimas. Dirbtinai susiaurinus žinojimo erdvę, atsiranda diskomfortas, nes reikės atlikti darbą (dėmesys) susiaurinimui išlaikyti. Geriausia būtų, kad siaurinti nereikėtų: akiratis būtų toks, kokio reikia darbdaviui. Samdiniui geriausiai tinka ilgalaikio tikslo neturinti vaikiška sąmonė, nes tada elgesį galima lengvai skatinti išoriniais signalais. Tai rodo ir stebėjimai, atlikti aštuntajame XX amžiaus dešimtmetyje: gamyboje geriausiai dirba tie, kurių sąmonės lygis atitinka gamybos lygį, pvz., pas mus (Lietuvoje) tada baigę aštuonias klases. Pasak darbdavių, vidurinę mokyklą baigę dirba blogiau. O pagal dėsnius išeitų, kad jiems gamyba yra nesudėtinga, žinojimo perteklius tada tampa „triukšmu” (reikia siaurinti

akirati). Nepadedą samdiniui įveikti susvetimėjimą ir „neskaidri“ užtvara (3.12 pav.,b), kuri yra NETIESINIO (t.y. su iškraipymais) GRĮŽTAMOJO RYŠIO elementas.

Yra dar ir daugiau samdinio sąmonės susvetimėjimą veikiančių veiksnių. Čia galima prisiminti iš trečiojo energoentropikos dėsnio išplaukiančias pasekmes samdiniams. Jos skamba taip: struktūroje tvarką įmanoma sukurti tik naudojant išorinius energijos šaltinius, o jų naudojimas sukelia išorinių energijos šaltinių entropijos didėjimą (degradaciją). Samdinys yra darbdavio sukurtos informacijos stiprintuvas. Samdinys turi „griauti“ savo atminties struktūras, kad kurti naują, darbui reikalingą atminties struktūrą. Šis veiksmas neišvengiamai sukelia jo atminties struktūrų entropijos didėjimą. Vadinasi, samdinys, būdamas darbdavio erdvėje, turi silpninti savo SUBJEKTYVUMĄ ir tapti beveik OBJEKTYVIOSIOS TIKROVĖ ELEMENTU – viską atiduoti darbdavio erdvei, stiprindamas jo informaciją. Tai panašu į hemoglobino vaidmenį kraujo apytakos rate. Skirtumas tas, kad hemoglobino molekulę varo objektyvi šaltinio jėga (širdis), o samdinių – darbdavio perduota, jo sąmonės išlaikyta ir kūno energija sustiprinta informacija. Kadangi nereikia subjektyvumo, kuris yra savimonė ir laisvė, su ja kovojama, tai dėl termodinaminių sąveikų įtakos subjektyvumas silpnėja. To pasekmė – ilgalaikių tikslų praradimas (sąmonės suvaikėjimas). Kaip tai įvyksta? Iš termodinamikos žinoma, kad struktūra vienu metu negali būti dviejų būsenų. Darbdavys esti visada tik vienos būsenos – jo sąmonė ir laisvai ir nenutrūkstamai rūpinasi savo struktūros informaciniu uždaru (išsistinis ratas 3.12 pav.,b). Jo subjektyvumo raiška nesikeičia ir stiprėja. Samdinys, atėjęs į darbą, turi pakeisti valdymo sistemą savo sąmonėje taip, kad sumažėtų jos subjektyvumo raiška, nes ji nereikalinga. Pakeitimas reikalauja suardyti anksčiau buvusią valdymo sistemą (brūkšninis ratas 3.12 pav.,b). Tai yra nemalonu, bet neišvengiama. Tai dažnai kartojantis, pasiekiamą tokia sąmonės būsena (struktūrinis nuovargis, kuris suvidurkina subjektyvumo raišką ir darbe, ir už jo ribų), kai nieko nereikia nutraukinėti, o tik jungti pagal išorės poveikius. Tai tolygu ilgalaikių tikslų praradimui. Kokia išeitis? Pagrindinis ilgalaikis egoistinis tikslas – samdinio šeimos išlaikymas, kuris skatina darbą paversti ilgalaikiu egoistiniu dalyku. Taip jis gali sumažinti valdymo sistemos nutraukinėjimo diskomfortą. Jeigu to nėra, tai vienintelė išeitis – samdinį ir darbe, ir namuose reikia nuolat kuo nors dirbtinai užimti. Taip atsiranda reikalavimai – duonos ir reginių. Šeiminkui tokių problemų neįkyla.

Subjektyvų samdinių susvetimėjimą darbe iš esmės galima įveikti tik didinant samdinio egoizmą (nuosavybės jausmą) jo vykdomo darbo darbdaviui atžvilgiu, jam tampant kuo betarpiškesniu darbo dalyviu. Tam reikia įgyti papildomų duomenų apie gamybos tikslus: darbininkų supažindinimas su įmonės padėtimi ir perspektyvomis, darant juos turto dalininkais. Tai įgyvendinti yra nelengva, bet patyrimas rodo, kad padeda. Kaip žinoma iš kibernetikos, tas pačias žinias ir duomenis įgiję individai, nori elgtis ir elgiasi vienodai. Todėl dabar stengiamasi šviesti samdinius, plėsti jų akiratį ir taip mažinti susvetimėjimą. Siekiant pagerinti psichologinį klimatą, darbininkams parduodami fabrikai (JAV daugiau 10000 gamyklų parduota darbininkams, Japonijoje – apie 6000. Japonijoje kiekvieną dieną darbininkams prieš darbą aiškinama, kokią prasmę jų darbas turi firmai). Vakaruose streikų sumažėjo, kai darbininkai per profsąjungas būdavo supažindinami su tikra įmonės padėtimi rinkoje.

Kas yra išnaudojimas? Energetiniai sistemų darbo principai atsako – atlyginimas, mažesnis negu reikalinga samdinio kūnui išlikti ir darbui atlikti. Kaip matyti iš 3.12 pav.,b, produkto darbdavio struktūroje gali susikaupti tuo daugiau, kuo mažiau „praleidžiama“ pajamų samdinio

nuosavybei. Žinoma, samdiniui negalima duoti visko, ką jis pagamino, tačiau reikia duoti tiek, kad jis galėtų „suvesti galą su galu“. Bėda ta, kad tai priklauso ne nuo jam priklausančio darbo vaisių paskirstymo, kuris aiškus tik šeimnininkui, o nuo šeimnininko subjektyvios valios. Tai minties apie išnaudojimą šaltinis. Tuo galima paaiškinti, kodėl mažiau uždirbantis šeimnininkas nenori būti samdiniu su didesniu atlyginimu. Šeimnininkui mintis apie išnaudojimą net nekylo, nes įgyvendinant savo tikslą, kiekvienu momentu yra aišku, kam ir kiek reikia atiduoti objektyviam darbui, kad uždirbti norimą kiekį atsargų arba kodėl jų yra tik tiek. Taigi išnaudojimo jausmas atsiranda uždirbto produkto dalybose ir negali neatsiliepti komfortui darbe.

Darbdaviai yra aktyviausia šiuolaikinės visuomenės dalis, tik jiems priklauso pagrindinių darbo ciklą valdymas, medžiaginiai ir socialiniai pasikeitimai valstybėje. Kol buvo galima nesunkiai prisigaudyti vergų, tarp darbdavių ir vergų vyravo vergoviniai santykiai. Atsirado kitų kraštų okupacija. Vergas – prievarta paverstas samdiniu individas. (Pvz., Senoji Graikija, Romos imperija, JAV istorija, buvusi TSRS). Kai apsirūpinimas vergais pasunkėjo, kilo būtinybė apsirūpinti samdiniais iš savo gentainių. Atsirado baudžiava savo krašte, kai individas iš dalies buvo verčiamas tapti samdiniu. Tačiau atsiradus didelei energijos šaltinių koncentracijai (garo mašinos, elektra), prireikė platesnio akiračio samdinių. Darbdaviai turėjo skirti lėšų samdiniams mokyti ir šviesti, tuo prisidėdami prie visuomenės informacinės evoliucijos. Mokyti reikia neišvengiamai, nes tik mokytas samdinys sugeba prisitaikyti prie stambių gamybinių struktūrų reikalavimų ir lengviau artėja prie egoistinio darbo struktūroje. Atsiranda padėtis, kai visuomenė gali išgyventi tik turėdama pakankamai išsilavinusių ir funkcionalių samdinių. Išsilavinęs samdinys geriau suvokia ir tikrą santykių tarp darbdavio ir samdinių turinį.

Esant aukšto išsilavinimo, galintiems vykdyti aukšto automatizavimo lygio gamybą samdiniams, išvis sumažėjo jų poreikis gamybai. Visuomenės gyvenimui reikalingą įvairių produktų kiekį gali pagaminti apie 25 % gyventojų. Likę turi dirbti aptarnavime, kuriam užtenka neaukštos kvalifikacijos. Apskritai nemaža dalis gyventojų gali nieko nedirbti. Vėl dingsta sielos ir kūno vienybė. Vėl iškyla reikalas dirbtinai užimti individus, nuolat skatinant tiesines sąveikas (instinktus) atviroje erdvėje.

Jeigu samdinys dirbtinai (dekretu, kad visi turi dirbti) įtraukiamas į gamybos procesą, kai jis nesuvokia savo vietos prasmės, tai, kaip aptarėme, atsiranda vergovė. Vergovė nebūtinai atsiranda su prievaizdais. Dėl to sužlugo ir „komunizmo“ statyba, nes ji buvo reikalinga ne objektyviam darbo procesui, o partijos idėjoms įgyvendinti. Tai patvirtina tiesą, jog iš išorės valdomos sistemos degraduoja. Elementas į elementą „įlįsti“ negali, gali tik išstumti, o elementams įsitraukti į tą patį darbą yra pačios gyvybės esmė. Vadinasi, reikia siekti, kad samdinio elgesys būtų priklausomas nuo jo atliekamo objektyvaus darbo, ir kuo mažiau nuo valdymo įsakymų. Remiantis trečiuoju energoentropikos dėsniu, samdinys, remdamasis jam nuosavybe tapusiu darbu, gali tobulintis – siekti DEDG sąmonėje. Tik aklas valdymo signalų vykdymas neteikia galimybių vystytis ir atima pasitenkinimą gyvenimu. Kai samdinys atlieka savo darbą struktūroje, turėdamas galvoje tik duonas kąsni, bet lieka abejingas darbui ir jį įveikia kaip „triukšmą“ jam. Diskomfortui sušvelninti samdinys po darbo suranda kokį nors kitą, jam malonų pašalinį darbą. Iš to atsiranda gyvenimo laiko padalinimas į darbą ir gyvenimą.

Kad samdinys ir darbdavys galėtų komunistiškai bendradarbiauti, turi būti pakankamai gilūs transcendentiniai sąmonės sugebėjimai, kurie įmanomi tik esant aukštai kultūrai. Tada ir darbdavys,

ir samdinys atlieka savo bendrą darbą – žiūri į tą pačią pusę, o ne stengiasi pataikauti ar apgauti vienas kitą. Abi pusės sąmoningai tarnauja darbiniais kūnais objektyviam, gamtos dėsniams paklūstančiam darbui struktūroje ir suvokia hierarchijos esmę. Esant tokiai padėčiai, kiekvienam „irklautojui“ aišku, kodėl jis gauna tokia „grobio“ dalį, t.y. „iš kiekvieno – pagal *reikalingus* sugebėjimus, kiekvienam – pagal *funkcinius* poreikius“. O svarbiausia, kad kiekvienas jaučiasi reikalingas darbui, o per darbą vienas kitam. Tada atlyginimai nesiskiria šimtus kartų.

Savo laiku filosofas A.Maceina sakė, kad darbdavys neturi žiūrėti į savo nuosavybę kaip tik į jam priklausančią daiktą. Visos valdymo priemonės siekia tokio samdinio darbo, kad jis dirbtų kaip sau. Autorius prisimena kolūkių kūrimo laikus, kai į klausimą, kaip reiks dirbti kolūkyje, agitatoriai atsakydavo – kaip sau. Termodinaminiai principai rodo, kad dirbti kaip sau galima tik dirbant sau, t.y. sąlygos apsiekti DEDG sąmonėje. Pažvelgę į darbdavio nuosavybę iš kibernetinių pozicijų, matome, kad iš tikrųjų darbdavys turi žiūrėti į nuosavybę, kaip į DARBO KARTU su samdiniais priemonę. DARBDAVYS yra vieta struktūroje, kurioje atliekamas valdymo informacijos kūrimo DARBAS samdiniams, technologinės drausmės išlaikymas, o NE DOMINUOJANTI VIETA joje, kuriai kiekvienas samdinys turi atiduoti kuo didesnę duoklę. Tai ir siekimas, kad kiekvienam samdiniui darbas taptų egoistiniu reikalu – darbu sau. Kaip to siekti? Bet kokiomis sąlygomis santykius tarp darbdavių ir samdinių galima pagerinti tik jiems įgyjant papildomų duomenų ir žinių apie darbą struktūroje, kuris tuoj pat parodo aiškią hierarchiją ir jos BŪTINUMĄ. Suvoktas būtinumas atskleidžia, kad valdymo nurodymai yra ne grubios prievartos, o neišvengiamos, darbo nustatomos komunistinės tvarkos kūrimo dalis. Aukščiausia hierarchija struktūroje yra ne darbdavys, o jo tvarkomo darbo trajektorija nuo medžiagų įėjimo iki produkto pasirodymo. Kadangi tai ir darbdaviui, ir samdiniui yra tas pats objektyvus „autoritetas“, tai jo nustatoma hierarchija darbui teikia galimybę silpninti bet kokius konfliktus. Bet tokį duomenų ir žinių įgijimo poreikį skatina tik dėl kultūros įtakoje susidaranti sielos nuostata – sugebėti dirbti ir būti. O jei nesugebi – jauti gėdą. Tada kvalifikacija kyla ne tiek dėl išorinio konkurencijos poveikio, kiek dėl vidinio sielos siekio laisvai dirbti. Tada matoma ne vien darbo jėga, skirta tik „darbinio kūno“ vaidmeniui atlikti. Dabartinė padėtis Vakaruose susidarė tik tada, kai darbdaviai tapo žmonėmis, turinčiais hierarchinėms gamybos STRUKTŪROMS atitinkantį sąmonės lygį ir suvokiantys samdinio darbo reikšmę jai. Todėl darnus darbdavių ir samdinių darbas įmanomas tik tuomet, kai darbdaviai ir samdiniai yra kultūringi. Kaip pavyzdį, galėtume išvesti analogiją su žemės ūkiu. Kultūringas žemdirbys taip dirba, kad pagerėtų objektyvus jo naudojamos energijos šaltinis – dirvožemio kokybė. Kultūringas darbdavys, vietoj „dirvožemio“ naudodamas samdinių darbo jėgą, taip pat turi mąstyti apie savo „dirvožemio“ pagerinimą.

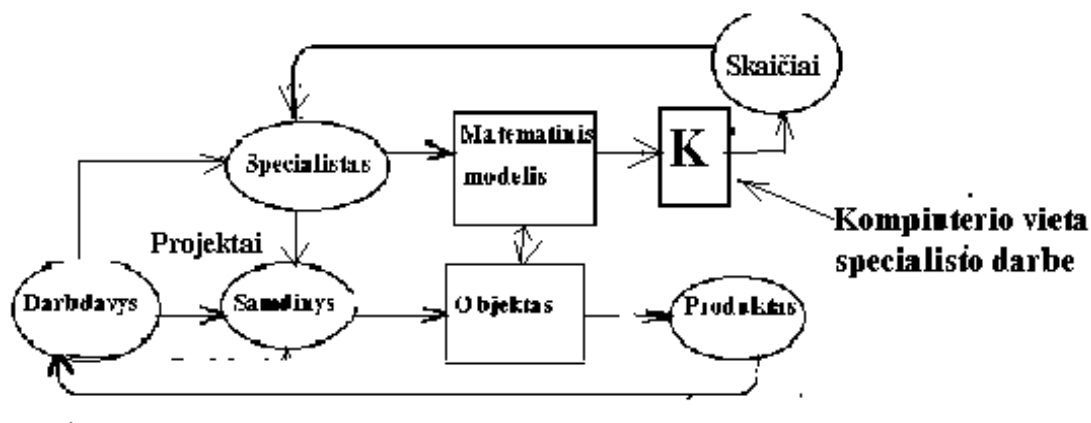
Vienintelis žmoniško gyvenimo tikslas – sielos ir kūno vienybė su DEDG juose – samdiniui visada liks problema. TIK jis PATS gali išsigelbėti, jo darbui iš pareigos tampant egoistiniu (nuosavu) reikalu. Kiti samdinio sielos išgelbėti negali iš principo dėl vidinių laiko, paremto DEDG smegenyse savybių. Geriausia, jei samdiniui pavyksta tapti šeimininku ir pasiekti kartu su ilgalaikiu egoistiniu tikslu atsirandantį sielos komfortą – DEDG sąmonėje. Taigi, samdinys turi suvokti savo TIKRĄ padėtį, kas jam gali padėti rasti priemonių sielos diskomfortui įveikti. Reikia pažymėti, kad civilizacija jau padarė tam tikrą atranką ir specializaciją. Atlikti stebėjimai Vakaruose rodo, kad 89% žmonių nori būti samdiniais ir nenori būti laisvais šeimininkais. Ši padėtis rodo, kad žmonėms,

neįgijusiems tam tikrų žinių ar ne tokiems aktyviems, nėra laisvės poreikio, o užtenka išorės siūlomo malonumo. Žinoma, tai kelia atitinkamas psichologines problemas, kurias aptarsime vėliau.

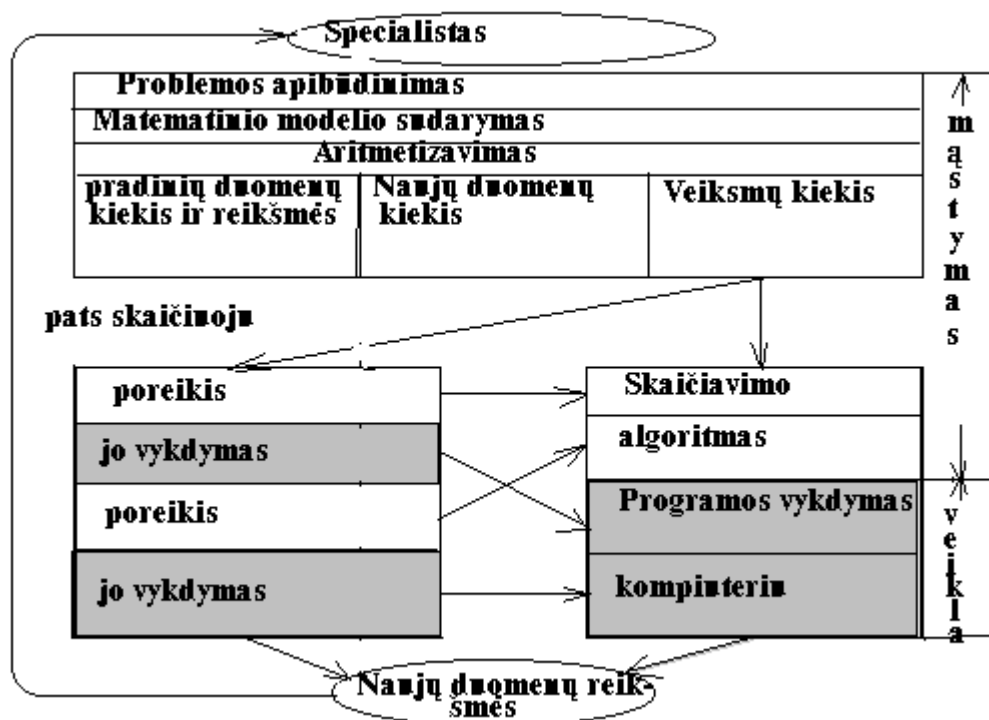
3.3.3. Specialistas ir darbo pasidalijimas

Augant pramonei ir plečiantis pasaulio pažinimui atsiranda ypatinga samdinių grupė – aukštos kvalifikacijos specialistai – darbo pasidalijimo gamyboje pasekmė. Jie skirti ne tiesioginiam darbui gamyboje, bet jai aptarnauti, tobulinant ir gamybos procesus, ir gamybos įrankius (3.14 pav.). Taip atsirado inžinieriniai – techniniai darbuotojai. Jie nėra griežtai struktūriškai pavaldūs darbdaviui, bet pavaldūs savo pažinimo sričiai, todėl turi žymiai didesnę darbo laisvę, negu tiesiogiai gamyboje dalyvaujantys samdiniai. Darbas yra tik egoistinis ir kūrybinis, nes specialistas yra tas, kuriam VISŲ jo sukaupytų žinių bei žinojimo sritis tapo „įjungta“ į valdymo sistemą nuosavybės jausmu, kuris verčia nenuilstamai šią nuosavybę ginti (3.12 pav.,c, 3.14 pav.). Taigi specialistui gilus išorinių reiškinių žinojimas, kaip iš šeimininkui vietos nuosavybės, tampa vidiniu egoistiniu tikslu. Specialistas „nepriřtas“ prie vietos nuosavybės, nes ji priklauso darbdaviui, bet „priřtas“ prie žinių lobyno ir darbo baro ypatybių, kuris nepriklauso nuo darbdavio. Taigi specialistas priřtas tik prie laiko, kurio pėdsakai tinka kiekvienai nuosavybei.

Aukštos kvalifikacijos techninės ar ekonominės krypties specialisto darbas prasideda nuo problemos apibūdinimo. Techninė problema negali būti apibūdinama bet kaip. Jai apibūdinti būtina reikalingas kiekybinis įvertinimas. Jeigu nereikia kiekybinio įvertinimo, tai nereikia ir aukštos techninės kvalifikacijos. Be kiekybinio įvertinimo dirba specialistai – praktikai, kurie žino tik jų darbe pasitaikiusius atvejus. Kiekybinį įvertinimą galima pasiekti naudojantis matematiniais modeliais (MM), o pats įvertinimas skaičiais teikia žymiai geresnes pasirinkimo galimybes ir taupiai siekti tikslo (3.15 pav.).

3.14 pav. Darbdavio ir technikos ar ekonomikos krypties specialisto informaciniai ir energetiniai santykiai. Specialistas yra negriežtai energetiškai susijęs su darbdaviu ir turi visišką laisvę gerinti darbą struktūros labui. Parodyta kompiuterio vieta specialisto darbe

3.15 pav. Techninės krypties aukštos kvalifikacijos specialisto darbo esmė ir kompiuterio darbo vieta jame

Specialistas žino kas bus, kai įvyks ir dar jo veikloje nepasitaikęs atvejais. Matematiniai modeliai aprašo OBJEKTIVIA, išimčių „nepažįstančią“ tikrovę. Aukštos kvalifikacijos techninės krypties specialistas yra žmogus, sugebantis atsakyti į du klausimus: 1) kaip vyksta objektyvu darbas objekte, 2) kaip juos kiekybiškai įvertinti. Kiekybinio įvertinimo galimybė leidžia kokybiškai geriau išspręsti problemą. Vadinasi, kad tikslas būtų pasiektas, reiks mažiau energijos ir atsiras didesnė laisvė. Toks yra aukštos kvalifikacijos techniškojo darbo turinys. Taip „veikia“ žinių kiekybės (tezauro) virtimo į kokybę elementų darbe pagal informacijos savybes principas. Yra veiklos sričių, kur matematinių modelių kiekybiniam įvertinimui nėra, pvz., medicina, menotyra ir pan. Šiuo atveju problemos sprendimas priklauso nuo specialisto patyrimo, paremto kasdieniniu darbu įgytais vadinamaisiais portretiniais objekto modeliais. Pvz., gydytojas tuo aukštesnės kvalifikacijos, kuo daugiau jo sričiai būdingų ligų atvejų jam pavyko stebėti ir gydyti. Meno specialistas – kuo daugiau yra vertinės būdingų meno kūrinių bruožų. Čia irgi stebime kiekybės vartimą į kokybę, nes portretinis modelis yra daugelio stebėjimų pasekmė. Kiekybinis techninio ar energetinio uždavinio įvertinimas reikalauja skaičiavimo, todėl matematinis modelis keičiamas skaitmeniniu, kuriame yra tik pradinių duomenų reikšmės (dažniausiai skaičiai) ir jų apdorojimo veiksmų seka. Atlikę reikalingus veiksmus su pradiniais duomenimis, gausime naujų, kiekybiškai įvertinančių problemą, duomenų (skaičių) reikšmes. Kelias į naujus duomenis prasideda nuo pradinių duomenų kiekio ir jų reikšmių žinojimo. Dabar naujų duomenų reikšmes gauname būtinu specialisto darbo įrankiu – kompiuteriais. Nesigilinsime į skaičiavimo kompiuteriu eigą, o tik pastebėsime, kad kompiuteris panaudojamas paskiausiai, kaip išorinio energijos (ne intelekto!) papildymo šaltinis duomenims keisti (3.15 pav.). Duomenys keičiami pagal griežtai formalias taisykles be jų pasirinkimo galimybių. Rezultatų vertinimas lieka specialistui. O kad nauji duomenys tikėtų problemai įvertinti, pirmiausia reikia teisingai apibūdinti ją, t.y. puikiai suprasti

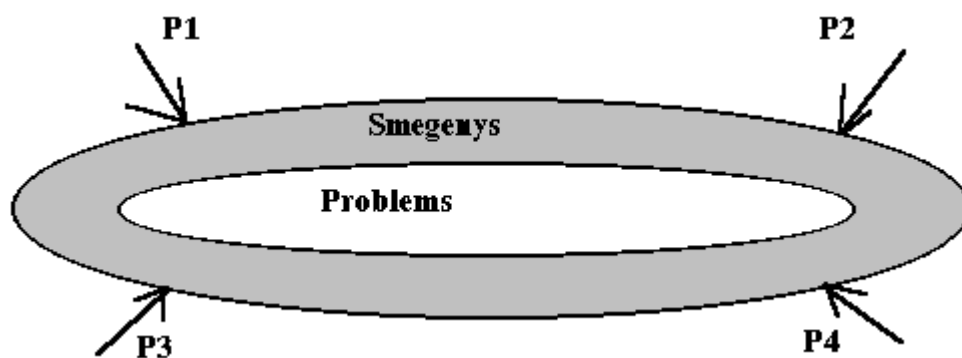
objekte vykstančius procesus; antra, būtina pasirinkti tinkamą matematinį modelį jiems kiekybiškai įvertinti. Todėl svarbiausia yra ne kompiuteris, o problemos supratimas ir matematinio modelio pasirinkimas, nes jo pagrindu sudaromos programos kompiuteriui. Specialistui šie du protinio darbo (mąstymo) etapai yra svarbiausi, ir tik specialistas juos gali atlikti. Darbo su kompiuteriu rezultatas vertas tiek, kiek vertas pats specialistas. Specialistas reikalingas darbui valdyti arba darbo įrenginiams projektuoti. Jeigu nėra tikro darbo ar įrenginio projektavimo, kompiuteris tik žaislas nuoboduliui „užmušti“.

Trumpai žvilgtelėkime į dirbtinio intelekto kūrimo eigą. Dirbtiniu intelektu vadinama kompiuterio programa, atliekanti, žmogaus nuomone, intelektualų darbą. Tačiau pažvelgę į 3.15 pav., matome, kad duomenų judėjimas nuo specialisto pateiktų PRADINIŲ duomenų prie NAUJŲ duomenų reikšmių, kur ir turi pasireikšti intelektas, yra griežtai hierarchinis procesas, kuriame aukščiausioje pakopoje yra specialistas. Dėl šios priežasties žemesnėje pakopoje negali atsirasti didesnė duomenų apie objektą įvairovė, negu kad jos buvo aukštesnės hierarchijos pakopoje. Duomenys keičia savo pavidalą, bet ne objektą apibūdinančios įvairovės kiekį. Tai, ką vadiname dirbtiniu intelektu, iš esmės parodo tik jį kūrusio specialisto intelektą. O apskritai intelektas – tai sugebėjimas *rasti sprendimą, esant nepilnam taisyklių ar duomenų rinkiniui*. Intelektą turi žmogus, o kompiuteris „įdėtą intelektą“ atkartoja nesirinkdamas. Kartojimas – tai darbas pagal iš anksto griežtai parinktas taisykles, o ne naujų taisyklių pasirinkimas darbo metu. Kokios būtų pasekmės, jei kompiuteryje duomenų ir „intelekto“ atsirastų daugiau, negu jų „įdėjo“ žmogus? Jeigu taip įvyktų, reikštų, kad atsirado žmogaus nekontroliuojamas duomenų ar žinių šaltinis, kuris jam skaičiavimo rezultatus pavers nesuprantamais. Tai tas pats, kaip ir klaida. Jeigu žmogus neras klaidos, jis nebenaudos kompiuterio. Lygiai taip pat atsitiktų, jei nors vieną kartą sukančiam automobilio vairą į vieną pusę, ratai pasisuktų į kitą pusę. Tokią mašiną išmestume tuoj pat, jei nerastume nekontroliuojamų jėgų šaltinio.

Įdomu stebėti, kaip keitėsi požiūris į dirbtinį intelektą ir jo kūrimą. Apie 1960 metus buvo sukurtos dirbtinio intelekto kūrimo laboratorijos ir viskas atrodė paprastai: reikia tik įvesti grįžtamuosius ryšius, adaptaciją, mokymąsi ir intelektas bus. Apie 1980 metus (po 20 metų) spaudoje pasirodė interviu su kai kurių laboratorijų vadovais. Kai paklausė Novosibirsko MA laboratorijos vadovo akad. L. Lebedevo, kokie laimėjimai dirbtinio intelekto kūrimo srityje, jis atsakė: „Žinote, po 20 metų darbo tapo neaišku, kas yra intelektas. Kaip galima kurti mašiną, nežinant jos funkcijos?“. Rezultatas – pramoniniai robotai, kurie automatizuoja kūno darbą, o ne mąstymą. Robotas – kompiuteris, valdantis įrankio padėtį erdvėje. Jam programą sudaro specialistas. Įrankio padėties keitimas erdvėje – paprastas veiksmas, jis buvo patikėtas automatui. Kai to paties paklausė kito laboratorijos vadovo akademiko A. Gluškovo, tai šis atsakė taip: „Viskas aišku, tik neaišku, pagal kokį algoritmą apskaičiuoti problemą“. Problema atsiranda tik su tikslu. Taigi jam problema tikrai rimta – pagal kokį algoritmą paskaičiuoti tikslo atsiradimą. Jo laboratorijos darbo rezultatas – pramoniniai robotai.

Tad galų gale kam reikalingas specialistas? Tai parodyta 3.16 pav.

3.16 pav. Problemos atsiradimo priežastys žmogaus sąmonėje

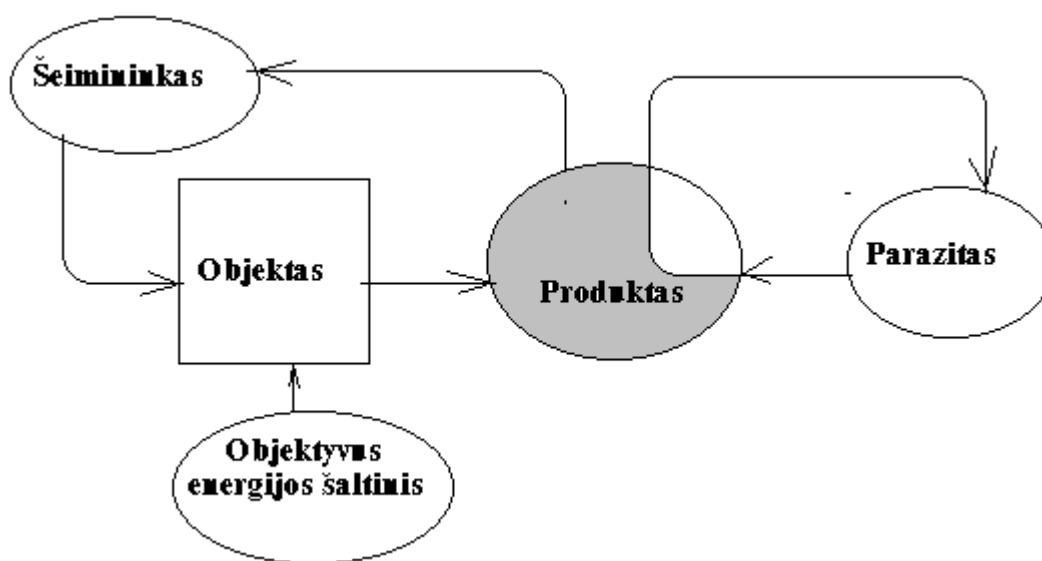
Kaip matyti, specialisto smegenis veikia įvairiausi atsitiktiniai aplinkos poveikiai P1, P2 ir t.t. Problema gali atsirasti tik smegenyse. Todėl specialisto smegenys ir yra ta „mašina“, kuri iš atsitiktinių jį supančio pasaulio signalų ir įtakų savo vidinės smegenų energijos ir įgytų žinių sąskaita „išskelia“ problemą (3.16 pav). Problema – SKIRTUMAS tarp to, kas yra, ir to, ko norime. Problemos sprendimas – kaip sumažinti skirtumą ir yra algoritmo sudarymo pradžia. Kaip ta „mašina“ veikia, duodama problemos pradžią, šiandien dar neaišku. Tokia yra maža smulkmena dirbtinio intelekto kūrimo kelyje. Įdomu būtų pažiūrėti, ar mūsų smegenys lengvai „išskelia“ naujas problemas? Amerikiečių tyrimų duomenimis, naujas problemas kelia apie 2 procentai mokslininkų. Kiti – saugo „užkariautas“ sritis nuo žinojimo išsigimimo. O naujai minčiai atsirasti, kaip rodo specialistų atlikti kūrybos stebėjimai, reikia nuo 20 iki 30 metų darbo.

Aptarus specialisto paskirtį, reiktų atkreipti dėmesį į kai kurias psichologines specialisto tapumo ir darbo savybes. Specialistas savo kvalifikaciją kelia tik egoistinėmis pastangomis, saviorganizuodamasis, nes mokymuisi nėra išorinio energijos papildymo šaltinio. Todėl sukurti specialistą paskyrimu negalima. Specialistu TAMPAMA, kai asmeniniu darbu įgyjama aukšta kvalifikacija. Kvalifikacija yra sąmonės savybė, pavertusi išorinio pasaulio žinojimą savo vidine nuosavybe, kaip ir šeimininkui. Kadangi kvalifikacijos kėlimas yra nenutrūkstamas egoistinis vyksmas siekiant DEDG sąmonėje, tai specialistas turi džiaugsmą. Pats specialisto darbo tikslas tiesiogiai siejamas ne su gaminamu „grobium“, o su geresne „grobio“ gamyba. Specialisto darbas nėra NUOLAT trikdomas darbdavio įsakymais ar nurodymais, o nuolat skatinamas OBJEKTYVAUS darbo našumo siekio struktūroje – Onzagerio – Prigožino minimaliausios disipacijos principo energijai patenkinimo. Pati darbo eiga „pasako“, ką jam toliau veikti. Tai yra laisvė, nes jaučiama meilė darbui, niekas negali trukdyti DEDG sąmonėje ir vyrauja sielos komfortas. Specialistas, nors ir būdamas samdiniu, psichologine prasme patiria tokią sielos būseną, kurią patiria šeimininkas. Specialisto EGOISTINIS tikslas – ne tiesiog „grobis“, o transcendentinis dalykas – DARBAS bet kokiomis sąlygomis, kurį išlaiko atsiradęs orumas dėl su nuosavybės jausmo savo veiklos sričiai. Tai aukščiausia asmens sielos būseną – džiaugsmas. Specialistui pirma yra darbas, o „grobis“ paskui. Jei specialistui „grobis“ pirma, o darbas – antra, tai toks specialistas tampa amatininku, nes valdymo sistema formuojama iš pareigos, o ne nuosavybės jausmu. Amatininkas nemąsto kūrybiškai ir lieka samdinio sielos būseną. Neveltui taip atkakliai žmonės siekia aukštos kvalifikacijos, nes ji darbą paverčia egoistiniu tikslu ir kuria laisvę – DEDG sąmonėje. Tai padeda sielai lengvai įveikti aplinkos „triukšmą“ ir išsigelbėti iš diskomforto būsenos. Diskomfortą skatina ne dekretai, ne darbdavio įsakymai ar paskyrimai, o suvokiamas

nepakankamas savo srities objektų savybių pažinimo gilumas ir tos pačios srities specialistų aplinkos „spaudimas“. Taigi specialistas nuolat TOBULINASI, bet ne tobulinamas.

3.3.4 Parazitizmo reiškiniai ir parazitinės struktūros

Visuomenėje be produktyviu darbu užsiimančių šeiminkų, darbdavių struktūrų, specialistų, šeimų darbo visais laikais esti ir parazituojantys individai, ir parazitinės struktūros. Pagrindinė parazitinių struktūrų veikla yra ne produkto *gamyba savo struktūroje*, o pagaminto produkto *pasisavinimas* akivaizdžiais ir neakivaizdžiais būdais iš svetimos struktūros tam, kad destrukтуриzuoti ją (3.17 pav.).

3.17 pav. Parazitinės struktūros vieta visuomenėje

Gamtoje parazitai yra atskira rūšis, žmonių visuomenėje jie esti tos pačios rūšies viduje, kaip „atskilęs“ nuo produktyvaus darbo „porūšis“. Produktyvus darbas būtinai susijęs su dideliais subjekto elgesio apsiribojimais gaminant įvairų produktą – formas (gaminį, naują mintį, meno kūrinių ir t.t.), kurių laikymasis subjektui duoda DEDG sąmonėje. Parazitinis elementas neturi produktyvaus tikslo, todėl neturi priemonės valiai išlaikyti, kuri yra niekas kitas, kaip DEDG išlaikymas įsivaizduojamam tikslui pasiekti. Parazituojantis elementas esti atviroje erdvėje – be nuosavybės ribų ir įsivaizduojamo produkto, bet alkį vis vien turi numalšinti ir nedirbdamas. Tikslo neturėjimas negali išlaikyti žinojimo svetimu produktui neimti – valia jam išlaikyti silpnesnė už alkio numalšinimo refleksą dabartyje. Apskritai parazitavimas yra ir įvairūs struktūros energijos atsargų naudojimo būdai ne struktūros darbui, ir jis seniai vadinamas blogio vardu. Parazitizmas yra bet koks produkto pasisavinimas ne subjektyviais mainais – kontroliuojama tiesine sąveika, o *nekontroliuojama* tiesine sąveika – maskuojamais ar nemaskuojamais *objektyviais* būdais, būtinai pažeidžiant gyvybės ląsteliškumo principą pasaulyje. Apskritai produktyvumas nukreiptas į formų kūrimą, parazitavimas į jų ardymą. Tačiau parazitiniam elementui tiesinis produkto pasisavinimo būdas duoda taip pat DEDG sąmonėje jo nepatvarioje atmintyje ir jis nesupranta, kodėl negalima

vogti. Blogis atsiranda, kad individas nesugeba „užsidaryt“ nuosavybėje – nieko nemoka arba tingi dirbti dėl tikslo stokos, negali nuslopinti iš svetimos erdvės pasiekiančių signalų sukeltų, tiesinę sąveiką skatinančių instinktų. Egoistiniu tikslu tampa ne nuosavybės saugojimas, o regimų objektų vogimas (tiesinė sąveika). Pats produktas neturi jokių objektyvių nuosavybės kam nors požymių, jo vartojamoji vertė *nepriklauso* nuo to, koku būdu jis įgytas – mainais ar parazitiškai. Vadinas, vogtas daiktas tarnaus taip pat gerai, kaip ir nevogtas, todėl vogimas neišnyksta nuo pat žmonijos pradžios. Šeimininkui vogtas daiktas vos ne organiškai nemalonus – daiktas jam yra kaip svetimkūnis – atstumiamas. Tik teisingai įgytas daiktas yra priimtinas – netampa svetimkūniu. Taip reiškiasi nuosavybės erdvės tyrumo pasaulyje išlaikymo darbas. Parazituojantis elementas šito nejaučia. Parazitavimas visuomenėje yra NAUDOJIMASIS KITŲ struktūrų atsargomis ar produktu NEDUODANT joms nieko mainais. Vertinimas yra ne objektyvus, o subjektyvus – vienam yra gerai, kitam – blogai. Vogimas – pats paprasčiausias ir energetine prasme efektyviausias objektyvus produkto išsigijimo iš SVETIMŲ erdvių būdas jas pasiimant be mainų. Yra ir kitų būdų, pvz., grobimas, reketas. Visuomenėje vogimas suprantamas kaip *neteisingumas*, nes vagis „iškrenta“ iš ekvivalentiškų energijos mainų tarp struktūrų, ir produktyvios struktūros pradeda skursti ar nykti. Vienintelė produktyvi veikla visuomenėje yra šeimininko arba darbdavio tvarkomas darbo ratas, kuris leidžia objektyviai papildyti savo erdvę energija iš išorinių šaltinių produkto gamybai, pvz., žemės dirbimas, kuro naudojimas, prekių gamyba. Produktyvumas – tai sugebėjimas gaminti APTARNAUJANT objektą ar reiškinį, gaunant pridedamąją vertę su išoriniais ar nuosavais energijos šaltiniais. Vagis ima iškart produktą – vertę su nekuo nesidalindamas. Išoriniai šaltiniai gali būti objektyvūs – neįvertinti ir įvertinti, jeigu jie yra kieno nors nuosavybė. Turint pigius (niekam nepriklausančius) energijos šaltinius, galima gauti didesnę pridedamąją vertę. Vadinas, naudojant įvertintus (mano arba tavo) šaltinius, kad atsirastų pridedamoji vertė, reikia įdėmaus energijos pasikeitimų skaičiavimo. Taigi vogti – paprasčiausiai paimti pagamintą produktą lyg iš objektyvaus, niekaip neįvertinto šaltinio. Vogime nėra gamybos darbo su išoriniu energijos papildymu ir pridedamąja verte. Gamybos ratas duoda pajamų, iš kurių atkuriamas pats ratas ir lieka lėšų jo formai išlaikyti. Ratui „sukti“ naudojamos beveik ekvivalentiškais netiesiniais MAINAIS su kitomis struktūromis gautos pajamos. Mainai yra įgyjamos pajamos, gaunamos netenkant dalies savo produkto ir visuomenėje tai vadinama *teisingumu*. Jeigu pajamas sudaro NIEKAM NEPRIKLAUSANYIS produktas ar atsargos žmonės to nevadina parazitavimu. Pvz., kvėpavimas ar grybavimas. Oras nepriklauso niekam (objektyvus šaltinis) ir kvėpavimas niekam nekelia problemų. Nekelia problemų ir Saulės energija. Taip pat ir grybai niekam nepriklauso, todėl atsirado taisyklė – kas ją rado, to „grobiu“ jis ir tampa. Parazitavimas neatkuria nei medžiagų, nei elementų darbo rato, jis gali reikštis tik produktyvių struktūrų apsuptyje. Vien produktyvių struktūrų buvimas (gėris) iš principo yra įmanomas ir pageidautinas. Vien parazitinių struktūrų buvimas (blogis) yra neįmanomas iš principo, nes jos visos greitai žūtų. Taigi parazitavimas visuomenėje absoliučiai didina entropiją. Sau būti parazitui negalima, galima būti tik savižudžiu. Todėl parazitavimas gali atsirasti tik individų grupėje, kurių dalis verčiasi produktyviu darbu. Atliktas įdomus eksperimentas su žiurkėmis. Atskirai kiekviena žiurkė buvo išmokyta iš akvariumo dugno pasiimti maisto. Kai jos buvo suleistos į vieną vietą, tai po kiek laiko vienos žiurkės lindo į vandenį maisto, o kitos laukė ant kranto. Tada tas, kurios laukė ant kranto, atskyrė. Po kiek laiko atskirtosios pasidalijo į tokias pat dvi grupes. Tas pats atsitiko ir su ta atskirta dalimi, kur visos lindo į vandenį:

dalį jų pradėjo laukti ant kranto. Kadangi, kaip sako Merfio dėsniai, darbas traukia žemyn, tai, matyt, priežastis slypi smegenyse esančių valdymo sistemų skirtingose entropinės savybės. Tas, kuris yra aktyvesnis ir jo valdymo sistema patvaresnė, DEDG smegenyse, atlieka savo darbą. Mažiau patvari valdymo sistema susijusi su mažesniu aktyvumu, todėl darbo atlikti neskuba – laukia lengvesnio tiesinio atvejo aplinkoje. Jeigu moki dirbti – turi sielos komfortą, kuris žmogų laiko jo darbo rėmuose, nepereinant jam į kitą darbą. Kaip sako patarlė, „kas moka – tas dirba, kas nemoka dirbti – tas moko dirbti, o kas nemoka nei dirbti, nei mokytis – tas valdo“. Energoentropiniai principai leidžia vertinti kitaip: šie darbai išvardinti paeiliui vis didėjančiomis sąmonės entropijos savybėmis – sunkiausia yra valdyti. Jei iš tų išvardytų sričių niekas netinka, lieka parazitavimas. Jeigu parazitavimui nespriešinama, jo kiekis didėja be ribų iki visiško produktyvumo sunaikinimo ir galų gale parazitų išnykimo. Vadinasi, parazitavimas yra tik traukos į objektyvumą – tiesinės sąveikos su svetimu turtu pasekmė, kuri išnaikina subjektyvumą ir palieka tik objektyviąją tikrovę. Tuo tarpu produktyvumas (gėris) visada turi ribas (ketvirtas energoentropikos dėsnis), nes yra traukos į subjektyvumą – nuosavybės išlaikymą pasekmė. Taigi subjektyvumas yra tiesinių sąveikų išlaikymas nuosavybėje ir netiesinių – papročių erdvėje. Parazitavimas yra bet kokios tiesinės sąveikos papročių erdvėje ir visada nukreiptas prieš produktyvių elementų laisvę. Parazitiniai elementai tarpusavyje savo erdves gina tiesiniu būdu – fizine jėga. Matyt, tai paskatino šventiką Aleksandrą Menį pasakyti, kad „blogis neturi religijos“, nes, autoriaus nuomone, tiesinės sąveikos nereikalauja jokio *bendro darbo* vertybėms išsaugoti, o *darbą* jai apiplėšti ar sunaikinti. Bet koks nukrypimas nuo produktyvumo yra nukrypimas į parazitavimą. Tarp produktyvumo ir parazitavimo nėra paliaubų arba vidurio, lygiai kaip tarp entropijos ir entropijos. Produktyvumo visuomenėje yra tiek, kiek sugebama jo apginti nuo parazitavimo. Parazitavimas visada nukreiptas į svetimų erdvių silpninimą ar išnaudojimą, tad jis sutinka pasipriešinimą. Šis produktyvių struktūrų priešinimasis parazitavimui vertinamas kaip kėsinimasis į jų laisvę. Dėl to bet koks parazitavimas skundžiasi laisvės stoka savo užmačioms įgyvendinti, pvz., trūksta laisvės spaudai. Vadinasi, jei jos trūksta, tai norima skleisti parazitinio turinio skaitalą. Produktyvios struktūros laisvę turi ir nesiskundžia jos stoka.

Jau aptarėme, kad kiekviena šeimnininko ar darbdavio struktūra turi ginti savo nuosavybę. Jei negali apsiginti – žlunga. Vogimas yra slapta kenkimas, grobimas, reketas – atviras kenkimas. Visi šie parazitavimo būdai reikalauja tam tikro darbo, yra lengvai atpažįstami ir jiems lengviau surandamas priešnuodis. Tačiau yra energetiškai taupesnis parazitavimo būdų – triukšmu veikti struktūros valdymo sistemą ir sužlugdyti gynybą. Bet „triukšmą“ reikia skleisti taip, kad struktūros iškart neatpažintų parazitinių tikslų. Tam tarnauja melo formos – klaidinimas ir maskavimas. Klaidinimas trukdo valdymo sistemai atpažinti tikrus kėslus, todėl vogimas vyksta esant mažesniai pasipriešinimui. Tokie dalykai vyksta ir gamtoje. Pavyzdžiui, virusų elgesys. Kiekviena ląstelė ginasi nuo svetimkūnių. Tačiau virusą ji pasiima pati, kaip maistą (klaidinimas). Patekęs į vidų, virusas pataiko į branduolio molekulę, kuri tvarko ląstelės energijos ir medžiagų judėjimą. „Ištirpęs“ joje, taip pakeičia energijos judėjimą ląstelėje, kad pati ląstelė pradeda auginti virusus. Kada visos ląstelės atsargos išnaudojamos, ląstelė suyra, o virusai lieka. Vadinasi, klaidinimu virusas gauna „priėjimą“ prie vertybės energijos ir medžiagų atsargų ir paskui, ARDYDAMAS ląstelei reikalingą TVARKĄ (destruktūrizuodamas), tarpsta. Panašiai klaidingi duomenys struktūros valdymo sistemai ardo tvarką ir leidžia lengvai pasiglemžti atsargas, pvz., susitarimo nesilaikymas,

kai žmogus pats atiduoda, patikėjęs, kad gražins. Klaidinant galima pakeisti tikslą ir taip pat lengvai atimti. Pavyzdžiui, žadant malonumus, individą pripratinti prie narkotikų ar paleistuvavimo, o pripratęs jis pats viską be jokio pasipriešinimo atiduoda. Tam pačiam tikslui tarnauja ir reklama, kuri įsiūlo dabar nereikalingą daiktą. Taigi bet koks melas jaukia valdymo sistemos darbą ir, susilpnėjęs ryšiams tarp elementų, iš struktūros lengviau grobiamos atsargos. (Gerklė sunaikina daugiau negu kardas). Maskavimas yra tikrų ketinimų slėpimo būdas, norint susilpninti parazitinių elementų puolimą.

Grobimas yra atviras vogimas, kai atsargos įgyjamos be maskavimo. Reketas yra grobimas, naudojantis stipresniojo padėtimi arba silpnesniojo nežinojimu, veikiant struktūros valdymo sistemą. Neturintis jėgų atsikratyti parazitinių elementų, subjektas pats atiduoda savo atsargas. Norint vogti nereikia ieškoti nei energijos, nei medžiagų produkto gamybai, nei mokėti dirbti, todėl tokie „specialistai“ niekad iš visuomenės gyvenimo neišnyksta. Didinti entropiją paimant pakanka tik instinkto – tiesinės sąveikos. O skatina tai daryti iš instinktų sudarytas protas, o ne iš žinojimo sudarytas protas. Protas visada stengiasi kuo daugiau gauti sau ir kuo mažiau iš savo struktūros išleisti. Vadinas, vogimas atsiranda, kai objekto signalo sukeltas instinkto veikimas įveikia žinojimą, kad TAVO produktas yra TABU. Vogimu paprastai verčiasi neišauklėti, turintys silpnas antientropines sąmonės savybes (objektyvuota, pasiduodanti instinktams sąmonė) individai. Taigi dažniausiai vagia tie, kurie dėl įvairiausių priežasčių neišmoko dirbti ir nenori nieko sukurti, nes per maža sąmonės įvairovė, kad galima būtų įsitraukti į produktyvų darbą. Taigi lieka tik vogti. Tokių individų sielos diskomfortas skatina burtis į tokių pat individų grupes ir pajauti komfortą dėl iš išorės palaikomos hierarchijos jėga, kuri atstoja valios trūkumą. Baime palaikomas valios trūkumas gerina entropijos didėjimą vagies smegenyse ir teikia malonumą. Atsiranda organizuotas vogimas. Tai atsakymas Džekui Londonui į jo klausimą, kodėl blogi žmonės vienijasi, o geri – ne. Geras (doras) žmogus turi tokią vidinę sąmonės įvairovę, kad jis pats yra šaltinis pasaulyje, supranta, kas vyksta aplinkui, sugeba laisvai būti bei dirbti savo valia ir nejaučia diskomforto.

Vagių grupės turi vadus, kurie organizuoja jos narių ryšius su pasauliu ir grupėje: kiekvienam skiriama atitinkamas darbas ir hierarchijos pakopa, kuri lengvai pasiekama, nes vagys yra neturintys nuosavybės individai, todėl lengvai pasiduoda išorės signalams iš baimės. Santykių pusiausvyra tarp parazitinių grupių palaikoma tik fizine jėga, nes parazitiniui elementui „medžioklė“ vyksta jokia hierarchija nesaistomoje atviroje erdvėje. Tai „valstybė“ valstybėje – „vėžinis“ elementas, o ne gamykla ar šeima valstybėje, kurios turi išlaikyti nuosavybę.

Kadangi vagystės mažina šeiminių bei darbdavių darbo produktą ir tuo griauja produktyvios struktūros nuosavybę, valstybė turi kovai su vogimu ir kitais nusikaltimais skirtas struktūras. Kova apskritai yra vangi dėl daugelio priežasčių. Svarbiausia – parazitinės struktūros yra atsiradusios „medžioklės“ erdvės nuosavybės jausmo pagrindu, žymiai uždaresnės ir atsparesnės už valstybines struktūras, kuriose dirba žmonės iš pareigos. Parazitinės grupės vadui informacinis uždavimas yra egoistinis reikalas, o tarnautojas yra laikinos pareigos, ir, kaip rodo pasitaikantys atvejai, perdėm jomis nesirūpina. Jausdamasis kaip pareigas atliekantis samdinys, jis yra lengvai paperkamas, bendradarbiauja su parazitinėmis struktūromis ir išsigimsta. Tai rodo daugybė faktų. Jeigu ir atliekamas tam tikras darbas, tai ne todėl, kad jis būtų padarytas, o tik tam, kad tarnautojo neapkalintų nieko neveikimu ir neišmestų iš darbo. Dažniausiai parazitinę struktūrą sunaikina kita

parazitinė struktūra, o ne demokratinių įstatymų taikomos kovos priemonės. Tai rodo ir Vakarų, ir mūsų dabartinis gyvenimas.

Šiuo metu yra pastebimas legalia veikla užsiimančių struktūrų bendradarbiavimas su parazitinėmis struktūromis. Spauldoje (1992, Za rubežom, Nr. 36) buvo paskelbti duomenys apie vieną nekilnojamuoju turtu prekiaujančią Japonijos kompaniją, kuri naudojosi nusikaltėlių – jakudžų paslaugomis. Pastaruoju metu Japonijos ekonomikos nuosmukis atsirado dėl blogų, su machinacijomis susijusių paskolų. Panaši ir bankų veikla, slaptose sąskaitose sauganti vogtus ir kita nusikalstama veikla įgytus pinigus. Tai įmanoma todėl, kad ir šeimininko, ir darbdavio, ir parazitinė struktūros yra agresyvios aplinkos atžvilgiu, konkuruoja dėl rinkų, energijos šaltinių ir slepia savo strategiją. Tuo jos panašios. Jeigu ką nors slapta nugvelbi, tai nėra blogis, nes nepagautas – ne vagis. Parazitinių struktūrų bendradarbiavimas su valdžia vadinamas mafijos veikla. O darbdavių ar šeimininkų poveikis valdžiai, siekiant kai kurių įstatymų panaikinimo ar pakeitimo, t.y. vieno naudos siekis kitų sąskaita, vadinamas korupcija. Todėl demokratinėje visuomenėje visa tai gan sklandžiai veikia greta, ką ir rodo gyvenimo pavyzdžiai.